

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

**Dobrovolnictví v neziskových
organizacích a jeho
význam pro region**

Diplomová práce

Autor: Bc. Jiří Froněk

Vedoucí práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Plzeň, 2018

Prohlášení:

Prohlašuji tímto, že jsem tuto diplomovou práci na téma „*Dobrovolnictví v neziskových organizacích a jeho význam pro region*“ zpracoval sám a pouze s využitím pramenů a citací v práci uvedených.

V Karlových Varech, dne 26. března 2018

Bc. Jiří Froněk

Rád bych poděkoval svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Tomáši Loudovi, CSc. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování diplomové práce.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Neziskový sektor.....	2
2.1 Soukromý a neziskový sektor.....	4
2.2 Charakteristika neziskových organizací.....	6
2.3 Cíle NNO a jejich vztah k dobrovolnictví.....	9
2.4 Funkce a působení neziskových organizací.....	11
3. Dobrovolnictví v neziskovém sektoru.....	13
3.1 Formy, subjekty a komunikace v dobrovolnictví.....	16
3.2 Akreditace dobrovolnických organizací.....	21
3.3 Přínos participace dobrovolníků.....	22
4. Vývoj legislativy o dobrovolnictví.....	24
4.1 Budoucí vývoj legislativy o dobrovolnictví.....	26
4.2 Zákon o sociálních pracovnících.....	32
4.3 Zákon o sociálním podnikání.....	36
5. NNO jako subjekt veřejné správy.....	40
5.1 Rada vlády pro NNO.....	43
5.2 Financování NNO z veřejných rozpočtů.....	45
5.3 Financování NNO ze státního rozpočtů.....	49
5.4 Financování NNO z krajských a obecních rozpočtů.....	50
5.5 Ekonomická produkce NO a dobrovolnictví.....	53
5.6 Nadační investiční fond.....	54
5.7 Daňová problematika NNO.....	55
6.0 Dobrovolnictví v zahraničí.....	59
6.1 NNO a dobrovolnictví v Evropě.....	60
6.2 NNO a dobrovolnictví ve vybraných zemích.....	65
6.3. Neziskový sektor mimo Evropu.....	69
7. Stav neziskového sektoru v České republice.....	72
8. Historie spolkového života v Čechách.....	77
9. Dotazník.....	84
9.1 Závěr průzkumu a dotazníku.....	89
10. Závěr práce.....	90
10.1 Cizojazyčné resumé.....	92
10.2 Seznam použitých pramenů literatury.....	93
10.3 Přílohy.....	96

1. Úvod

Dobrovolnictví je společenským fenoménem, jehož vznik lze datovat již do období středověku, kdy hlavní úlohu při pomoci nemocným a potřebným hrála církev. Přes další vývojová období došlo pak především v 19. století k velkému rozmachu spolkového života a vzniku mnoha vlasteneckých, kulturních a vzdělávacích spolků po celé Evropě. Mnohé z nich fungují do dnešní doby, i přes nepříznivá a totalitní období našich dějin. Po roce 1989 došlo k rozvoji občanské společnosti a tím i vzniku neziskového sektoru a dobrovolnictví, které je nezbytnou součástí moderní a demokratické společnosti.

V mé práci jsem se rozhodl fenomén dobrovolnictví zmapovat, charakterizovat a popsat jeho vývoj včetně nastínění budoucího rozvoje z mnoha hledisek, a to především z hlediska českého i evropského práva. V mé práci se také věnuji samotným subjektům dobrovolnictví, jejich činnosti i vzájemné komunikaci. Dobrovolnictví je velice důležitým prvkem ve struktuře nestátních neziskových organizací ve všech svých podobách, ať je to formou darů, čestné účasti nebo výkonem neplacené práce pro organizaci. K dosažení efektivního a komplexního obsahu je proto součástí mé práce i neziskový sektor.

Dobrovolnictví spoluvytváří vzájemnou solidaritu mezi lidmi a ovlivňuje pozitivně prostor především v sociální oblasti. Rozvoj oblasti dobrovolnictví je v moderní společnosti velice žádaným a prospěšným prvkem. Často doplňuje pomoc poskytovanou státem a komerčním sektorem, když jedna ze stran poskytovatelů selže a nedokáže pomoc zajistit řádně a včas. Z ekonomického hlediska je také nesporné, že dobrovolnictví šetří peníze z veřejných rozpočtů. Dobrovolníci v České republice každoročně odpracují kolem 45 milionů hodin a odvádějí práci za víc než 5,5 miliardy korun. Výzkumy ukazují, že počet dobrovolníků v nejrozličnějších oblastech a organizacích dosahuje téměř dvou milionů osob. Vláda uvedla ve své politice vůči neziskovým organizacím, že dobrovolnictví se věnuje 29 % populace ve věku nad 14 let. Česká republika se tak řadí v dobrovolnictví na osmou příčku EU.

V závěru mé práce jsem se rozhodl udělat průzkum formou dotazníku mezi jednotlivými dobrovolníky, abych dostatečně zmapoval jejich činnost v rámci Karlovarského kraje a zjistil i další problematické aspekty. Výstupní data z dotazníku poté vyhodnotím a uvedu jednotlivá zjištění v samostatném závěru průzkumu a dotazníku.

2. Neziskový sektor

Neziskový sektor se utváří uvnitř občanské společnosti a jeho cílem se stává naplnění určitých lidských potřeb, ideálů, dobročinnosti či politických ambicí. O neziskovém sektoru se v některých zdrojích hovoří jako o sektoru třetím, pevně odděleného od státu a obchodních korporací. Toto dělení však zapomíná na jisté překrývání těchto sektorů, které nelze zcela oddělit pevnými hranicemi. Všechny tyto sektory jsou totiž i součástí občanské společnosti, která tvoří kruh, ve kterém se jednotlivé sektory pohybují a prolínají. Aby instituce mohla být považována za neziskovou, musí být organizací – právním subjektem. Dále musí být nezisková nebo zisk nerozdělující. Vzniklé přebytky a zisky musí využívat na svou hlavní činnost a nesmí je přerozdělovat vlastníkům nebo akcionářům. Neziskové instituce musí být institucionálně odděleny od vládních a nejsou tedy součástí vládního aparátu ani pověřeny výkonem státní moci. Musí být samosprávné, tzn. schopné samostatně řídit svou činnost. Jejich vznik, činnost a členství je dobrovolné. Veřejná debata se vedla o tom, zda mezi neziskové instituce zařadit také profesní komory. I když je členství v nich povinné, vykonávat příslušnou profesi je na dobrovolném rozhodnutí každého člena.¹

Neziskový sektor zaujímá velice široký prostor a existuje také velice mnoho pohledů a názorů, jak k němu přistupovat. Nejjednodušším kritériem dělení neziskových organizací je jejich dělení na **státní** a **nestátní**. Často se hovoří o faktu, že neziskový sektor je drahý a čerpá mnoho financí, ovšem minimum lidí si uvědomuje, že neziskovou organizací může být i státní společnost. V rámci rozdělení neziskových organizací podle vlastníka uvedu i konkrétní případy a jednotlivá čerpání finančních prostředků ze státního rozpočtu za rok 2017.

- **Státní** (vládní, veřejné) neziskové organizace se podílejí především na realizaci výkonu veřejné správy. Patří sem zejména příspěvkové organizace, organizační složky státu, kraje či obce. Nejsou založeny za účelem podnikání a k produkci zisku, který by mohl být rozdělen mezi jednotlivé členy organizace. V České republice jsou veřejné služby (statky) stále zajišťovány pro obyvatelstvo převážně prostřednictvím veřejného sektoru, tzn. prostřednictvím institucí, veřejnoprávních neziskových organizací, a to zřizovaných na úrovni státu, kdy zřizovatelem jsou ústřední orgány státní správy, i na úrovni jednotlivých stupňů a článků územní samosprávy, kdy zřizovatelem jsou jed-

¹ FORŤOVÁ, J., *Význam neziskových institucí v ČR roste*. [online].[cit. 10. 1. 2018]. URL: <<http://www.statistikaamy.cz/2017/03/vyznam-neziskovych-instituci-v-cr-roste>>.

notlivé obce a kraje. V České republice jsou to především organizace, které často zakládají obce i kraje.

Příkladem takové příspěvkové organizace může být Ředitelství silnic a dálnic ČR, které za rok 2016 čerpalo na dotacích 37.716.509.719,- Kč. Je to také Správa železniční dopravní cesty, státní organizace, jednotlivé kraje i akciové společnosti. Tyto společnosti jsou také příjemci účelových dotací ze státního rozpočtu, které tvoří dílčí část rozpočtu jednotlivých rozpočtových kapitol.²

- **Nestátní** (nevládní, občanské, soukromé) neziskové organizace jsou založeny na principu sdružování osob žijících a spolupracujících v daném prostoru, kteří vytváří různé typy soukromých neziskových organizací, jejichž hlavním cílem je organizovat a vzájemně spolupracovat v určité oblasti zájmu. Mezi nestátní neziskové organizace patří spolky, obecně prospěšné společnosti, církve, náboženská sdružení, církevní právnické osoby, nadace, nadační fondy.

Nestátní nezisková organizace (NNO) jsou právnické osoby založené za jiným účelem, než je dosahování zisku a jeho následným rozdělováním mezi oprávněné osoby. NNO se naopak zakládají za účelem uspokojování potřeb určité skupiny obyvatel či se záměrem dosáhnout určitého cíle. Účelem NNO sice není dosažení zisku, to však pochopitelně neznamená, že by tyto organizace nemohly ziskovou činnost vykonávat. NNO mohou naopak v mezích zákona dokonce i podnikat, případné zisky z této činnosti však musí použít výhradně k zajištění naplnění hlavního účelu, za kterým byly založeny.

Dalším pojmovým znakem NNO kromě jejich **neziskovosti** je jejich **nezávislost na vládě či státní moci obecně** – **NNO jsou soukromoprávní subjekty práva a jejich činnost je proto omezena pouze zákony** (což je mj. odlišuje od neziskových organizací založených institucemi veřejného práva). Svoji činností pak NNO velmi často doplňují činnost veřejné správy, či dokonce v určitých oblastech přímo zajišťují služby místo státu, a to zejména díky jejich schopnosti pracovat efektivněji, levněji a adresněji než veřejná správa.³

² GENERÁLNÍ FINANČNÍ ŘEDITELSTVÍ. *Seznam uložených sestav* [online].[cit. 12. 01. 2017]. URL: <<http://cedr.mfcr.cz/cedr3internetv419/OlapReports2000/ReportsListPage.aspx>>.

³ DOBROVOLÍK.CZ. *Jak je na tom české dobrovolnictví?* [online].[cit. 12. 01. 2017]. URL: <<http://www.smocr.cz/data/fileBank/a0a5aed0-d4d5-46fe-97a0-7f7cb761e5fb.pdf>>.

Hranice mezi veřejným a soukromým neziskovým sektorem je velmi problematická. Nicméně k rozdělení nám dostačuje teorie organická, tedy dělení podle subjektů instituce. Pokud je organizace řízena či vlastněna subjektem veřejného práva, je tato nezisková organizace veřejnoprávní i za předpokladu, že v ní působí osoby soukromého práva. **Soukromoprávní organizací** je pak ta, která je řízena i vlastněna výlučně subjekty soukromého práva. Pokud by subjekt veřejného práva, například škola měla zřízen nadační fond a tato škola by zanikla, vyvstává otázka, zda tento nadační fond bude dál pokračovat či musí zaniknout i se svým zřizovatelem. Ideálním řešením je zřejmě převod nadačního fondu na jiný subjekt před samotným zánikem zřizovatele a v opačném případě je nezbytné, aby fond zanikl nebo se stal samostatným subjektem. S problematikou veřejného a soukromého neziskového sektoru se blíže seznámíme v následující kapitole.

2.1 Soukromý a veřejný neziskový sektor

Dělení mezi veřejným a soukromým právem lze shrnout do několika kritérií.

Kritérium charakteru prospěšnosti:

- a) Organizace veřejně prospěšné (veřejná správa, vzdělání, zdravotnictví)
- b) Organizace vzájemně prospěšné (profesní komory, ochrana zájmů, aktivity v kultuře)

Kritérium zakladatele:

- a) Organizace založené mezinárodním subjektem
- b) Organizace založené státní správou
- c) Organizace založené samosprávou
- d) Organizace založené fyzickou nebo právnickou osobou
- e) Organizace, které vznikly jako veřejnoprávní instituce

Kritérium financování:

- a) Organizace financované zcela z veřejných rozpočtů
- b) Organizace financované zčásti z veřejných rozpočtů
- c) Organizace financované z různých zdrojů
- d) Organizace financované převážně z výsledků realizace svého poslání

Kritérium předmětu činnosti dle mezinárodní klasifikace:

- a) Mezinárodní klasifikace neziskových organizací (International of Nonprofit Organization – ICNPO),
- b) Systém klasifikace netržních činností OSN – COPNI, OKEČ.

Všechny organizace mají určité společné znaky a těmi jsou:

- Jedná se o právnické osoby
- Nejsou založeny za účelem podnikání
- Nejsou založené za účelem produkce zisku
- Uspokojují konkrétní potřeby občanů a komunit
- Mohou, ale nemusí být financovány z veřejných zdrojů

Společné znaky soukromých neziskových organizací jsou:

- Mají ze zákona povolenou svoji autonomii ve vztahu k vnějšmu okolí i státu
- Nejsou založeny výhradně za účelem vytváření zisku
- Členství v těchto organizacích je realizováno výhradně na principu dobrovolnosti
- Vytváří většinou neformální strukturu sympatizantů

Společné znaky veřejných neziskových organizací jsou:

- Nedisponují absolutní autonomií a nezávislostí
- Nejsou založeny za účelem vytváření zisku
- Vytváří většinou formální strukturu profesionálních zaměstnanců a odborníků

Kombinací jednotlivých kritérií nám vznikají funkční instituce veřejného a soukromého neziskového sektoru:

1. Neziskové soukromoprávní organizace

Zapsané spolky, sdružení právnických osob, nadace, nadační fondy, ústavy, obecně prospěšné společnosti, politické strany a hnutí, církve a náboženské společnosti, církevní právnické osoby, profesní komory, společenství vlastníků bytových jednotek.

2. Neziskové veřejnoprávní organizace rozpočtového typu

Organizační složky, příspěvkové organizace, obce, kraje, svazky obcí, Akademie věd ČR, vězeňská služba a justiční stráž, Grantová agentura ČR, Ústavní soud ČR, NKÚ.

3. Ostatní veřejnoprávní organizace

Český rozhlas, Česká televize, státní podnik, veřejná vysoká škola, Česká národní banka, Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR, státní fondy.

4. Neziskové organizace typu obchodních společností

Společnost s ručením omezeným, akciová společnost, družstvo. ⁴

2.2 Charakteristika neziskových organizací

Jedním ze sektorů občanské společnosti jsou také neziskové organizace, které bych nyní rád charakterizoval. Komplexní a mezinárodně uznávanou charakteristiku nestátních neziskových organizací, která se snaží sledovat problematiku z nejrůznějších možných úhlů, přinesli ve svých studiích profesori Salamon a Anheier. Oba autoři chápou nestátní neziskový sektor jako soubor institucí, které existují vně státních struktur, avšak slouží v zásadě veřejným zájmům, na rozdíl od zájmů soukromých, spadajících do kategorie nestátních. ⁵

Za určující kritérium považuji pět základních vlastností, podle nichž jsou nestátní neziskové organizace děleny:

1. institucionalizované organizované (*organized*) – tj. mají jistou institucionální strukturu, jistou organizační skutečnost, bez ohledu na to, zda jsou formálně nebo právně registrovány. Institucionální organizace jsou také právními subjekty s určitým stupněm vnitřní organizační struktury.

2. soukromého charakteru (*private*) – tedy jsou institucionálně odděleny od státní správy, ani jí nejsou řízeny. To neznámá, že nemohou mít významnou státní podporu nebo že ve vedení nemohou být mj. státní úředníci. Rozhodující je zde fakt, že základní struktura neziskových organizací je ve své podstatě soukromá. Neziskový sektor není součástí vlády a ani pověřen výkonem státní moci.

⁴ ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. ISBN 80-239-4057-0.

⁵ SALAMON, L.M., ANHEIER, H.K.: *Defining the Nonprofit Sector: A Cross National Analysis*. Manchester University Press, 1997.

3. neziskové (*non-profit*) – ve smyslu nerozdělování zisku, tj. nepřipouští se u nich žádné přerozdělování zisků vzniklých z činnosti organizace mezi vlastníky nebo vedení organizace. Neziskové organizace mohou svou činností vytvářet zisk, ovšem ten musí být použit na cíle dané posláním organizace. *Nevytváří zisk a ani zisk nerozdělují.* Vzniklé přebytky jsou využívány na činnost, pro kterou byla nezisková instituce založena. V tomto jsou odděleny od obchodních korporací, které podnikají za účelem zisku.

4. samosprávné a nezávislé (*self-governing*) – jsou vybaveny vlastními postupy a strukturami, které umožňují kontrolu vlastních činností, tzn. že neziskové organizace nejsou ovládány zvenčí, ale jsou schopny řídit samy sebe. Nekontroluje je stát, ani instituce stojící mimo ně.

5. dobrovolné (*voluntary*) – využívají dobrovolnou účast na svých činnostech. Neziskové organizace jsou schopny řídit svou činnost a vytvářet si organizační struktury. Dobrovolnost se může projevat jak výkonem neplacené práce pro organizaci, tak formou darů nebo čestné účasti ve správních radách. Jejich vznik, činnost i členství je dobrovolné.⁶

Takto pojaté neziskové instituce se označují také jako dobrovolné organizace, organizace občanského sektoru, organizace třetího sektoru, soukromé neziskové organizace, nevládní či nestátní neziskové organizace. Neziskový sektor upravuje zákon č. 89/2012 Sb., dále pak Občanský zákoník definuje právnické osoby, které nebyly zřízeny nebo založeny za účelem podnikání a řadí se sem tyto organizace:

- **Spolky a pobočné spolky** – dříve občanská sdružení a jejich organizační jednotky (podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů),
- **Obecně prospěšné společnosti** – podle již zrušeného zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Již existující OPS podle něj stále fungují.
- **Účelová zařízení církví** – zřizované církvemi a náboženskými společnostmi podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností v platném znění; dříve Církevní právnické osoby
- **Ústavy** – podle Občanského zákoníku

⁶ ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. ISBN 80-239-4057-0.

- **Nadace a nadační fondy** – dříve podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech. Dnes podle Občanského zákoníku.
- **Evidované právnické osoby**

Rozhodujícími právními formami nestátních neziskových organizací v České republice jsou pak z hlediska jejich počtu a zaměření činnosti zapsané spolky a jejich organizační složky, ústavy, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, církve a náboženské společnosti – zejména jejich účelová zařízení.

Neziskové organizace jsou často vymezeny jako organizace nepůsobící za účelem vytváření zisku a následného rozdělení uvnitř organizace. Neziskové organizace sice vytváří zisk, ale tento musí být zužitkován k rozvoji organizace a plnění jejích cílů. Za netržní neziskové organizace jsou považovány i veřejné subjekty mající **netržní charakter** se zařazením do sektoru vládních institucí, které také splňují výše uvedených pět vlastností (tedy že se jedná o organizace, neziskové nebo zisk nerozdělující, institucionálně odděleny od vládních institucí, samosprávné a nepovinné. V České republice jsou představitelem této skupiny pouze veřejné vysoké školy.

Neziskový sektor kromě nevládních neziskových organizací zahrnuje i organizace příspěvkové, rozpočtové, odbory, politické strany a hnutí, zájmová sdružení právnických osob, družstva (pokud jsou zřizována za jinými účely než podnikání), nepodnikatelské obchodní společnosti (např. společnosti s ručením omezeným, pokud jsou zřízeny k jiným účelům než podnikání), příp. i právnické osoby zřizované samostatnými zákony (např. Česká akademie věd, Česká televize, Český rozhlas). Nevládní neziskový sektor v ČR je pestrý v právních formách i v oblastech, ve kterých nevládní neziskové organizace (NNO) působí.⁷

Jak je neziskový sektor pestrý, tak je i složitý, proto přikládám Pestoffův trojúhelník občanské společnosti v příloze této práce. Na konec mé práce pro větší přehled vkládám nezávislé hodnocení neziskového sektoru Index udržitelného rozvoje občanského sektoru (CSOSI), který měří vývoj občanského sektoru ve střední a východní Evropě a Eurasii (E&E).

⁷ ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. ISBN 80-239-4057-0.

2.3 Cíle NNO a jejich vztah k dobrovolnictví

Cílem neziskových organizací je v zásadě snaha jednotlivce či skupiny působit na společnost, pomáhat nebo ji přeměňovat podle předem stanovených cílů. Svým působením ve společnosti se zaměřují na cílový druh činností a specifický okruh svých klientů. Pokud lze cíl definovat primárně jako komunikační, potom jejich činnost se zaměřuje i na jednotlivé aktéry, kterými jsou klienti, státní správa či samospráva.

Cíle tedy vycházejí z předem stanovených ideálů a měly by v zásadě splňovat určitou charakteristiku. Podle mého názoru se tato charakteristika týká státních i nestátních neziskových organizací a můžeme jí vymezit takto:

- a) Jednoznačnost a srozumitelnost vytyčených cílů
- b) Dosažitelnost a reálný podklad činnosti jednotlivých institucí
- c) Trvalá činnost nesoucí se za účelem zřízení instituce
- d) Důležitost existence takové instituce
- e) Obecný zájem a pozitivní povaha
- f) Zákonnost a morální základ
- g) Výsledky těchto cílů by měly být průkazné

Nezisková instituce také není založena za účelem dosahování zisku, neboť není součástí podnikatelského sektoru. Vytváření zisku nicméně není nijak zakázáno, ovšem za splnění podmínky využití finančních přebytků do rozvoje činnosti takových organizací. Žádný zisk vyplývající z činnosti neziskové instituce se nesmí převádět subjektům, které ji založily, řídí nebo kontrolují. Nezisková instituce je založena za účelem dobročinné, nebo charitativní činnosti, tj. související se snahou poskytovat humanitární pomoc. Dalším důvodem je snaha podporovat určité skupiny osob v podnikání, zaměstnanosti, v politice nebo v jiných oblastech společenského života. Jedná se například o oblasti výchovy, sportu, zdravotních a sociálních služeb, péče o životní prostředí a mnoho jiných.⁸ Zvláště problematická sféra působnosti neziskového sektoru se v současnosti jeví její participace v politice. Nemyslím si, že by neziskový sektor měl působit v této oblasti a suplovat tradiční politické strany.

⁸ ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. ISBN 80-239-4057-0.

Nyní se přesuneme k pojetí moderní občanské společnosti, kterou chápeme jako množinu určitých organizovaných skupin či jednotlivců. Jedná se především o sektor neziskový či dobrovolnický, který je silně rozšířeným sektorem občanské participace 20. a 21. století našeho letopočtu. Občanskou společností se také rozumí společenství občanů, kteří se občansky angažují a sdružují ve veřejném prostoru, odděleném od prostoru soukromého, státního a tržního.⁹ Zde je nutné podotknout, že tyto hranice oddělení nejsou zcela neprůchodné, neboť občanský sektor jako takový často participuje a je to i jeden z jeho hlavních úkolů právě v prostoru státním i tržním. Definice také zahrnuje prostor pro organizaci dobrovolné činnosti, tedy spolčování v neziskovém sektoru, který představuje všechny možné formy. Občanskou společnost jako takovou však nelze omezit pouze na dobrovolně sdružující se občany a nebrat v úvahu individuální participaci, ať už občanskou či politickou a další neformální způsoby sdružování jež jsou rovněž významnými rysy občanské společnosti, a v neposlední řadě její institucionální rámec. Faktem je, že neziskový sektor je jednou z nejvýznamnějších dimenzí občanské společnosti. Důležitou součástí neziskového sektoru je tedy již zmíněný sektor dobrovolnických a nadačních organizací, které mají důležitou úlohu v oblasti sociálních aktivit a pomoci. Organizace přispívají k vytváření zaměstnanosti, aktivnímu občanství, demokracii, zajišťují širokou škálu služeb, zastupují zájmy občanů vůči jednotlivým úřadům a hrají důležitou roli v podpoře a zaručování lidských práv a vývojové politice.¹⁰ Svoboda sdružování je a byla hlavní podmínkou moderní společnosti, proto moderní koncept občanské společnosti je historicky spjat s rozvojem kapitalismu a nástupem moderního státu. Občanská společnost pochopitelně nemůže být považována čistě za nezávislou na trhu, ani na státu.¹¹ V naší společnosti není přesně vymezena hranice veškerých aktivit v neziskovém sektoru, a proto lze některé vnímat pozitivně a některé vnímat negativně. Bezesporu mají občané právo participace ve všech sférách státu, neboť stát a její moc vychází z vůle lidu. Nicméně ne všechny aktivity neziskového sektoru mohou být pro většinovou společnost přijatelné a je zde možný vznik určitých konfliktů. Příkladem může být snaha některých ekologických spolků omezovat rozšiřování staveb dopravní infrastruktury. Dalším příkladem mohou pak být i politicky orientované demonstrace či jiné snahy, které navíc mohou být financovány v rámci zahraničních nadačních fondů a zasahovat tím i do suverenity státu.

⁹ STACHOVÁ, Jana. *Občanská společnost v regionech České republiky*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. Edice Sociologické disertace. ISBN 8073301423.

¹⁰ ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. ISBN 80-239-4057-0.

¹¹ STACHOVÁ, Jana. *Občanská společnost v regionech České republiky*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. Edice Sociologické disertace. ISBN 8073301423.

2.4 Funkce a působení neziskových organizací

Funkcí neziskových organizací je především jejich činnost, jenž se nezisková organizace zabývá. Tuto definici doplňuje členění NNO do několika typů podle jejich funkce. Podle funkce jde o nevládní neziskové organizace:

- **Servisní NNO**
- **Advokační NNO**
- **Zájmové NNO**
- **Filantropické NNO**

Servisní NNO – poskytují přímé služby svým klientům, tedy přímo řeší veřejné problémy. Typicky do této skupiny patří NNO poskytující sociální služby, NNO v oblasti zdravotnictví a sociálního začleňování nebo v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Jde většinou o nečlenské NNO, které usilují o svoji profesionalizaci nebo jí již dosáhly. Servisní a advokační funkce NNO často v jednotlivém případě splývají, tedy konkrétní NNO plní obě uvedené funkce zároveň, a to v určitém poměru svých činností.

Advokační NNO – bojují za práva vymezených skupin či vybraných veřejných zájmů. Jejich činnost spočívá v prosazování změn nebo naopak bránění změnám vůči veřejným nebo soukromým institucím. Mají významnou roli v prosazování principu rovnosti a nediskriminace, v ochraně veřejného a menšinového zájmu jakým je ochrana zdraví, životního prostředí nebo práv spotřebitelů. Tyto NNO jsou z hlediska struktury jak členskými organizacemi, tak nečlenskými.

Filantropické NNO – podporují finančně i hmotně veřejně prospěšné aktivity. Typicky se jedná o nadace a nadační fondy.

Zájmové NNO – jsou nejpočetnější skupinou NNO v českém neziskovém sektoru. Zaměřují se na organizování zájmové činnosti buď výhradně pro své členy, nebo s přesahem do širší veřejnosti, kdy se jejich aktivity blíží službám poskytovaným určitým skupinám. Typicky do této skupiny patří NNO v oblasti sportu a kultury či tradiční venkovské zájmové spolky (Sokol, včelařské svazy, dobrovolní hasiči apod.). Zájmové NNO jsou postaveny výhradně na členském principu.¹²

¹² RVNNO. *Typologie NNO v ČR podle Státní politiky vůči NNO v letech 2015 – 2020* [online]. [cit. 10.02.2018]. URL: <https://www.neziskovky.cz/clanky/511_692/fakta_typy-neziskovych-organizaci>.

Nestátní neziskové organizace jsou svou povahou soukromé organizace, které mohou založit sami občané ze svého svobodného rozhodnutí. Základním impulsem pro založení neziskové organizace je snaha řešit konkrétní problémy nebo jim předcházet. Neziskové organizace zaplňují mezery tam, kde stát nebo samospráva nemohou plně působit. Na rozdíl od soukromých komerčních firem totiž není hlavním měřítkem finanční zisk, ale schopnost naplňovat poslání organizace.

Oblast působení NNO je široká, ale přesto se pokusím vymezit ty nejdůležitější:

- **Kultura a rekreace** – divadla, muzea, ZOO, akvária, časopisy, knihovny, orchestry, umělecká představení, historické a kulturní společnosti.
- **Sport** – tělovýchovné organizace, sportovní kluby, dětské tábory.
- **Vzdělání a výzkum** – odborné školství, vzdělávání dospělých, výzkumné ústavy.
- **Zdravotní péče** – včetně nemocnic, rehabilitační oddělení, domácí ošetření, institucí duševního zdraví, preventivní zdravotnické péče, lékařské pohotovosti, ambulance.
- **Sociální služby** – péče o mládež, denní péče, péče o rodinu, služby handicapovaným, služby pro starší občany, pomoc uprchlíkům a lidem bez domova, útulky, azylová zařízení.
- **Životní prostředí** – ochrana životního prostředí, zachování čistoty okolí a životních krás, ochrana živočichů, zvířat a divoké přírody, veterinární služby.
- **Komunitní rozvoj a bydlení** – komunitní, sídlištní a sousedské aktivity, hasiči, organizace podporující zaměstnanost, hospodářské a rozvojové aktivity – chovatelé, zahrádkáři.
- **Právo, ochrana práva a politika** – právní poradenství, organizace hájící lidská práva a práva menšin, sdružení měst a obcí, občanské iniciativy, prevence kriminality, ochrany spotřebitele, podpory obětí kriminality, politické strany, politická hnutí.
- **Zprostředkování dobročinnosti a podpora dobrovolnictví** – nadace charita, sdružení na podporu dobročinnosti, center pro dobrovolníky, církevní charitativní regiony.
- **Mezinárodní aktivity** – včetně výměny přátelských a kulturních programů, mezinárodní podpora v neštěstí, mezinárodní mírová podpora, podpora lidských práv, rozvojová pomoc.
- **Náboženství** – kostely, synagogy, mešity, ostatní místa pro bohoslužby a kultovní obřady.
- **Profesní sdružení, odbory** – profesní komory, odborové organizace. ¹³

¹³ JEŽEK, J. *Gabriel ve škole. Projekt na podporu dobrovolnictví mladých lidí*. Praha: Agnes. 2001.

3. Dobrovolnictví v neziskovém sektoru

Dobrovolnictví chápeme ve své formální podobě jako schopnost neziskových organizací otevírat příležitosti pro individuální participaci občanů. V materiální podobě se pak jedná o samotnou činnost dobrovolníků. Klíčovým aspektem dobrovolnictví je pak míra mobilizace občanů v rámci společných a kolektivních akcí.

Pod pojmem dobrovolník je zde uvažována taková osoba, která není pro danou dobrovolně vykovávanou činnost v pracovním poměru k ekonomickému subjektu a svoji činnost vykonává bez peněžní či jiné odměny nebo právního nároku (vč. nároku vyplývajícího z povinností členů dle stanov nebo jiných usnesení ekonomického subjektu). Dobrovolnictví je ve společnosti rozšířeným jevem a vůle pomáhat v rámci neziskového sektoru je stále více populárnější.

Dobrovolnými pracovníky v současné platné legislativě mohou být jak dobrovolníci, odvádějící ekonomickému subjektu práci dle zákona č. 198/2002 Sb., *o dobrovolnické službě*, který byl novelizován zákonem č. 86/2014 Sb., tak i další osoby vykonávající práci v organizaci bez nároku na odměnu (nehonorovaní členové správních a kontrolních orgánů, členové ekonomického subjektu a ostatní osoby). Pracovní skupina pro zavádění Satelitního účtu neziskových institucí v ČR uspořádala v prosinci 2005 seminář k problematice oceňování dobrovolnické práce. Po vyslechnutí různých názorů a návrhů se rozhodla přijmout metodu ocenění pomocí mediánu stanoveného podle výsledků z Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV), které provádí pracoviště statistické služby Ministerstva práce a sociálních věcí podle zákona č. 43/1992 Sb., *o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech*. V roce 2007 byl poprvé sestaven Satelitní účet neziskových institucí za rok 2005 včetně imputované hodnoty dobrovolnické práce. Pro rok 2012 došlo k přehodnocení oceňování dobrovolné práce.¹⁴

Dobrovolná práce je rozmanitá činnost, pod kterou se skrývá služba bez nároku na finanční odměnu. Dobrovolník tak vynakládá na svou činnost osobní čas, energii, vědomosti a dovednosti. Rozšířenější způsob dobrovolné pomoci je snad už jen dárcovství. Mnoho jednotlivců, formálních i neformálních organizací často pořádá účelové sbírky, které pomáhají pře-

¹⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Satelitní účet neziskových organizací 2017*. [online]. [cit.15.01.2018]. URL: <https://apl.czso.cz/nufile/SUNI%202005_2015%20popis%20171031.pdf>.

konávat složité životní situace při humanitárních katastrofách, přírodních neštěstích i v rámci solidarity. Pomoc pro postižené zajišťují finanční, materiální, ale i nepeněžní formou jako je práce, zkušenost či samotný zájem. Dobrovolná činnost je proto velice důležitou součástí prakticky všech organizací. Některé organizace bez dobrovolnické podpory by nebyly schopny zajišťovat činnost vůbec nebo jen pouze v omezené míře. Proto existují neziskové organizace, kde dobrovolníci tvoří rozsáhlí kruh kolem profesionálů, kteří vytváří pro tyto dobrovolníky strategii a jednotlivé úkoly celých skupin. Pak lze nalézt i organizace, kde dobrovolníci tvoří minimální část a nejsou proto nezbytnou součástí základního provozu organizace.

Získávání dobrovolníků probíhá ve dvojitým způsobem. Jedním ze způsobů je **aktivní vyhledávání** neziskovou organizací, která svou činností oslovuje konkrétní okruh společnosti. Vhodné kandidáty k spolupráci pak vyhledává nabídkou školení, přednášek či workshopů. Důležitým aspektem pro takové organizace jsou společenská témata, která zaujmají velký zájem napříč společností a v neposlední řadě kvalitní a masová propagace. Druhým způsobem je **výběr konkrétních jednotlivců**, kteří svou kvalifikací, kvalitou nebo postavením ve společnosti splňují určité požadavky, které nezisková organizace konkrétně vyhledává.

Organizace si váží činnosti svých dobrovolníků, a proto se také snaží jejich činnost ohodnotit různými vhodnými způsoby podle svých možností. Nabízejí jim např. možnost účastnit se školení a seminářů, pořádají pro ně společné výlety, zapůjčují jim materiály, odbornou literaturu, vystavují jim potvrzení o praxi. Dobrovolnická centra navíc vydávají i certifikát o výkonu dobrovolnické služby.

V rámci dobrovolnické služby musí být **dobrovolník starší 15 let** a musí s organizací podepsat **smlouvu o dobrovolné činnosti** v jedné z oblastí zmíněných v zákoně. Dobrovolnickou službu je nutné vykonávat u **akreditované organizace**. Aktuální adresář akreditovaných organizací je zveřejněn na webu Ministerstva vnitra. Nejdélejší tradici má v České republice **HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, Metodický vzdělávací centrum**. Jeho hlavním posláním je propagace, rozvoj a podpora dobrovolnictví v celé České republice. V souladu s tím realizuje řadu projektů zaměřených na rozvoj dobrovolnictví v různých typech organizací. Má vlastní dobrovolnické programy (např. Program Pět P, Program 3G – Tři generace) a snaží se vyzdvihnout přínos dobrovolníků jak v médiích, tak jejich oceňováním dobrovolnickou cenou Křesadlo.

Zákon o dobrovolnické službě však upravuje pouze podmínky **pro státem podporované dobrovolnictví dle specifických pravidel**, a nikoliv podmínky dobrovolné činnosti obecně. Pokud organizace nemá o podporu ze strany státu v akreditovaném režimu zájem, **není nutné** podmínky tohoto zákona splňovat.¹⁵

*„Ze zdrojových dat nelze zjistit počet obyvatel České republiky, kteří pro neziskové instituce vykonávají dobrovolnou práci, neboť jeden člověk může vykonávat dobrovolnou práci pro vícero neziskových institucí a data o počtu dobrovolníků jsou sbírána u neziskových institucí. Proto počet dobrovolníků je uváděn jako přepočtený počet fyzických osob na základě počtu odpracovaných hodin dobrovolníky. Pro neziskové instituce bylo v roce 2012 odpracováno 44 mil. hodin práce bez odměny nebo jiného právního nároku. Ekonomická hodnota dobrovolné práce za neziskové instituce v roce 2012 (navýšila výkon České republiky) dosahuje více než 5,5 mld. Kč.“*¹⁶ V roce 2013 i 2014 dobrovolníci odpracovali téměř 44 mil. hodin práce a posledním údajem je pak rok 2015, kdy dobrovolníci odpracovali přes 45 mil. hodin práce. Český statistický úřad zveřejňuje Satelitní účet neziskových institucí vždy s časovým odstupem, a proto v roce 2017 a 2018 pracuji s dostupnými údaji z roku 2015. Avšak dobrou zprávou je tedy fakt, že počet odpracovaných hodin nijak neupadá, a proto jsem přesvědčen, že dobrovolnictví má v naší společnosti stále silné postavení. **V mezinárodním srovnání** je samotná kapacita českých neziskových organizací poskytovat příležitosti k dobrovolnické participaci se jeví celkově jako dobrá. V rámci Evropy se ČR s přibližně 29 % procenty dobrovolníků v populaci nachází na osmém místě. Česká republika v tomto směru dokonce převyšuje i takové země jako jsou Rakousko, Francie nebo Německo.¹⁷

Významným přínosem neziskového sektoru je právě i ona dobrovolná práce a její započtení hodnoty do národních účtů. **Satelitní účet neziskových institucí (SÚNI)** představuje doplněk sektorových účtů národního účetnictví. Obsahuje údaje za všechny neziskové instituce registrované v ČR a odhad za práci odpracovanou dobrovolníky. I když je podíl neziskových organizací na tvorbě HDP nízký, tvoří jen 1,74 %, i tak je neziskový sektor významnou složku ekonomiky. Hlavním důvodem jejich zakládání je buď dobročinná a charitativní čin-

¹⁵ Kolektiv autorů. *Dobrovolnictví v ČR i zahraničí*. 2016. ISBN 978-80-88153-08-5.

¹⁶ PROUZOVÁ, Zuzana. *Studie pro Koncepti politiky vlády vůči NNO do roku 2020*. [online]. [cit. 05.02.2018]. URL: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_prouzova_data_a_fakta_o_neziskovem_sektoru_1.pdf>.

¹⁷ FRÍČ, Pavol. *Dílčí studie pro Koncepti politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020 na téma: Občanská společnost a definice NNO, vývoj, stav a trendy*. [online]. [cit. 05.02.2018]. URL: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_fric_pro_web.pdf>.

nost, anebo snaha podporovat určité skupiny osob v podnikání nebo v jiných oblastech politického a společenského života. Kromě nadací, nadačních fondů a obecně prospěšných společností sem patří i sdružení a spolky, jako jsou například Sokol, dobrovolní hasiči, zahrádkáři, rybáři, včelaři, myslivci apod. Zahrnují také profesní komory, odborové svazy, politické strany a církevní organizace. ČSÚ satelitní účet neziskových institucí zveřejňuje vždy v říjnu, a to v návaznosti na údaje publikované v národním účetnictví v měsíci červnu. Díky satelitnímu účtu jsou známy hodnoty majetku, finančních aktiv a závazků neziskových institucí.¹⁸

3.1 Formy, subjekty a komunikace v dobrovolnictví

Formální dobrovolnictví – tento typ dobrovolnictví je zaštitěn organizací nebo institucí a jeho podoba je většinou upravena i písemnou smlouvou. Je mnohem jasněji vymezeno než neformální dobrovolnictví a většinou je také míněno, když se mluví o dobrovolnictví obecně. Tato forma je individuální či skupinová v rámci počtu dobrovolníků.

Neformální dobrovolnictví – jakákoliv pomoc poskytnutá z vlastní vůle a bez nároku na mzdu. Například sousedská výpomoc.

Dobrovolnická služba – mezi dobrovolnými činnostmi má specifické postavení. Je definována zákonem o dobrovolnické službě a poskytuje řadu výhod i úlev státem. Dobrovolnická služba může probíhat v rámci akreditovaného i neakreditovaného projektu.

Workshop a workcamp – jako další model spolupráce označím skupinu workcampů a workshopů, která je velice široká a nelze ji jednoznačně podřadit pod předcházející formy. Jedná se o činnost napříč obory neziskových organizací od ekologického zaměření (výsadba stromů či práce na farmách) přes práce v sociální sféře (pomoc postiženým lidem nebo práce s dětmi z uprchlických táborů) až po uměleckou a kulturní činnost (organizace filmových, divadelních nebo hudebních festivalů). Jedná se o veřejně prospěšnou činnost, která má pomoci místní komunitě nebo přispět k oživení dané lokality. V České republice workcampy představují relativně novou formu krátkodobého dobrovolnictví.^{19 20}

¹⁸ FOŘTOVÁ, J., *Význam neziskových institucí v ČR roste*. [online].[cit. 20. 1. 2018]. URL: <<http://www.statistikaamy.cz/2017/03/vyznam-neziskovych-instituci-v-cr-roste>>.

¹⁹ Kolektiv autorů. *Dobrovolnictví v ČR i zahraničí*. 2016. ISBN 978-80-88153-08-5.

Hlavními subjekty dobrovolnictví jsou vysílající organizace, přijímající organizace a středobod zde tvoří dobrovolník.

- **Vysílající organizace** – Organizace zastupující zájmy dobrovolníků vůči státu, společenství států a přijímající (hostitelské) organizaci. Činnost vysílající organizace zastrešuje výběr dobrovolníků, jejich evidenci, přípravu, podporu a uzavírá smlouvy o výkonu dobrovolnické činnosti. Pomáhá s financováním cestovních nákladů, organizační i individuální podporou „Kapesného“, jazykovou podporou, speciálními potřebami pro účast mladých lidí s postižením a mimořádnými náklady. Zároveň pomáhá dobrovolníkovi s výběrem vhodného hostitelského projektu, se zajištěním cesty a pojištěním, případně s vyřízením víz. Tyto organizace z většiny jsou akreditovány Ministerstvem vnitra a k pokrývání výdajů na dobrovolníky i jejich pojištění jsou využívány jednotlivé dotace. V případě neakreditovaných organizací v současné době není možné na dotace dosáhnout a organizace musí tyto výdaje hradit ze svého vlastního rozpočtu. Tento dotační a akreditační problém je jedním z nejpálčivějších v oblasti dobrovolnictví. Východiskem z této problematiky dotací je „Nový“ návrh zákona, kterému se věnuji v rámci legislativní části této práce.
- **Přijímající (hostitelská) organizace** – Organizace, která využívá služeb jednotlivých dobrovolníků a uzavírá smlouvu s vysílající organizací. Organizace také připravuje pro dobrovolníka program činností, zajišťuje pro něj ubytování, stravování a poskytuje mu podporu v průběhu trvání jeho aktivit. Pomáhá mu rozvíjet jazykové, osobní a administrativní úkoly. Hostitelská organizace by se měla snažit o co největší rozvoj dobrovolníka, proto je poskytována i jazyková podpora formou kurzu i komunikací v prostředí, kde se dobrovolník nachází. Osobní podporu pak zajišťuje dobrovolníkovi tzv. mentor, který mu pomáhá začlenit se do místní komunity a vytvářet si vazby. Zároveň se na něj dobrovolník může obracet s osobními problémy nebo s problémy, které souvisejí s jeho aktivitami.
- **Dobrovolník** – Osoba, která není pro danou dobrovolně a svobodně vykovávanou činnost v pracovním poměru k ekonomickému subjektu a svoji činnost vykonává ve svém volném čase, a to bez nároku na peněžní či jiné odměny nebo právní nárok.

²⁰ FRÍČ, Pavol; VÁVRA, Martin. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha. Agnes, Hestia. 2012.

Dobrovolníkovi bývají zpravidla financovány pouze cestovní náklady, nezbytné pojištění, organizační a individuální podpora neziskového charakteru i dále mimořádné výdaje vznikající například z práce s postiženými. Dobrovolnictví je definováno jako veřejně prospěšná činnost za účelem dosahování veřejného blaha, ve prospěch druhých a je přínosem pro společnost. Dobrovolnictvím se většinou pomáhá tam, kde pomoc je nedostatečná nebo nezbytně potřebná a nelze zajišťovat jiným způsobem.

Právní vztahy vznikají:

- a) Smlouvou mezi vysílající organizací a dobrovolníky k výkonu dobrovolnické služby. V případě krátkodobé dobrovolnické služby mohou být smlouvy i ústní. Smlouvy upravují vzájemné vztahy vysílající organizace a dobrovolníka.
- b) Smlouvou mezi vysílající organizací a přijímající organizací jsou vždy pouze písemné a upravují podmínky činnosti dobrovolníků v přijímajících organizacích a vztahy mezi vysílající a přijímající organizací.

Obsah smluvních ujednání jednotlivých u jednotlivých dobrovolníků:

- Ujednání o účasti na předvstupní přípravě, informování dobrovolníka o možných rizicích, která by mohla ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka,
- Podle povahy dobrovolnické služby:
 - předložení výpisu z evidence Rejstříku trestů
 - předložení potvrzení o zdravotním stavu dobrovolníka
 - předložení potvrzení o seznámení dobrovolníka s prevencí infekčních nemocí
- Místo, předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby.
- Způsob stravování a ubytování dobrovolníka.
- Poskytnutí pracovních prostředků a osobních ochranných pracovních prostředků.
- Rozsah pracovní doby, doby odpočinku, důvody, za kterých lze výkon dobrovolnické služby předčasně ukončit.

Obsah smluvních ujednání u jednotlivých dobrovolníků:

- Podmínky výkonu dobrovolnické služby, předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby. Dobrovolník nemůže vykonávat dobrovolnictví v rámci podnikání nebo jiné výdělečné činnosti jako je pracovní, služební či členský poměr.

- Způsob ubytování a stravování dobrovolníků, jejich vybavení pracovními prostředky a osobními ochrannými pracovními prostředky.
- Způsob ověřování průběhu dobrovolnické služby vysílající organizací za účelem kontroly dodržování smlouvy a hodnocení práce dobrovolníků.
- Povinnost přijímající organizace informovat vysílající organizaci o rizicích, která mohou ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka, vzniklých v průběhu výkonu dobrovolnické služby, a přijmout neprodleně opatření, která tato rizika vyloučí, a v případě neodstranitelných rizik omezí.

Obsah pojištění dobrovolníků v rámci výkonu jejich činností

- Dobrovolník je vysílající organizací pojištěn proti škodám na zdraví i na majetku, které vzniknou jemu osobně.
- Dobrovolník je vysílající pojištěn proti škodám na zdraví a na majetku, které by mohl neúmyslně způsobit dalším osobám.
- Dobrovolníkovi může být hrazeno důchodové pojištění stanovené z minimálního vyměřovacího základu a může mu být státem hrazeno pojistné veřejného zdravotního pojištění po dobu výkonu dobrovolnické služby, pokud jeho činnost přesáhne v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu.

V ČR mezi nejrozšířenější a nejstarší organizace spojené s dobrovolnictvím patří:

- Sbory dobrovolných hasičů (zasahují v případě požáru nebo živelních katastrof bez nároku na odměnu);
- Český červený kříž (v případě potřeby jsou připraveni poskytnout první pomoc)
- Neziskové organizace působící v oblasti sociálních či zdravotnických služeb
- Turistické a okrašlovací spolky (značení turistických tras, údržba památek apod.)
- Spolky, sdružení a humanitární organizace, které se věnují pomoci lidem – zdravotně postiženým, nebo sociálně slabším
- Různé organizace zaměřené na práci s dětmi a mládeží, zpravidla dobrovolníci
- Různé tělovýchovné jednoty, dobrovolníky jsou především cvičitelé jejich oddílů – zpravidla vykonávají činnost bez nároku na odměnu
- Spolky ochránců přírody, kteří se bez nároku na odměnu podílejí na ochraně přírody ²¹

²¹ DOBROVOLÍK.CZ. *Seznam organizací* [online].[cit. 25. 01. 2017]. URL: <<https://www.dobrovolnik.cz/organizace>>.

Komunikace je jedním z nejdůležitějších aspektů mezi dobrovolníky, přijímající (hostitelskou) organizace a vysílající (dobrovolnickou) organizací.

Subjekty komunikačního kanálu jsou:

- a) **Koordinátor dobrovolníků**
- b) **Koordinátor programu**
- c) **Dobrovolník**
- d) **Kontaktní osoby**

Dobrovolnický program je souhrnným výběrem dobrovolnických činností, kdy jsou sledovány **určité náležitosti takové práce**. Dobrovolník i jeho činnost by měly tedy splňovat:

- a) Vhodnost kandidáta na činnost
- b) Účelnost jeho činnosti
- c) Realizovatelnost činnosti
- d) Bezpečnost při provádění činnosti

Organizaci programu pak zajišťuje důležitá pozice **koordinátora**, který řídí komunikaci mezi všemi subjekty dobrovolné práce. Dále provádí supervizi, garanci kvality a poskytuje všem zúčastněným zpětnou vazbu. Koordinátor dobrovolníků je klíčovou pozicí pro dobrou realizaci programu. Má vliv na formu i realizaci programu.

Koordinátor dobrovolníků by měl mít určité vlastnosti, kterými jsou:

- a) Manažerské schopnosti
- b) Efektivita a rozhodovací schopnosti
- c) Dobrá komunikační vlastnost a jednání s personálem i dobrovolníky
- d) Flexibilita, důslednost a sledování vytyčených cílů
- e) Odolnost vůči rizikovým faktorům – Převaha rutiny nad kreativitou,
 - Nedostatek podpory,
 - Syndrom vyhoření,
 - Fluktuace dobrovolníků²²

²² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Národní soustava povolání* [online]. [cit. 16.01.2018]. URL: <<http://katalog.nsp.cz/p/koordinator-dobrovolniku/102767.html>>.

3.2 Akreditace dobrovolnických programů

Ministerstvo vnitra uděluje akreditace vysílajícím organizacím v oblasti dobrovolnické služby na základě **zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon od dobrovolnické služby)**, a mají tříletou platnost. Takto akreditované organizace mohou žádat o státní dotaci na činnosti vymezené zákonem o dobrovolnické službě. Zákon dále definuje, které z dobrovolnických organizací mohou požádat o akreditaci programu a zároveň jaké podmínky musí splnit, aby akreditaci obdržely.

Výhody akreditovaných organizací:

- Akreditované organizace mohou žádat Ministerstvo vnitra o státní dotaci na pojištění dobrovolníků a na část nákladů spojených s evidencí dobrovolníků, přípravou a výkonem dobrovolnické služby.
- Organizace, ve kterých vykonávají činnost dobrovolníci vyslaní akreditovanou vysílající organizací podle zákona o dobrovolnické službě mohou uplatnit hodnotu činnosti těchto dobrovolníků v rámci vlastního podílu (dofinancování) na nákladech projektu, na které žádají o státní dotace u vybraných ústředních orgánů.
- Akreditované organizace mohou snáze vytvořit podmínky pro dobrovolnickou činnost nezaměstnaných evidovaných u úřadu práce.
- Akreditované organizace mohou snáze získávat dobrovolníky, kteří dávají přednost vyššímu stupni právní ochrany a předem stanoveným pravidlům. Akreditace je určitou známkou kvality.

Výhody pro dobrovolníky v akreditované organizaci:

- Dobrovolník v akreditované organizaci má smluvně zaručené postavení, je pojištěn proti škodám na zdraví a na majetku.
- Dobrovolníkovi v případě, že jeho činnost přesáhne více jak 20 hodin v kalendářním týdnu může být státem hrazeno pojistné veřejného zdravotního pojištění po dobu výkonu služby, dále mu může organizace hradit důchodové pojištění stanovené z minimálního vyměřovacího základu.
- Dobrovolník má nárok na poskytnutí kvalitní přípravy k výkonu dobrovolnické činnosti.
- Dobrovolník má nárok na poskytnutí pracovních prostředků a ochranných pomůcek.
- Vysílající organizace může dobrovolníkovi hradit cestovní výdaje, ubytování, stravu.²³

²³ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Akreditace* [online]. [cit. 18.01.2018]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-akreditace.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>.

3.3 Přínos participace dobrovolníků

Důvodů, proč se lidé stávají dobrovolníky, je celá řada. Někteří chtějí být užiteční, smysluplně využít svůj volný čas, jiní chtějí uplatnit své dovednosti a předávat zkušenosti. Další dobrovolníci chtějí nabídnout své přátelství nebo získat nové zkušenosti. Dobrovolnictví spoluvytváří vzájemnou solidaritu mezi lidmi a ovlivňuje pozitivně prostor především v sociální oblasti. Rozvoj v sociální oblasti je v moderní společnosti velice žádaným a prospěšným prvkem. Dobrovolníci často doplňují pomoc poskytovanou státem a komerčním sektorem, stejně funguje jejich činnost, když jedna ze stran poskytovatelů selže a nedokáže pomoc zajistit včas a řádně. Z ekonomického hlediska je nesporné, že dobrovolnictví také šetří peníze státu, který jinak pomoc musí věcně i finančně zajišťovat sám. Ačkoliv tedy dobrovolníci nedostávají za svou práci žádnou finanční odměnu, přináší jim tato činnost přesto určité rozvojové a morální benefity:

- **Nové kompetence** – Komunikační, jazykové, manažerské, kreativní
- **Osobní rozvoj a kariéra** – Osobní i profesionální růst v oboru činnosti
- **Odbornou praxi** – Dobrovolník si z práce může odnést odborné zkušenosti
- **Respekt, úcta** – Dobrovolník je respektován za nezištnou a příkladnou pomoc
- **Kontakty** – Dobrovolník navazuje vztahy a kamarádství
- **Dobrý pocit, štěstí** – Pomoc potřebným přináší do života také pozitivní pocity

Přínosem **dobrovolníka** kromě výše uvedeného rozvoje může být i pozitivní v rámci státní politiky a sociální oblasti. Dobrovolníci, kteří vykonávají dlouhodobě nezištnou činnost aspoň 20 hodin týdně, se mohou podle zákona o dobrovolnické službě nechat zaregistrovat. Stát jim pak v případě potřeby může hradit zdravotní pojištění či podporu v nezaměstnanosti. Dobrovolnická doba se započítává také do nároku na důchod.

Přijímající organizace má díky pomoci ze strany dobrovolníků nové způsoby péče o své klienty, doplněnou kapacitu zaměstnanců i zpětnou vazbu o fungování organizace.

Klient získává formální i neformální kontakty s dobrovolníky, kteří se mohou stát společníky nebo kamarády klientů. Dobrovolníci také svou péčí zvyšují z pohledu klientů komfort poskytovaných služeb a lépe tak hodnotí spolupráci se samotnou organizací. Dobrovolníci dokáží svou přítomností také často zefektivnit a urychlit poskytované služby klientům.

Management organizací získává cenné kontakty a zkušenosti v rámci spolupráce mezi organizacemi. Díky nabytým zkušenostem se snáze vytvářejí jednotlivé projekty spolupráce s využitím dobrovolnické služby. V neposlední řadě stálý kontakt mezi organizacemi vede k úzké spolupráci a vzájemné pomoci v nenadálých situacích. V úzké spolupráci osobně vidím také možnost lepšího budování zastřešujících organizací, které spojuje společný cíl a vize. Tímto slučováním by se dosáhlo zmenšení relativně velkého počtu jednotlivých organizací a zefektivnění jejich činnosti v rámci silnější zastřešující organizace.

„Oceňování přínosu dobrovolnictví do ekonomiky je obecně opomíjeno – jak ve výzkumech, tak statistikách. Český statistický úřad zveřejňuje vývoj pouze té části ekonomiky (tj. výkonu země), která probíhá pomocí peněžních mechanismů. Netržní aktivity ekonomiky se v těchto zprávách neobjevují. To pak vede k tomu, že dobrovolnictví se stává neviditelným a je vládnoucí garniturou ignorováno. S přínosem dobrovolnictví se pak nepočítá ve státních plánech a cílech. Kalkulace ekonomické hodnoty dobrovolnictví umožní:

- *přesvědčit vládu a tvůrce politiky, že dobrovolná činnost vytváří významný ekonomický přínos pro společnost,*
- *podporovat v ostatních motivaci k účasti na dobrovolnictví,*
- *informovat společnost o přínosech, nákladech i užtících dobrovolnictví pro ekonomiku,*
- *sledovat vývoj této činnosti v rámci celé produkce ekonomiky (v čase, ve vytvořených hodnotách, trendy apod.).*

Pokud se do ekonomických statistik zahrne i netržní produkce, zpřehlední se tak veškeré aktivity, které vytvářejí produkci a hodnoty pro společnost. Pro srozumitelné peněžní vyjádření přínosu dobrovolné činnosti byla ve Velké Británii vyvinuta metoda nazývaná VIVA (Volunteer Investment and Value Audit). Jde o metodu, která porovnává náklady vynaložené na podporu dobrovolníků v poměru k času, který dobrovolníci dané aktivitě věnují. Jinými slovy, ukazatel VIVA hodnotí ekonomické investice, jež organizace musí vynaložit na činnost dobrovolníků.“²⁴

²⁴ MUSILOVÁ, Klára. *Jakou cenu má dobrovolník?* [online]. [cit. 10.01.2018]. URL: <http://www.neziskovky.cz/clanek/1165/511_559_565/fakta_legislativa-a-ucetnictvi_navody-legislativa/jakou-cenu-ma-dobrovolnik>.

4. Vývoj legislativy o dobrovolnictví

Zákon č. 198/2002 Sb., *o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o dobrovolnické službě)* ze dne 24. dubna 2002 vznikl v době příprav vstupu České republiky do Evropské unie a byl inspirován Evropskou dobrovolnou službou, o které píšu v rámci kapitoly zahraničního dobrovolnictví. I přes počáteční strach z administrativní zátěže, nutnosti akreditace a žádostí o dotace tento krok do neznáma byl úspěšný.²⁵

Vývoj dobrovolnictví vedl vládu České republiky k vydání usnesení vlády č. 611/2007 *ke Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007–2013* a usnesení vlády č. 108/2013 *o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013–2017*.

Formální změnu ve struktuře neziskového sektoru přinesl nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb., dále *Občanský zákoník*, který po několika letech diskuzí je účinný od 1. ledna 2014. S účinností občanského zákoníku musela vzniknout i novela zákona o dobrovolné službě, tj. Zákon č. 86/2014 Sb., *kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů* účinný od 5. června 2014. Tato novela řešila změny v právních formách organizací, dobrovolnictví v členských organizacích, veřejně prospěšných organizacích typu a.s., s.r.o., a možnosti vysílat dobrovolníky do státních organizací, samosprávních organizací, příspěvkových organizací a školských právnických osob.

Novela kromě úprav podle občanského zákoníku reagovala také na předchozí usnesení vlády č. 611/2007 *o Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007–2013* a usnesení vlády č. 108/2013 *o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013–2017*. Novela se zaměřila na zajištění souladu s novým občanským zákoníkem, na odstranění diskriminačních prvků v oblasti zapojení členů organizací do dobrovolnické služby a na několik jednodušších úprav, mezi které patří např. vydávání osvědčení o vykonané dobrovolnické službě.

²⁵ PECHKOVÁ, Šárka. *Kam se poděl zákon o dobrovolnictví?* [online]. [cit. 10.02.2018]. URL: <<https://www.dobrovolnik.cz/dobrovolnicke-glosy-komentare/kam-se-podel-zakon-o-dobrovolnictvi>>.

Zákon o dobrovolnické službě od 5. června 2014 nově upravoval a zaváděl:

- Člen vysílající organizace může být pro tuto organizaci dobrovolníkem, pokud ovšem svou dobrovolnickou službu vykonává mimo své povinnosti vyplývající z jeho členského poměru k vysílající organizaci a ani k ní nemá žádný jiný právní vztah. To neplatí pro člena sociálního družstva, který nesmí vykonávat dobrovolnickou službu pro potřebu sociálního družstva, jehož je členem.
- Vysílající organizace musí být veřejně prospěšná dle § 146 zákona č. 89/2012 Sb., *občanského zákoníku*. Tuto skutečnost při žádosti o akreditaci doloží písemným prohlášením.
- Vysílající organizace může být: nadace, nadační fond, ústav, sociální družstvo, spolek, obecně prospěšná společnost, právnická osoba církve anebo náboženské společnosti, církve anebo náboženské společnosti.
- Vysílající organizace je povinna vydat dobrovolníkovi na jeho žádost osvědčení o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě. Vzor osvědčení je přílohou novelizovaného zákona o dobrovolnické službě.
- Vysílající organizace je povinna informovat Ministerstvo vnitra o změně skutečností, které jsou rozhodné pro udělení akreditace, a ke kterým došlo v průběhu platnosti akreditace, a to do 1 měsíce ode dne, kdy se o takových změnách dozvěděla.
- Přijímající organizace musí být veřejně prospěšné, stejně jako vysílající. Přijímající organizace může být také fyzická osoba, na ni se požadavek veřejné prospěšnosti nevztahuje.
- Dalšími typy přijímajících organizací mohou být státní orgány, organizační složky státu, orgány a organizační složky územních samosprávných celků, státní příspěvkové organizace, příspěvkové organizace územních samosprávných celků a školské právnické osoby.
- Předmětem činnosti přijímající organizace již může být podnikání, přijímající organizace může mít právní formu např. a.s. anebo s.r.o., ale musí být veřejně prospěšná a dobrovolník v ní nesmí vykonávat takové činnosti, které by vykonával v rámci podnikání přijímající organizace.
- Akreditace se uděluje na 4 roky.
- MV vykonává předběžnou a průběžnou veřejnoprávní kontrolu využití dotací a postupuje dle zákonů o státní a finanční kontrole.

- Dobrovolníci vykonávající dobrovolnictví v akreditovaném dobrovolnickém programu budou dle přesně stanovených podmínek zahrnutí mezi osoby, za něž platí pojistné veřejného zdravotního pojištění po dobu výkonu této služby stát, nejsou-li plátcí tohoto pojistného z jiného titulu.
- Dobrovolníkům vykonávajícím dobrovolnictví v akreditovaném dobrovolnickém programu, evidovaným u úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání, se dle blíže stanovených podmínek, pro účely hmotného zabezpečení, započte dobrovolnictví do doby předchozího zaměstnání.
- Dobrovolníci vykonávající dobrovolnictví v akreditovaném dobrovolnickém programu budou dle přesně stanovených podmínek zahrnutí mezi osoby, za které, pokud jsou dobrovolně účastny důchodového pojištění, může hradit pojistné vysílající osoba.²⁶

4. Budoucí vývoj legislativy dobrovolnictví

Novela nemohla však pojmout tolik potřebnou komplexní úpravu dobrovolnictví v České republice, a proto se v roce 2014 dalo Ministerstvo vnitra do legislativní tvorby a počalo **přípravu zcela nového zákona o dobrovolnictví**. Věcný záměr zákona o dobrovolnictví byl předkládán v souladu s návrhem Plánu legislativních prací vlády na rok 2015.

Cílem návrhu je vytvořit novou právní úpravu, která bude mít dopad na co nejširší oblast dobrovolnických činností, bude definovat právní postavení dobrovolníka a upraví vztahy při výkonu dobrovolnictví. V oblasti dobrovolnictví se objevují neustálé obtíže s potřebnou akreditací a s financováním jednotlivých organizací i samotných dobrovolníků. Nový zákon by měl podle mého názoru komplexně vyřešit tyto problémy s ohledem na aktuální a budoucí vývoj dobrovolnictví v České republice a Evropě.

V našem právním řádu existují komplexní právní předpisy upravující určitou oblast výkonu dobrovolnictví, jako například zákon č. 133/1985 Sb., *o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů*, zákon č. 126/1992 Sb., *o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Česko-slovenském červeném kříži, ve znění pozdějších předpisů*. Ty však mají vzhledem k

²⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Informace o novele zákona o dobrovolnické službě*. [online]. [cit. 05.02.2018]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-novele-zakona-o-dobrovolnicke-sluzbe.aspx>>.

platnému zákonu o dobrovolnické službě speciální postavení a zákon se na ně nevztahuje. V současné době je upravena pouze malá část dobrovolnictví v České republice, která spadá pod zákon č. 198/2002 Sb., *o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.*

Ve věcném záměru připravovaného návrhu zákona se píše mimo jiné, že „*Na základě shody odborné i laické veřejnosti vzešel požadavek na vyzdvižení významu všech veřejně prospěšných dobrovolnických činností vykonávaných pro společnost a posílení uznání dobrovolníků a dobrovolnictví obecně. Jedním z prostředků bude deklarace podpory dobrovolnictví a poskytnutí benefitů pro co nejširší spektrum dobrovolníků a dobrovolnických organizací. Návrh dále reaguje na podněty z aplikační praxe platného zákona o dobrovolnické službě. Snaží se zkvalitnit a zefektivnit právní úpravu týkající se akreditovaného dobrovolnictví.*

Důvodem zpracování nového zákona je společenská potřeba právní úpravy, která by se týkala dobrovolnictví v celé jeho šíři a byla tak vyjádřena podpora všem možným formám dobrovolnické činnosti. Cílem změny zákona je také ukotvení obecně využitelného pojmu dobrovolnictví v rámci právního řádu České republiky.

V českém právním řádu existuje speciální právní předpis, který upravuje úzký výsek problematiky dobrovolnictví – zákon o dobrovolnické službě. Zákonem se řídí organizace, které získaly akreditaci pro oblast dobrovolnické služby, nebo organizace, které dobrovolníky v akreditovaném režimu přijímají a dobrovolníci vyslaní organizací s akreditovaným programem. Zákon o dobrovolnické službě stanovuje podmínky, za kterých stát podporuje dobrovolnickou službu, určuje standardy výkonu dobrovolnické služby a zajišťuje bezpečí a ochranu pro dobrovolníky i příjemce jejich služby. Zákon má po celou dobu jeho účinnosti v gesci Ministerstvo vnitra (dále jen "ministerstvo").

Platný zákon však nezahrnuje např. takové formy dobrovolnictví, které jsou vykonávány dobrovolníky podle zvláštních předpisů nebo pravidel EU, ať již se jedná např. o dobrovolníky Českého červeného kříže, dobrovolné hasiče či Evropskou dobrovolnou službu a EVAIDI.

Zákon se vztahuje pouze na dobrovolnictví vykonávané organizacemi, které mají akreditovaný program či projekt dle požadavků kladených na ně zákonem o dobrovolnické službě a spadají tak tzv. pod akreditovaný režim. Na organizace, které nejsou zmíněny v taxativním výčtu zá-

kona, jako organizace, které mohou být vysílajícím subjektem a nemohou tak požádat o akreditaci, anebo na organizace, které o akreditaci z různých důvodů žádat nechtějí, ačkoliv jim to zákon umožňuje, se zákon o dobrovolnické službě v současné podobě nevztahuje.“²⁷

Rád bych nyní shrnul tuto verzi návrhu zákona, který ještě do tohoto roku 2018 nebyl v zásadě nikterak využit a ani se nestal součástí legislativního procesu. Těžko říci, zda tento návrh bude vůbec podán k projednání a zda nebude nutné jej přepracovat či aktualizovat. Nicméně návrh se týká těchto hlavních bodů:

- **Specifikace dobrovolníka** – Navrhovatel chce v zákoně jasně a co nejobecněji specifikovat osobu dobrovolníka, aby bylo tímto zněním bylo dobrovolnictví zpřístupněno širokému okruhu dobrovolníků. Za dobrovolníka bude považována osoba starší 15 let, která bude schopna vykonávat dobrovolnictví s ohledem na svou rozumovou a volní vyspělost. Dobrovolnictví bude definováno jako veřejně prospěšná činnost přispívající k dosahování veřejného blaha, které je vykonáváno dobrovolníkem ze svobodné vůle, ve volném čase a bez nároku na odměnu, protislužbu či zvýhodnění. Podstatou dobrovolnictví je, aby bylo vykonáváno ve prospěch druhých a bylo přínosem pro společnost. Druhou zásadní charakteristikou dobrovolnictví je výkon bez nároku na finanční ohodnocení či právo na jakoukoli protihodnotu či výhodu. Pro úplnost bude za dobrovolnictví považována i činnost vykonávaná dobrovolníkem samostatně bez formálně definovaného vztahu.
- **Povinné poučení a oddělení od zákoníku práce** – Jednou z povinností, která bude na dobrovolnické organizace kladena, bude povinné poučení dobrovolníka o rizicích spojených s výkonem dobrovolnické činnosti, která by mohla ohrozit jeho zdraví a život. Před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické činnosti bude muset vysílající osoba zajistit předvstupní přípravu dobrovolníka za účelem získání znalostí a dovedností nezbytných pro výkon dobrovolnictví. Dobrovolník musí být proškolen nejen obecně o dobrovolnictví, ale musí být seznámen i se specifiky dobrovolnické činnosti, v rámci, které bude působit. Na tyto organizace se oproti třetí části zákona nevztahuje povinné pojištění dobrovolníků. Oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nelze řešit v souladu s pracovněprávními předpisy, na dobrovolnické aktivity se v této části zákona bude pohlížet v obecné rovině občanského práva.

²⁷ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Věcný záměr zákona o dobrovolnictví*. [online]. [cit. 07.02.2018]. URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/vecny-zamer-26-11-2014-pdf.aspx>>.

- **Povinnost uzavřít smlouvu o výkonu dobrovolnické činnosti** – Zákon uloží dobrovolnické organizaci povinnost uzavřít smlouvu o výkonu dobrovolnické činnosti, kterou mimo jiné bude povinně vést v evidenci. Tato smlouva bude moci být až na výjimky ústní a jejím obsahem bude alespoň místo, předmět a doba výkonu dobrovolnické činnosti. Zákon bude specifikovat pro který druh dobrovolné činnosti bude povinná písemná forma smlouvy.
- **Povinnost vydávání osvědčení o vykonaném dobrovolnictví** – Dobrovolnická organizace bude povinna vydat dobrovolníkovi Osvědčení o vykonaném dobrovolnictví, pokud o něj dobrovolník požádá. Osvědčení o vykonaném dobrovolnictví bude dobrovolníkovi prokazovat jeho zkušenosti, schopnosti a jeho aktivitu v zapojení do veřejně prospěšné činnosti a může mu tak zajistit výhodnější postavení na trhu práce.
- **Finanční optimalizace a zařazení neakreditovaných projektů** – Zákon chce prioritně řešit dofinancování činnosti neakreditovaných projektů z veřejných rozpočtů a také závazný výpočet hodnoty dobrovolnické činnosti. Snahou zákona je rozšířit možnost dofinancování projektů z veřejných rozpočtů hodnotou vykonané dobrovolnické činnosti také na organizace, které nepůsobí v rámci akreditovaného programu. Pro stanovení výše hodnoty odvedené dobrovolnické činnosti bude využita částka ve výši 50 % měsíční průměrné mzdy v národním hospodářství za předchozí kalendářní rok. Příjmy vzniklé v souvislosti s výkonem dobrovolnictví budou osvobozeny od daně právnických osob, stejně tak u osob fyzických. Vyčíslená hodnota odvedené dobrovolnické činnosti nebude zdaňována. Zákon také zařadí dobrovolníky do 30ti let, kteří se účastní Evropské dobrovolné služby mezi státní poplatníky zdravotního pojištění.
- **Akreditační řízení a odborná způsobilost** – Žadatel bude muset v akreditačním řízení doložit všechny náležitosti uvedené ve formuláři žádosti o akreditaci, který bude přílohou zákona. Příloha zákona bude obsahovat také konkrétní požadavky na žadatele, co musí doložit, aby prokázal svou schopnost plnit povinnosti vyplývající ze zákona. Koordinátor dobrovolníků bude muset prokázat praxi v řízení lidí, bude se také zohledňovat zkouška dle Národní soustavy kvalifikací či absolvování individuálních kurzů souvisejících s danou tematikou. Platnost akreditace v trvání 4 let zůstává nezměněna.

- **Větší finanční transparentnost** – Vysílající osoba bude povinna ve výroční zprávě uvést akreditované programy, celkové náklady na jednotlivé akreditované programy a výši dotací poskytnutých na jednotlivé akreditované programy z veřejných rozpočtů. Výroční zprávu zašle vysílající osoba ministerstvu nejpozději do 30. června následujícího kalendářního roku.
- **Bezplatné správní poplatky dobrovolníků** – Zákon chce zavést osvobození od správních poplatků při požádání o výpis z Rejstříku trestů dobrovolníkem v akreditovaném programu.

Návrh také předpokládá oproti stávající právní úpravě vznik nových finančních nákladů pro státní rozpočet. Zákon chce rozšířit daňové úlevy i na neakreditovanou oblast dobrovolnictví, umožní dofinancovat projekty vyčíslenou hodnotou dobrovolnické činnosti, zavede nové státní poplatníky zdravotního pojištění, zavede osvobození od správních poplatků při požádání o výpis z Rejstříku trestů dobrovolníkem v akreditovaném programu. Tyto výhody budou pro státní rozpočet představovat zvýšené náklady. Na druhou stranu právní úprava povede k odstranění bariér pro rozvoj dobrovolnictví, což povede k jeho rozšíření a zvýší se tak hodnota odvedené dobrovolnické činnosti pro společnost. To bude mít pozitivní dopad na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty. Komplexní podpora dobrovolnictví přinese více možností pro rozvoj sociálních kompetencí jednotlivců a zvýšené možnosti jejich uplatnění na trhu práce. Dobrovolnická činnost aktivizuje sociálně vyloučené skupiny, osoby se zdravotním postižením, seniory i nezaměstnané a podpoří jejich účast na veřejném životě a v pracovním uplatnění. Přínosem je také ekonomická hodnota dobrovolnictví.²⁸

Předložený návrh věcného záměru zákona reaguje na skutečnost, že ve společnosti existují na jedné straně skupiny lidí, kteří v zájmu vytvoření rovných příležitostí potřebují pomoc jiných, nebo se ocitají v krizových situacích vlivem vnějších příčin a na druhé straně existují lidé, kteří podle svých schopností a možností, vedeni pocitem solidarity, jsou ochotni jim nezištně tuto pomoc poskytnout. Tento pohled na svět je základním prvkem dobrovolnictví; jeho součástí je i starost o životní prostředí, v němž lidé žijí, včetně kulturního dědictví, jež příroda a lidé v minulosti vytvořili.

²⁸ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Věcný záměr zákona o dobrovolnictví*. [online]. [cit. 07.02.2018]. URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/vecny-zamer-26-11-2014-pdf.aspx>>.

V rámci legislativního návrhu jsem našel například na webových stránkách zapsaného ústavu HESTIA pozitivní reakce ve svém vyjádření k Věcnému záměru zákona o dobrovolnictví.

„Z víceleté diskuze vzešel požadavek na větší uznání veřejně prospěšného dobrovolnictví, včetně posílení uznání dobrovolníků a dobrovolnictví obecně. Jedním z prostředků bude vyjádření podpory dobrovolnictví a poskytnutí benefitů pro co nejširší spektrum organizací spolupracujících s dobrovolníky. Návrh dále reaguje na podněty z aplikační praxe zákona o dobrovolnické službě. Snaží se zkvalitnit a zefektivnit právní úpravu týkající se akreditovaného dobrovolnictví.“

*„V současné době je upravena pouze část tzv. organizovaného dobrovolnictví v ČR, které spadá pod zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. Tento zákon se týká každoročně cca 20 tisíc dobrovolníků, kteří působí v rámci akreditovaných programů dle tohoto zákona. Další statisíce dobrovolníků také pomáhají, často v režimu podobném tomu akreditovanému, ale akreditace pro ně není vhodná, či dostupná. **Kromě současných akreditovaných organizací, budou moci být za dobrovolnickou organizaci, včetně benefitů z toho pro ni plynoucích, považovány právnické osoby, které budou bezúhonnou veřejně prospěšnou právnickou osobou podle § 146 občanského zákoníku, nebo státním orgánem, územním samosprávným celkem, státní příspěvkovou organizací, příspěvkovou organizací územních samosprávných celků či školskou právnickou osobou, a které budou dobrovolníky vybírat, organizovat a podporovat při jejich aktivitách.**“²⁹*

Očekávanou změnou pro dobrovolnictví je a bude vždy státní politika vůči NNO. Poslední změnou v oblasti dobrovolnictví a první vlašťovkou příznivější legislativy je novela zákona č. 367/2016 Sb., kterou se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Ta nabyla účinnosti od 1. února 2017.

„Lidé, kteří jsou v evidenci Úřadu práce ČR a pobírají dávky v hmotné nouzi déle než půl roku, mají od února možnost zvýšit si příjem v rámci veřejné služby. Naopak zvýšit příjem si tyto osoby nemohou prostřednictvím výkonu dobrovolnické služby, který je definovaný zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozděj-

²⁹ TOŠNER, J – HESTIA z.ú. *Vyjádření HESTIA k Věcnému záměru zákona o dobrovolnictví.* [online]. [cit. 01.03.2018]. URL: <<http://hest.cz/cdn/public/vyjadreni-hestia-vecny-zamer-zakona-o-dobrovolnictvi.pdf>>.

ších předpisů. (Dobrovolnická služba je vykonávána bez nároku na odměnu, není vykonávána za účelem uspokojování osobních zájmů a nenahrazuje činnosti, které by jinak vykonávali osoby v pracovněprávním vztahu nebo zajišťované osobami v rámci jejich podnikání). Dobrovolnická služba se již nepovažuje za snahu o zvýšení příjmu vlastní prací. Osoby v hmotné nouzi tudíž již nejsou bonifikovány za výkon dobrovolnické služby. Není tedy důvod, aby k organizacím s akreditovaným programem podle zákona o dobrovolnické službě byly posílány osoby v hmotné nouzi z Úřadů práce za účelem zvyšování si dávek na živobytí.“³⁰

4.2 Zákon o sociálních pracovnících

V přípravě a do připomínkového řízení se dostal také věcný záměr zákona o sociálních pracovnících, který by měl doplnit stávající zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách platný s účinností od 1.1.2007. Tento zákon je velice důležitý pro profesionalizaci a fungování pracovníků v sociální oblasti a rozhodně stojí za uvedení v mé práci i z důvodu možné účasti dobrovolníků podle § 115, odstavce 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který stanoví, že při poskytování sociálních služeb působí rovněž dobrovolníci za podmínek stanovených zvláštním zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů.

Ústředním cílem navrhovaného věcného záměru zákona o sociálních pracovnících je vytvoření podmínek pro zvyšování a zajištění garance kvality a pro-klientského přístupu při výkonu sociální práce. Jedná se o jistý druh profesionalizace sociálních pracovníků. Sledované přínosy zákona o sociálních službách se dají rozdělit takto:

Zajištění odbornosti:

- definování odborné kvalifikace tak, aby sociální práci vykonávali sociální pracovníci,
- procesu kvalifikace sociálních pracovníků, kteří splňují podmínky kvalifikace v souladu se stávající právní úpravou, ale neabsolvovali studijní program sociální práce,
- udržování a prohlubování kvalifikace formou dalšího vzdělávání,

³⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Informace ke změně zákona o hmotné nouzi a dobrovolnické službě*. [online]. [cit. 10.02.2018]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-ke-zmene-zakona-o-hmotne-nouzi-a-dobrovolnicke-sluzbe.aspx>>.

- koncepčním zpracováním příkladů dobré praxe (evidence based),
- možnosti profesního růstu,
- uplatňování etických principů (dodržování jako předpoklad výkonu),
- existenci nositele odbornosti – profesní subjekt, který bude vydávat sjednocující postupy a výklady, který bude prověřovat inovativní postupy, subjekt ověřující kompetence a dovednosti sociálních pracovníků při profesním růstu, subjekt, který vydává etický kodex a dohlíží nad jeho dodržováním,

Řízení procesu z úrovně MPSV

- zavedení registru sociálních pracovníků jako nástroje řízení (dohled nad odborností, získávání informací o regionální dostupnosti sociálních pracovníků). Uživatelem veřejné části registru budou také klienti sociální práce a zaměstnavatelé, kteří tak mohou získávat informace o odbornosti sociálního pracovníka,

Sociální práce jako svobodné povolání a s tím spojená garance kvality samostatného výkonu profese.³¹

Problematika zákona o sociálních službách podle mého názoru nemá souviset prioritně s jednotností výkonu a jeho úrovní, neboť v rámci sociálních služeb je každý klient individuální. *„Klientem sociální práce je jedinec, rodina, skupina či komunita, jejichž způsobilost k přirozenému sociálnímu uplatnění je nebo může být ohrožena nepříznivou sociální situací. Tuto situaci klient není schopen zvládnout vlastními silami, a proto využívá odborné činnosti sociální práce na základě svého dobrovolného rozhodnutí nebo úřední povinnosti, a to bezplatně nebo za úhradu.“*³² Stejně tak si myslím, že nelze nastavit jednotný vzdělávací program pro všechny pracovníky v sociální oblasti. Ostatně již dnes podle § 110, odstavce 4 zákona č. 108/2006 Sb., *o sociálních službách* je potřebná odborná způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka. Podle § 111, č. 108/2006 Sb., *o sociálních službách* je zaměstnavatel povinen zajistit další vzdělání, byť v rozsahu 24 hodin za kalendářní rok.

Řekněme, že odbornost je důležitá, nicméně i ta má své základní a zvláštní části, které by měly být využívány individuálně na základě zaměření takového pracovníka. V době, kdy

³¹ SOCIÁLNÍ REVUE, *Věcný záměr zákona o sociálních pracovnících*. [online]. [cit. 20.02.2018]. URL: <<http://socialnirevue.cz/item/vecny-zamer-zakona-o-socialnich-pracovnicich>>.

³² SOCIÁLNÍ REVUE, *Věcný záměr zákona o sociálních pracovnících*. [online]. [cit. 20.02.2018]. URL: <http://socialnirevue.cz/wp-content/uploads/2016/01/VZ_zakona_o_soc.pracovnicich.doc>.

je nedostatek pracovníku v sociálních službách je nutné zvažovat každý krok, který by omezoval tyto pracovníky ve výkonu povolání. Pro zaměstnance v sociálních službách, kteří nesplňují podmínky vzdělání je nebytné, aby splnili do 18 měsíců ode dne nástupu zaměstnance do zaměstnání podle § 37 Vyhlášky č. 505/2006 Sb., *Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách* kvalifikační kurz, který je nezbytným krokem k dosažení odborné způsobilosti pracovníka v sociálních službách.

Další prioritou tohoto zákona je zvýšení aplikace a kontroly etických principů v rámci výkonu sociální práce, která bude realizována prostřednictvím určitých podmínek pro výkon sociální práce a udržování odbornosti. Avšak nejdůležitější prioritou zákona z mého pohledu je dostupnost a garance kvality sociální práce. I přes neurčitost pojmu kvality lze říci, že sociální služby musí být především garantovány všem potřebným, a pokud tato podmínka bude vyřešena, lze hovořit o zkvalitňování služeb. Mám za to, že každá odborná a praktická zkušenost vede přirozeně ke zkvalitnění těchto služeb. Ke zkvalitnění služeb je dobrý management a odborný dohled na práci jednotlivých pracovníků. Pokud bude zmenšena či odstraněna přebytná administrativní činnost jednotlivých pracovníků, zvýší se tím i jejich pracovní výkon a kvalita služeb.

Základními předpoklady pro výkon profese sociálního pracovníka:

- odborná způsobilost podle tohoto zákona
- povinná registrace v registru sociálních pracovníků
- odborný dohled, celoživotní vzdělávání
- plná svéprávnost, bezúhonnost, zdravotní způsobilost
- dodržování etického kodexu

Vedle těchto základních předpokladů je to ještě možnost samostatného výkonu práce a účastenství v profesních sdružení. Z příkladů ze zahraničí bych rád uvedl Německo, které dle mého názoru má problematiku sociální práce na velice dobré úrovni. „*Sociální pracovníci se sdružují v několika profesních spolcích. Největším z nich je Německý profesní spolek pro sociální práci (Deutscher Berufsverband für Soziale Arbeit, zkráceně DBSA). DBSA již bez mála dvě desítky let upozorňuje na potřebu vzniku profesního zákona a je v tomto smyslu také iniciativní. V roce 2002 na své valné hromadě dospěla k jednoznačnému závěru, že je*

nutné připravit jeho ideový návrh. Je totiž přesvědčena, že ke změně vnímání sociální práce a zvýšení její kvality lze dospět pouze za předpokladu, že budou stanovena **jasná pravidla jejího výkonu**. Proto je také ideový návrh profesního zákona postaven na **povinném registru sociálních pracovníků** vytvořeném za účelem kontroly kvality sociální práce, resp. odborných předpokladů pro výkon profese. Základní principy sociální práce, její cíle a úkoly, funkce a metody sociální práce jsou ukotveny v dokumentu „**Profesní profil sociálního pracovníka**“. **Odborné předpoklady** spočívají v dosažení **vysokoškolského vzdělání pouze v oboru sociální práce a prokázání účasti na dalším vzdělávání** (certifikovaným DBSA). Registr sociálních pracovníků je veden již od roku 2002, a jak je uvedeno výše, podnětem pro jeho vznik byla snaha zvýšit kvalitu sociální práce.“³³

Obdobné postavení pracovníků sociálních služeb existuje v Rakousku, kde „úsilí o **profesionalizaci sociální práce** je intenzivně vyvíjeno již bezmála 15 let, a to zejména z pozice **národního spolku sociálních pracovníků** (Oesterreichischer Berufsverband der Sozialarbeiter-innen, zkráceně OBDS). Členství v profesní organizaci OBDS je dobrovolné. Aktuálně je v Rakousku zveřejněn a připomínkován **návrh zákona o povoláních a vzdělání v sociální práci, který upravuje povolání sociálního pracovníka, sociálního pedagoga a výzkumného pracovníka v sociální práci**. Návrh vymezuje profesní etiku, samostatný a nesamostatný výkon profese, včetně výkonu profese příslušníky ze zemí EU, Švýcarska a třetích zemí.

Dále upravuje podmínky vedení registru sociálních pracovníků (v návrhu je vedení profesní komorou), definuje jednotlivé činnosti sociálních pracovníků, vymezuje povinnost mlčenlivosti, povinnost poskytnout informace, podmínky vedení dokumentace a dalšího vzdělávání. Upravuje podmínky udělování sankcí. Návrh zákona rovněž zřizuje radu pro sociální práci při úřadu spolkového kancléře. Ve zvláštní části pak zákon upravuje specifické podmínky výkonu profese sociálního pracovníka, sociálního pedagoga a výzkumného pracovníka v sociální práci, přičemž každému z nich přiděluje odlišné kompetence. U sociálních pedagogů je přitom zřejmá orientace na sociální problematiku dětí a mladistvých v kontextu výchovy a vzdělávání. „³⁴

³³ SOCIÁLNÍ REVUE, *Věcný záměr zákona o sociálních pracovnících*. [online]. [cit. 20.02.2018]. URL: <http://socialnirevue.cz/wp-content/uploads/2016/01/VZ_zakona_o_soc.pracovnicich.doc>.

³⁴ SOCIÁLNÍ REVUE, *věcný záměr zákona o sociálních pracovnících*. [online]. [cit. 20.02.2018]. URL: <http://socialnirevue.cz/wp-content/uploads/2016/01/VZ_zakona_o_soc.pracovnicich.doc>.

4.3 Zákon o sociálním podnikání

V souvislosti se sociální prací vznikl také návrh a **věcný záměr zákona o sociálním podnikání**, který má v budoucnu stanovit základní a konkrétní pravidla pro sociální firmy. Sociální podnikání se nachází někde na pomezí mezi tržním a neziskovým sektorem. Návrh vychází z definice sociálních podniků vypracované výzkumnou sítí EMES, která vznikla v roce 1996 jako síť odborníků podporovaných Evropskou unií. Dále zákon navazuje na **Initiativu pro sociální podnikání** (Social Business Initiative) ve sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů č. KOM (2011) 682 v konečném znění ze dne 25. 10. 2011.

Sociální ekonomika a sociální podnikání jsou pro stát a společnost přidanou hodnotou. Sociální podnikání podporuje vlastní aktivitu lidí (růst sebedůvěry, smysluplnost práce, z uživatelů sociálních služeb se stávají pracující lidé), přináší do podnikání etický a společensky odpovědný rozměr, šetří státní prostředky (namísto dotací dochází k aktivní tvorbě přidané hodnoty a zisku, rozšíření nabídky služeb a zboží a snížení závislosti na státu), snižuje nezaměstnanost a závislost na podpoře z veřejných zdrojů, podporuje místní a komunitní rozměr lidského života, využívá místní potenciál, podporuje solidaritu ve společnosti a při tom všem propojuje soukromý (podnikatelský i neziskový) a veřejný sektor.

Sociální podnik nepředstavuje novou právní formu. Status sociálního podniku může nabýt podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba soukromého práva, která je buď založena za účelem podnikání, nebo podniká v rámci své vedlejší či doplňkové činnosti, vyjma právnických osob ovládaných státem, a zahraniční právnické osoby obdobných právních forem jako české obchodní korporace se sídlem na území Evropského hospodářského prostoru, které na českém území provozují odštěpný závod zapsaný do obchodního rejstříku, pokud splňují ostatní podmínky pro udělení statusu.

Nárok na přiznání statusu sociálního podniku bude mít subjekt výše vymezených právních forem, který splní kumulativně tyto podmínky:

- podniká, a to nikoliv v oboru, který by měl významné negativní sociální důsledky (např. půjčky s vysokými úroky pro nízkopříjmové skupiny, hazard apod.); v průběhu

tvorby paragrafového znění bude zváženo, zda tuto podmínku lze vyjádřit např. tak, že podnikání subjektu nesmí být v rozporu s dobrými mravy, nebo veřejným pořádkem,

- jeho zakladatelské právní jednání stanovuje podmínky nakládání se ziskem použitým pro další rozvoj sociálního podniku anebo pro zajištění veřejně prospěšné činnosti; sociální podnik, který je fyzickou osobou, stanovuje způsob vykonávání veřejně prospěšné činnosti a podmínky nakládání se ziskem prohlášením, které uveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup,
- má nastavena pravidla pro účast zaměstnanců a členů na směřování podniku formou jejich systematického informování o chodu sociálního podniku, výsledcích hospodaření a naplňování stanovených veřejně prospěšných cílů. Informace musí být poskytovány průběžně, prokazatelně a způsobem adekvátním k případnému znevýhodnění zaměstnanců. Příkladem mohou být pravidelné porady věnované sociálním a environmentálním aspektům daného sociálního podniku, včetně pokroku v pracovní integraci a sociálním začleňování znevýhodněných zaměstnanců.
- více než 50 % svého zisku, včetně nerozděleného zisku z minulých let, reinvestuje do rozvoje svého sociálního podniku anebo pro zajištění veřejně prospěšné činnosti a zveřejňuje informace o využití případného zisku použitého na rozvoj sociálního podniku a/nebo na veřejně prospěšnou činnost,
- má formulované veřejně dostupné zásady environmentálně šetrného podnikání v podobě, která bude zákonem stanovena, a tyto zásady naplňuje v praxi,
- má minimálně 30 % příjmů z vlastních tržeb; zákon bude definovat, co představuje vlastní tržby sociálního podniku tak, aby bylo bráněno zneužívání statusu sociálního podniku např. k podvodnému čerpání dotací nebo k přeprodávání zakázek.
- zaměstnává alespoň jednu osobu a současně zaměstnává osoby v souhrnné výši nejméně jednoho plného úvazku přepočteného stavu zaměstnanců nepřetržitě po dobu alespoň 12 měsíců před podáním žádosti o status sociálního podniku, a to způsobem, který zakládá povinnost odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- zveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup svoje zakladatelské právní jednání; v případě podnikající fyzické osoby namísto toho zveřejňuje prohlášení obsahující in-

formace o tom, jakým způsobem naplňuje požadavky zákona a jak jeho činnost přispívá k veřejnému prospěchu.

- zveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup svoje skutečné majitele a má transparentní vlastnickou strukturu; skuteční majitelé budou vymezeni dle definice obsažené v zákoně č. 253/2008 Sb., *o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, v platném znění*, tak aby byla zajištěna transparentnost sociálního podniku,
- nemá dluhy po splatnosti vůči daňové správě nebo dluhy po splatnosti na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti či na pojistném na veřejném zdravotním pojištění,
- není v procesu likvidace nebo v úpadku dle insolvenčního zákona,
- jeho statutární orgány jsou bezúhonné ve smyslu živnostenského zákona,
- vede účetnictví ve zjednodušeném nebo v plném rozsahu dle zákona o účetnictví,
- má uzavřeno alespoň jedno účetní období jako podnikající osoba a zároveň po dobu nejméně 12 měsíců před podáním žádosti o status sociálního podniku nebo integračního sociálního podniku splňuje všechny podmínky pro dosažení tohoto statusu.^{35 36}

Zákon by měl řešit komplexně problematiku sociálního podnikání a zajistit jejich podporu a výhody. Podle návrhu by měl takový podnik polovinu zisku využít ke svému dalšímu rozvoji či k naplňování prospěšného cíle. Na oplátku by tento projekt byl spolufinancován penězi z evropských fondů za podmínky, že podnikající subjekt nemá žádné dluhy vůči státu a finanční správě. Zbylý zisk by se měl stát pak vlastním příjmem podnikajícího.

Sociální podnik by měl zaměstnávat v míře alespoň 30 % znevýhodněné osoby a dlouhodobě nezaměstnané, lidi těsně před penzí, kteří nemají možnost uplatnění a hledají místo obtížně. Dále pak osoby postižené, cizince i příslušníky menšin. Se splněním těchto podmínek budou spojeny další benefity nad rámec výhod dostupných běžným sociálním podnikům. Předpokladem takového podniku je také využívání místních zdrojů i pracovní síly, především z řad etnik či sociální skupiny a ohled na životní prostředí a environmentalismus.

³⁵ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Věcný záměr zákona o sociálním podnikání*. [online]. [cit. 25.02.2018]. URL: <<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=korna8rj6wuj>>.

³⁶ HERÁK, Robert. *Věcný záměr zákona o sociálním podnikání*. [online]. [cit. 26.02.2018]. URL: <www.komora-socialnich-podniku.cz/wp-content/.../Sociální-podnikání_podklad.docx>.

O udělení statusů sociálního podniku a integračního sociálního podniku, stejně jako o jejich odnětí v případě nesplnění podmínek, bude rozhodovat Ministerstvo práce a sociálních věcí ve správním řízení. Mělo by vést také rejstřík, informace z něj by zájemci měli najít na internetu. V ČR sociálních podniků přibývá, za poslední čtyři roky se jejich počet ztrojnásobil. Zatímco na podzim 2012 jich bylo v internetovém adresáři 70, teď v roce 2017 je jich tam 239. Třetina firem podnikala v gastronomii. K získání statusu sociálního podniku bude nutné splnit řadu podmínek uvedených výše, které zajistí transparentnost a společenskou prospěšnost sociálních podniků. Osoby, které nebudou mít status vyplývající ze zákona o sociálním podnikání, se nebudou moci označovat jako sociální podniky. Věcný záměr předpokládá, že se statusem sociálního podniku budou spojeny benefity, jejichž návrh bude připraven ministryni práce a sociálních věcí ve spolupráci s ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a ministrem průmyslu a obchodu ve Strategii rozvoje sociálního podnikání.³⁷

Sociální podnikání je také klíčovým prvkem evropského sociálního modelu a má zásadní význam pro úspěch Strategie Evropa 2020. Evropská komise podporuje sociální ekonomiku dlouhodobě, ale od roku 2011 se pro ni stalo sociální podnikání prioritou a politickým cílem. Předseda komise vyhlásil tzv. **Iniciativu pro sociální podnikání** (*Social Business Initiative*), která je zaměřena na tři hlavní témata:

- zlepšit přístup sociálních podniků k financování,
- zlepšit viditelnost sociálního podnikání,
- zlepšit právní prostředí pro sociální podnikání.

Sociální podniky zaměstnávají v EU 14,5 milionu osob, což je 6,5 % ekonomicky aktivního obyvatelstva.³⁸ Ve Francii například sektor sociální ekonomiky zahrnuje 222.800 organizací a podniků, zaměstnává 2.330.000 osob, a zaujímá tak 13,8 % pracovních míst v neveřejném sektoru. Velká Británie uvádí 70 000 sociálních podniků, které zaměstnávají téměř 1 milion lidí a přispívají 18,5 biliony liber do státního rozpočtu. V této souvislosti zdůrazňuje balíček Evropské Komise v oblasti sociálních investic význam dobře navržených systémů sociálního zabezpečení, v nichž jsou sociální podniky a sociální podnikatelé podporováni

³⁷ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Právo: Záměr zákona o sociálním podnikání schválen* [online]. [cit. 15.02.2018]. URL: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jan_chvojka/z-medii/pravo-zamer-zakona-o-socialnim-podnikani-schvalen-156338>.

³⁸ EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE. *The Social Economy in the European Union*. [online]. [cit. 15.02.2018]. URL: <<http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-790-enc.pdf>>.

jakožto průkopníci změn a inovací, kteří doplňují opatření veřejného sektoru.³⁹ **Evropský hospodářský a sociální výbor** (EHSV) podporuje Evropskou Komisi v zavádění politického rámce a akčního plánu na podporu sociálního podnikání v Evropě. K politice v oblasti sociálního podnikání vypracoval několik stanovisek, v nichž zdůraznil, že je důležité, aby EU i členské státy rozvoj sociálního podnikání plně podpořily.

5. NNO jako subjekt veřejné správy

V moderní liberální demokratické společnosti je vztah veřejné správy a občanského sektoru založen na úctě k základním hodnotám a právům, kterými jsou lidská, občanská, a politická práva. Základním problémem, které společnost řeší, je poměr mezi jednotlivci a veřejnou mocí. Jednotlivci požadují, aby jejich práva a svobody byly zajištěny v maximální možné míře. Stát a územní samosprávné celky prostřednictvím orgánů státu a územních samosprávných celků mají nezastupitelnou úlohu podílet se na vytváření přijatelných sociálních podmínek všech obyvatel, na jejich ochraně před haváriemi a následky přírodních a humanitárních katastrof, na zajištění zdravého vývoje mladé generace, jakož i na ochraně přírodního prostředí a péči o kulturní dědictví. Úkolem dobrovolnictví není tyto a podobné funkce orgánů veřejné správy nahrazovat, ale může je vhodně doplňovat a může působit i v oblastech a způsobem, kde tak stát a územní samosprávné celky činit objektivně nemohou.⁴⁰ Současně vyvstává také nezbytnost funkční veřejné moci zajišťující sociální řád, chránící společnost před vnějším i vnitřním ohrožením, přijímající obecně závazná rozhodnutí, poskytující veřejné statky a tvořící právní a institucionální rámec, v němž probíhá nenásilné vyrovnávání rozdílných zájmů mezi občany. Demokratické společnosti se od nedemokratických liší tím, že poskytují značný prostor svobodné lidské aktivitě. Autoritářské a totalitní režimy potlačují svobodu jednotlivce a celé společnosti. Vše podléhá dusivé kontrole státu. Neexistuje žádný demokratický systém, v němž by nebylo možné najít tři autonomní sféry lidského života, do nichž stát může zasahovat pouze v omezeném rozsahu stanoveném zákonem. Jedná se o složky rodiny, trhu a občanské společnosti.⁴¹

³⁹ KOMISE EU. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů COM/2013/083 final* [online]. [cit. 18.02.2018]. URL: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0083&from=CS>>.

⁴⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Věcný záměr zákona o dobrovolnictví – připomínky*. [online]. [cit. 17.02.2018]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/vecny-zamer-zakona-o-dobrovolnictvi-pripominky.aspx>>.

⁴¹ SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. 376 s. ISBN 978-80-7367-681-0.

Veřejná správa je pojem, který nemá přesné označení a není ani nemůže být definována. I přes mnohé snahy definovat veřejnou správu, nikdy žádná teorie nebyla úplná a korektní. Veřejnou správu lze definovat jako základní institut správního práva, který směřuje k plnění cílů jak veřejných, tak i soukromých. I v tomto vymezení musíme však rozlišovat rovinu správní činnosti ve smyslu administrativní, činnosti organizační, plánovací, kontrolní řídicí apod. Veřejnou správu lze vymežit i jako veřejnou službu a zároveň i jako výkonnou a nařizovací činnost spočívající v provádění zákonů. V širším slova smyslu lze hovořit o veřejné správě jako o vládě nebo správě věcí veřejných za aktivní účasti občanů a v jejich prospěch. V poslední době je veřejná správa definována jako řízení, též management stejně jako v soukromém sektoru. Tento trend je jistě pochopitelný a vede k vyšší efektivnosti a profesionalizaci veřejné správy.

Z charakteristiky veřejné správy je zřejmé, že aktivní účast občanů na správě věcí veřejných úzce souvisí i s funkcí občanské společnosti, která je v zásadě vždy účastníkem. Občanská společnost často ovlivňuje rozhodování veřejné správy jak z pozice partnera při jednání, tak i z pozice jednotlivých voličů tvořících základ občanské společnosti. Podílí se na procesu tvorby různých veřejných politik a také v procesu tvorby právních předpisů.

Často se dokonce setkávám s názory a nepovedenými pokusy oddělit občanskou společnost od sektoru neziskového, kterému jsem se věnoval výše. Pokud budeme vnímat občanskou společnost jako něco neformálního a roztržitého, potom tyto myšlenky nás povedou k závěru, že toto rozdělení je přece možné. Já jsem osobně toho názoru, že občanská společnost jako taková musí být nadána i organizačními prvky. A pokud takové organizace vytváří lidé dobrovolně, samostatně a nezávisle na státu, hovoříme potom o **organizaci občanské společnosti**.

Občanská společnost je širším termínem než sektor dobrovolnický, ale není také pochyb o tom, že dobrovolnictví a nestátní neziskový sektor je jeho důležitou součástí. Jedná se o pohled z pozic bližších společenským vědám, tedy pohled, který se na dobrovolnický sektor dívá jako na prvek moderní společnosti a její účasti na výkonu například v sociální oblasti. Dobrovolnictví je tak jasnou entitu, která chce aktivně participovat na zájmu veřejného blaha a v oblastech, které vytváří určitý přínos pro společnost. Dobrovolnictví lze dle mého názoru pozitivně vymežit jako prvek občanské společnosti, který je organizovaný, neziskový a zcela dobrovolný.

Pokud bych měl shrnout problematiku spolupráce mezi veřejnou správou a občanskou společností, zvláště pak neziskovým sektorem, bude nutné vycházet z jasně definovaných **základních podmínek spolupráce**. Pokud nejsou podmínky vyplývající z následujícího textu splněny, nemůže podle mého názoru fungovat spolupráce zcela optimálně a na profesionální úrovni:

- Zvyšování odborné kvalifikace oborových pracovníků ve státní správě a samosprávě. Tito zaměstnanci musí mít jasný přehled o oboru ve kterém pracují a znát komplexně specifika daného oboru. Absolvování jednotlivých školení a workshopů by mohlo být cestou.
- Zvyšování odborné kvalifikace pracovníků i dobrovolníků v organizacích občanské společnosti. Tento krok vede k většímu porozumění úloh a funkcí veřejné správy. Dodá pracovníkovi představu o možnostech, ve kterých se státní správa i samospráva může pohybovat a v jakých situacích může být nápomocná.
- Zvyšování kvality vzájemné komunikace a vztahů. Ve vzájemné komunikaci se nelze soustředit pouze na jednotlivé žádosti či vyřízení jednotlivých formálních problémů. Je nutné, aby komunikace obsahovala i výměnu informací, zkušeností a celkově pro- vazovala vzniklé vztahy. Další formou komunikace by mohly být odborné semináře za účasti veřejné správy a organizací občanské společnosti.
- Zvýšení participace pracovníků organizací občanské společnosti na tvorbě legislativy. Při tvorbě zákonů je nezbytné, aby v rámci daného oboru byla zapojena i odborná veřejnost, které se daná problematika může týkat. Pouze vzájemnou argumentací v dané oblasti lze vykreslit reálnou situaci a dosáhnout tak kvalitních návrhů právní předpisů.
- Odstranění politické vůle na rozhodování je dalším krokem k dobré spolupráci. Nelze politicky spřízněné subjekty zvýhodňovat před ostatními a zasahovat do občanské společnosti svými neodbornými zásahy. Podobně by také jednotliví aktéři neziskového sektoru neměli svou činnost zaměřovat s tou výlučně politickou a netvořit protiváhu politické moci.

5.1 Rada vlády pro NNO

Dalším spojením veřejné správy a občanského sektoru je vládou **vytvořená Rada vlády pro nestátní neziskové organizace** byla zřízena usnesením vlády z 10. června 1992 č. 428 jako Rada pro nadace, usnesením vlády z 30. března 1998 č. 223 byla poté transformována na Radu vlády pro nestátní neziskové organizace (dále jen „Rada“ a „RNNO“). Rada se sídlem v hlavním městě Praha soustřeďuje, projednává a prostřednictvím svého předsedy předkládá vládě materiály, týkající se NNO a vztahující se k vytváření vhodného prostředí pro jejich existenci a činnost. Rada plní zejména tyto úkoly:

- iniciuje a posuzuje koncepční a realizační podklady pro rozhodnutí vlády, týkající se podpory NNO, legislativní a politická opatření, která se týkají podmínek jejich činnosti,
- sleduje, iniciuje a vyjadřuje se k právním předpisům, upravujícím postavení a činnost NNO, připomínkuje návrhy právních úprav, které mají vztah k NNO,
- iniciuje spolupráci mezi ministerstvy, jinými správními úřady a orgány územní samosprávy v oblasti podpory NNO, včetně dotační politiky z veřejných rozpočtů,
- sleduje, analyzuje a zveřejňuje informace o postavení NNO v rámci Evropské unie (dále jen „EU“), o zapojení ČR do EU s ohledem na NNO a o finančních zdrojích s tím souvisejících, spolupracuje s ministerstvy a jinými správními úřady, odpovědnými za spravování finančních zdrojů EU v ČR, pokud se jejich využívání k NNO vztahuje,
- ve spolupráci s ministerstvy, jinými správními úřady, NNO a dalšími orgány a institucemi zajišťuje dostupnost a zveřejňování informací o NNO a o opatřeních státní politiky, která se NNO týkají, zejména zpřístupňuje a analyzuje informace o dotacích z veřejných rozpočtů pro NNO a o procesu jejich uvolňování a využívání,
- podílí se na opatřeních ministerstev a jiných správních úřadů, která mají vztah k NNO, zejména na procesu standardizace činností, přidělování akreditací a kategorizaci typů NNO,
- projednává a doporučuje vedoucímu Úřadu vlády ČR zaměření dotačního programu "Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO", který je financován z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR,
- každoročně do 31. května předkládá výroční zprávu o své činnosti za uplynulý rok.

RNNO je v současnosti na národní úrovni jedinou funkční platformou, která se zabývá vytvářením podmínek pro práci nestátních neziskových organizací jako celku. RNNO byla oficiálním místem, které poté, co proběhly regionální konference NNO v roce 1998, delegovalo na základě delegace z těchto konferencí zástupce NNO jako partnery do Regionálních řídicích a monitorovacích výborů pro jednotlivé NUTS II.⁴²

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace také vytváří vlastní výbory specializované pro jednotlivé úseky jejich zájmu a činnosti. Pod Radou byly ponechány dva z původních tří výborů: Výbor pro legislativu a financování a Výbor pro Evropskou unii. Byl zrušen Výbor pro regiony, který zajišťoval určité propojení s neziskovým sektorem a veřejnou správou na krajské úrovni.

Výbor pro Evropskou unii – Výbor sleduje a analyzuje informace o postavení NNO v rámci EU, o zapojení ČR do EU s ohledem na NNO a o finančních zdrojích s tím souvisejících; spolupracuje s ministerstvy a jinými správními úřady, odpovědnými za spravování finančních zdrojů EU v ČR, pokud se jejich využívání k NNO vztahuje. Výbor pro EU zejména spolupracuje s ministerstvy a jinými správními úřady, odpovědnými za implementaci finančních zdrojů EU v ČR, a zpracovává návrhy na opatření k začlenění NNO do využívání těchto finančních zdrojů, sleduje situaci NNO v integračních procesech na úrovni EU a informuje RVNNO o své činnosti a předkládá jí návrhy na opatření.

Výbor pro legislativu a financování – Výbor navrhuje zpracování a úpravy právních předpisů upravujících postavení a činnost NNO, sleduje a vyjadřuje se k právním předpisům upravujícím postavení a činnost NNO a iniciuje a posuzuje politická opatření, která se týkají podmínek činnosti NNO. Výbor pro legislativu a financování zejména sleduje právní předpisy ovlivňující postavení a činnost NNO, iniciuje jejich vznik a spolupracuje při jejich tvorbě, zpracovává a prosazuje připomínky k právním předpisům, které mají vztah k postavení a fungování NNO, sleduje procesy financování NNO na úrovni státní správy a usiluje o jejich zefektivnění a informuje RVNNO o své činnosti a předkládá jí návrhy na opatření.⁴³

⁴² VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády České republiky ze dne 10. června 1992 č. 428 jako Rada pro nadace* [online]. [cit. 22.02.2018]. URL: <<https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767>>.

⁴³ RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE. *Výroční zpráva 2016* [online]. [cit. 22.2.2018]. URL: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/vyrocní_zprava_2016_pro_web.pdf>.

5.2 Financování NNO z veřejných rozpočtů

Pro organizace nestátního neziskového sektoru je typické vícezdrojové financování, v němž jsou významným zdrojem podpory a udržitelnosti veřejné finance. Jde zejména o dotační politiku a prostředky převedené prostřednictvím nadačních fondů. Financování také probíhá prostřednictvím fondů EU a pak samofinancováním organizací vlastními příjmy.

Základním zákonem upravujícím financování nestátních neziskových organizací je zákon č. 218/2000 Sb., *o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů*, dále zákon č. 367/2017 Sb., *kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony* s účinností od 1. ledna 2018. V souladu s § 7 tohoto zákona mohou být ze státního rozpočtu poskytnuty dotace nestátním neziskovým organizacím, jako jsou například zapsané spolky, politické strany, ústavy, účelová zařízení církví a náboženské společnosti, nadace a nadační fondy či další právnické osoby, jejichž hlavním předmětem činnosti je poskytování zejména zdravotních, kulturních, vzdělávacích a sociálních služeb a dotace k poskytování sociálně právní ochrany dětí a další.⁴⁴

„Postup při poskytování dotací a návratných finančních výpomocí ze státního rozpočtu a řízení o jejich odnětí je dále zakotveno v §14 a §15 tohoto zákona. Dle bodu 2) § 14 může dotaci či návratnou finanční výpomoc ze státního rozpočtu poskytnout ústřední orgán státní správy, úřad práce, Akademie věd, Grantová agentura nebo organizační složka státu, kterou určí zvláštní zákon. Důležité je si uvědomit, že na dotaci ze státního rozpočtu není právní nárok a o poskytnutí dotace konkrétní neziskové organizaci na konkrétní projekt rozhoduje poskytovatel dotace na základě žádosti příjemce. Rozhodující pro zařazení do dotačních programů toho, kterého ministerstva jsou jeho kompetence vymezené „kompetenčním“ zákonem, a tedy účelem, na který je státní podpora žádána. Vyhoví-li poskytovatel žádosti o poskytnutí dotace, vydá písemné rozhodnutí, v rámci kterého podrobně popíše podmínky pro použití dotace, povinnosti příjemce dotace i podmínky pro zúčtování se státním rozpočtem po skončení roku.“⁴⁵

⁴⁴ MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Financování nestátních neziskových organizací* [online]. [cit. 26.02.2018]. URL: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>>.

⁴⁵ MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Financování nestátních neziskových organizací* [online]. [cit. 26.02.2018]. URL: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>>.

V návaznosti na tento zákon podrobně upravují poskytování dotací ústředními orgány státní správy ze státního rozpočtu nestátním neziskovým organizacím „Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy“. Nejnovější znění těchto Zásad bylo schváleno usnesením vlády č. 657 ze dne 6. srpna 2014. Zásady však upravují poskytování dotací v obecné rovině a je dále na ústředních orgánech státní správy (poskytovatelích dotací), zda poskytování dotací na projekty nestátních neziskových organizací v rámci konkrétního dotačního titulu upraví vnitřním metodickým pokynem či směrnicí. V každém případě tyto zásady a metodické pomůcky, ať již je schválí vláda, nebo jsou návazně vydány příkazem příslušného ministra, musí být v souladu s rozpočtovými pravidly, vycházet z nich a podporovat aplikaci zákona v praxi.

46

Financování NNO nemůže být redukováno jen na podporu státu ze státního rozpočtu, ať již přímou – dotační, nebo nepřímou – daňovým zvýhodněním. Pokud jde o finanční participaci na zajištění jejich působení, popř. dalšího rozvoje, je třeba pozornost více obracet na spolupráci s kraji, obcemi a soukromou sférou v místech, kde NNO vyvíjejí svou činnost.

Nestátní neziskový sektor je součástí smíšené ekonomiky, ve které koexistuje při vzájemně prospěšném soužití veřejný sektor, soukromý sektor a občanský sektor. NNO vstupují do vztahu se státem – veřejný sektor, i trhem – ziskový sektor. Tyto vztahy mají být všestranně prospěšné a mají tak přispívat k ekonomickému, sociálnímu i kulturnímu rozvoji společnosti. Soukromý sektor pak představují obchodní korporace, které podnikáním produkují zboží a služby určené pro trh. Organizovaná společnost je spojena s organizacemi vytvořenými občany, které nemají za cíl vládnout ostatním lidem a kteří uznávají příjmy pro realizaci zájmů odlišných od zisku a předcházející založení organizace.

Ve smíšené ekonomice doplňují organizace občanské společnosti nabídku veřejných statků, alternují nebo nahrazují veřejný sektor i soukromý ziskový sektor. Od organizované občanské společnosti se očekává zmírnění důsledků globalizace a ekonomických krizí. Stát používá pro podporu organizované občanské společnosti ekonomické i finanční nástroje. Důležitým aspektem pro činnost občanského sektoru jsou také finanční prostředky z rozpočtové soustavy. Část peněz je rozdělována ze státního rozpočtu a státních fondů prostřednictvím

⁴⁶ MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Financování nestátních neziskových organizací* [online]. [cit. 27.02.2018]. URL: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>>.

ministerstev a centrálních státních institucí. Další část financí je přerozdělena do sféry nižších úrovní veřejné správy. Obce a kraje pomocí dotačních řízení podporují různé projekty prospěšného charakteru na místní a regionální úrovni. Finanční příjmy, které organizace mohou od státu získat vycházejí zejména z dotační politiky. Dotace pak představují financování nejen pro nadace, ale především pro další typy organizací občanské společnosti.⁴⁷

Finanční podporu ze stran státu dělíme na **přímou** a **nepřímou**. Přímou podporou z rozpočtových a mimorozpočtových zdrojů rozdělujeme těmito způsoby:

- a) **V rámci dotační politiky** – z prostředků příslušných kapitol státního rozpočtu jsou přidělovány na celostátní a regionální úrovni dotace ve vyhlášených oblastech státní politiky neziskového sektoru.
- b) **V rámci dotací přidělených mimo státní dotační politiku** – Veřejné zakázky, smlouvy o poskytování služeb a ze zákona týkajících se například finančních nároků církví vůči státu.
- c) **V rámci mimorozpočtového zdroje z výnos privatizace** – Jedná se o finance, které byly vloženy v rámci Nadačního investičního fondu a následně byly rozděleny na vybrané nadace.
- d) **V rámci rozdělování finančních prostředků do jednotlivých státních fondů** – Státní fond na podporu a rozvoj české kinematografie

Nepřímá podpora je rozdělena na tyto formy:

- a) **Osvobození od daně** – Jde o příjmy nepodléhající dani z příjmů, dále pak o příjmy osvobozené od daně z příjmů, příjmy podmíněně osvobozené.
- b) **Odpočet daru ze základu daně** – Stát touto formou umožňuje fyzickým i právnickým osobám uplatnit odpočet ze základu daně podle příslušného zákona.⁴⁸

Dotační politika státu je formována rozhodnutím vlády k rozdělení určitého objemu peněz z veřejných rozpočtů organizacím občanské společnosti. Projekty podpořené dotací státní správou lze spolufinancovat z krajských či obecních rozpočtů, stejně tak z prostředků evropských fondů a dalších zdrojů. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace navrhuje hlavní oblasti dotační politiky, které vláda schvaluje na příslušný kalendářní rok.

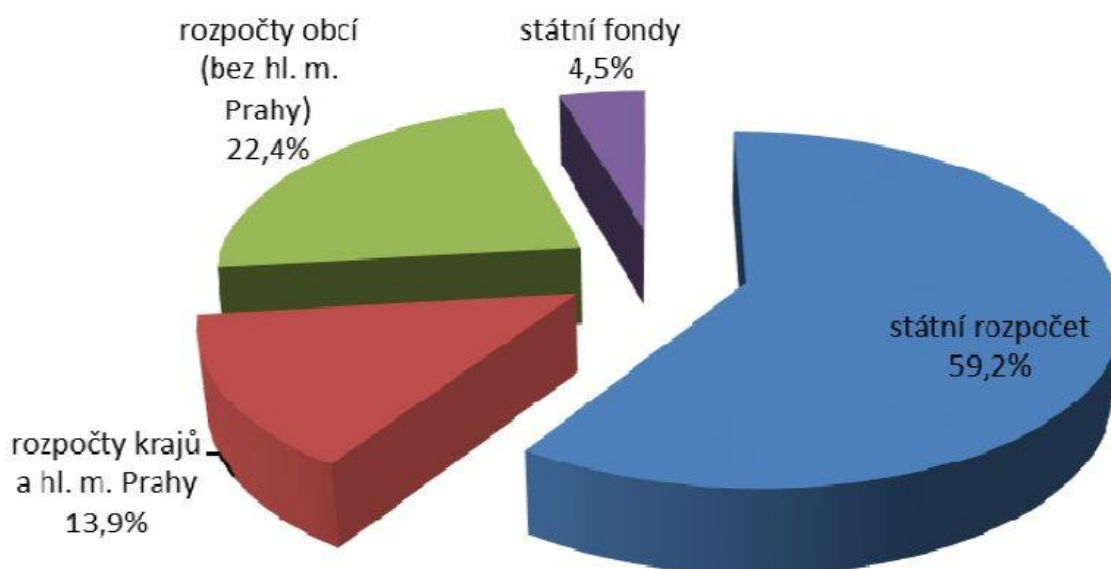
⁴⁷ SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. 376 s. ISBN 978-80-7367-681-0.

⁴⁸ SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. 376 s. ISBN 978-80-7367-681-0.

Dle ČSÚ bylo v České republice k 1. lednu 2015 registrováno 82 597 spolků a 24 739 pobočných spolků; 2 710 obecně prospěšných společností; 142 ústavů, 490 nadací; 1 331 nadačních fondů, 232 školských právnických osob zřízených NNO, 1 000 zájmových sdružení právnických osob a 4 158 církevních právnických osob. Účelových zařízení je pouze okolo 5 % církevních právnických osob.

V roce 2015 bylo nadačním subjektům, spolkům, pobočným spolkům, obecně prospěšným společnostem, ústavům, účelovým zařízením církví, školským právnickým osobám a zájmovým sdružením právnických osob poskytnuto formou dotace 16 480,4 mil. Kč, z toho 9 765,3 mil. Kč bylo ze státního rozpočtu, 2 297,9 mil. Kč z rozpočtů krajů a rozpočtu hl. m. Prahy, 3 685,1 mil. Kč z rozpočtů obcí (mimo rozpočtu hl. m. Prahy) a 737,1 mil. Kč ze státních fondů ČR.

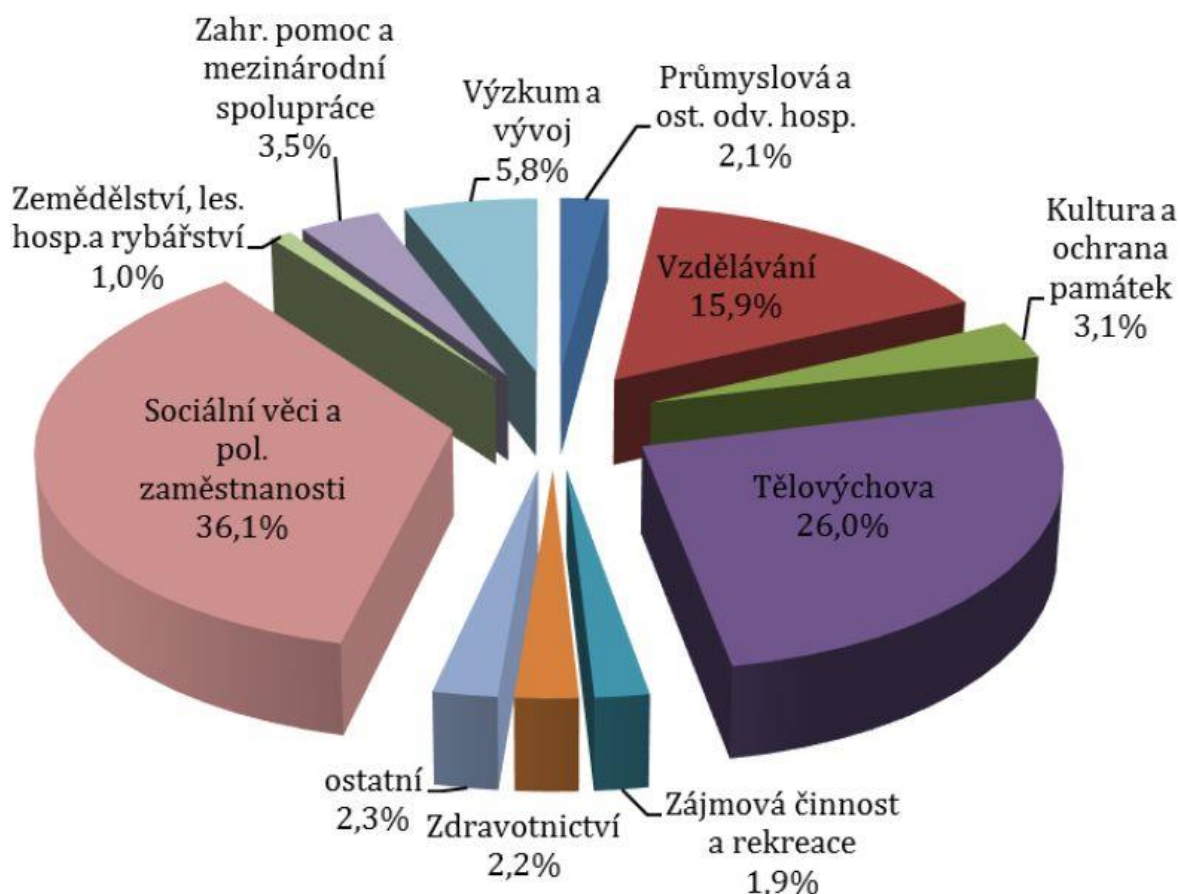
Rozbor sleduje i veřejné zakázky. V roce 2015 získaly nadační subjekty, spolky, pobočné spolky, obecně prospěšné společnosti, ústavy, účelová zařízení církví, školské právnické osoby a zájmová sdružení právnických osob ze státního rozpočtu veřejné zakázky v hodnotě 49,6 mil. Kč vč. DPH a z rozpočtů krajů a hl. m. Prahy získaly veřejné zakázky v hodnotě 226,8 mil. Kč vč. DPH.⁴⁹

⁴⁹ PROUZOVÁ, Z. *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů v roce 2015* [online]. [cit. 05.03.2018]. URL: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/rozbor_2015_material_pro_web.pdf>.

5.3 Dotace NNO ze státního rozpočtu

Ze státního rozpočtu dochází k nominálnímu zvýšení objemu poskytnutých dotací přibližně o 5 %. Jednotlivé podílové rozdělení dotací poskytnutých nestátnímu neziskovému sektoru uvedené na obrázku níže ze státního rozpočtu dle jednotlivých odvětví z roku 2015 téměř kopíruje hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím pro rok 2018. Na prioritních pozicích zůstává tělesná výchova a sport i sociální odvětví. Pro rok 2018 je naplánovaná větší podpora u oborů kultury, zahraničních aktivit, životního prostředí a udržitelného rozvoje. Nicméně je důležité nepominout fakt, že některé druhové obory státní dotační podpory se počítají do jednotlivého oboru pod zastřešujícím názvem jako je například sociální oblast.⁵⁰

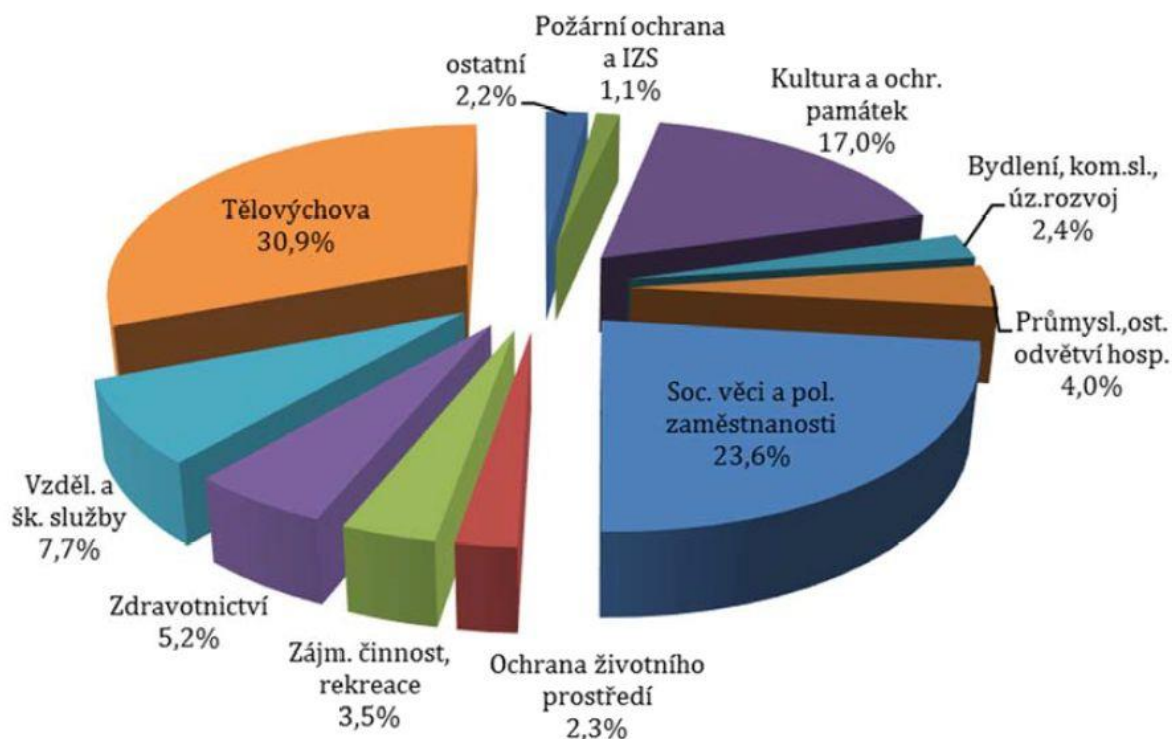
⁵⁰ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády České republiky ze dne 10. července 2017 č. 504. Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím pro rok 2018* [online]. [cit. 05.03.2018]. URL: <<https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOAAP8FT4RP>>.

5.4 Dotace NNO z krajských a obecních rozpočtů

Nejdůležitější složkou příjmů krajských rozpočtů byly a dosud jsou dotace. V naprosté většině se jednalo o dotace neinvestiční. V rámci běžných výdajů byly nejvýznamnější položkou transfery příspěvkovým organizacím a dotace neziskovým organizacím.

U rozpočtů krajů a hl. m. Prahy došlo oproti roku 2014 k nominálnímu zvýšení objemu poskytnutých dotací o 23 %. K významnému nárůstu (o více jak 15 %) oproti roku 2014 došlo u rozpočtu Moravskoslezského kraje, Jihomoravského kraje, Jihočeského kraje, Pardubického kraje, Středočeského kraje, Plzeňského kraje, Ústeckého kraje a Královéhradeckého kraje.

Jednotlivé podílové rozdělení dotací poskytnutých NNO z rozpočtů krajů dle jednotlivých odvětví. Tento statistický ukazatel zaujímá všechny kraje jako celek, stejně tak i spektrum oborů. Nevypovídá o dotačním přerozdělování v rámci jednotlivých krajů v České republice.⁵¹

⁵¹ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády České republiky ze dne 10. července 2017 č. 504. Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím pro rok 2018* [online]. [cit. 05.03.2018]. URL: <<https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOAAP8FT4RP>>.

Obec je chápána jako určité sdružení území, majetku a občanů. Občany obce pak považujeme za členy této veřejnoprávní korporace. Obce pečují na základě zákona o obcích o rozvoj obce. Lze tedy považovat obce za sdružení zájmu svého druhu. Jsou zároveň sdružením členů – občanů, k jejichž prospěchu má obec fungovat a kteří ji dobrovolně podporují. Dále se pak jedná o existenci sdružení obcí a z nich vzniklých mikroregionů, kteří jsou dobrovolným zájmovým a účelovým sdružením obcí.

Lokální i regionální instituce mohou výrazně ovlivnit situaci v občanské společnosti, a zvláště pak v neziskovém sektoru v rámci participace občanů v regionu. Nyní si přiblížíme jednotlivé vztahy a možné vlivy lokálních a regionálních samospráv na neziskový sektor.

Místní sdružení hrají velmi výraznou roli v životě komunit a jejich existence a fungování má výrazný vliv na hladinu občanské participace. Dobře fungující komunita je jedním z projevů sociálního kapitálu a pocit sounáležitosti s komunitou je jednou z možných motivací k veřejné aktivitě. Dosahování sociálního kapitálu často začíná úspěšným jednáním za účelem dosažení lokálních veřejných cílů. Neméně důležité jsou pak vztahy mezi těmito spolky a lokálními politickými institucemi. Vedle pasivní formy účasti občanů se jedná i o aktivní účast, kdy dobrovolná sdružení jsou často aktivním účastníkem v lokální politice, kdy členové určitých spolků jsou politicky aktivní i jako zastupitelé v místních vládách. Obecně lze říci, že v menších městech úroveň participace spolků není zcela aktivní, vyjma spolků, které jsou přímo provázané s místním zastupitelstvem. Jednotlivý zastupitelé také velice často kandidují do komunální politiky s jasným plánem podpory toho či onoho sektoru. V takovém případě propojení jsou pak tato sdružení dobře financována a směřují k vytyčeným cílům. Vedle finanční podpory jsou vztahy založeny rovněž na vzájemných službách, které obě strany vzájemně plní.⁵²

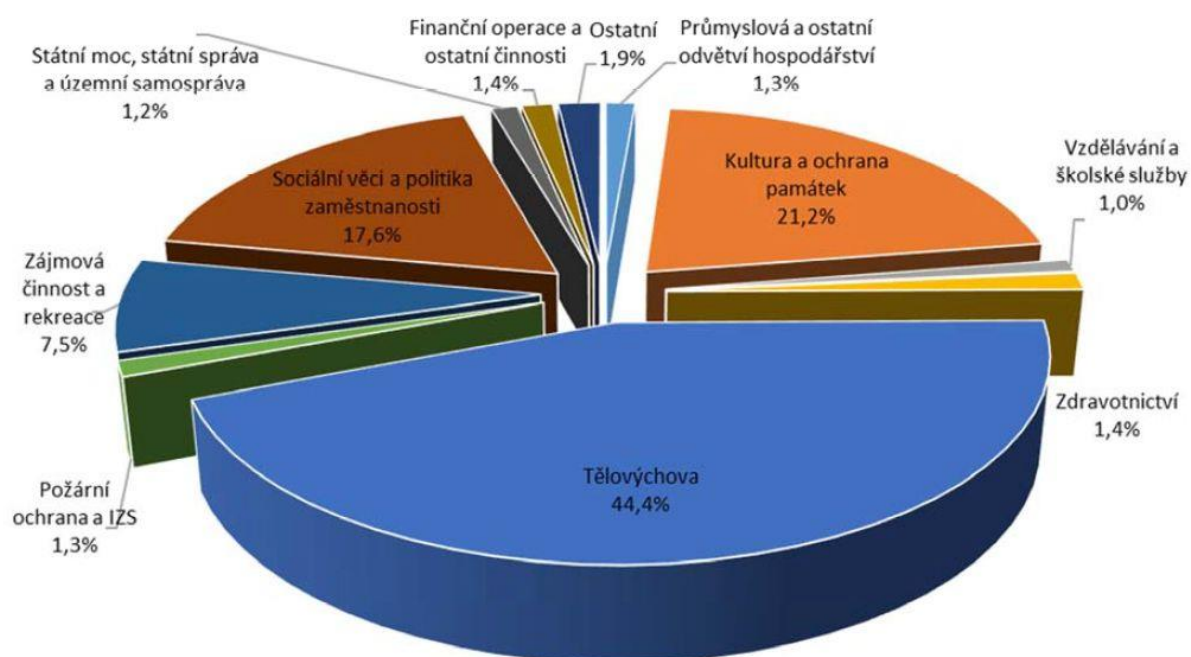
Na základě výsledků ankety i mezinárodního hodnocení, které je součástí této práce bylo zjištěno, že vztahy mezi spolky a místní samosprávou jsou v celku dobré, až na různé odchylky v porozumění a komunikaci ze strany místních politických institucí.

⁵² STACHOVÁ, Jana. *Občanská společnost v regionech České republiky*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 2008. Edice Sociologické disertace. ISBN 8073301423.

Od veřejné správy je vyžadován dostatečný prostor a vytvoření dobrých podmínek pro výkon činnosti jednotlivých spolků a dalších lokálních organizací. Přirozeně by pak veřejná správa měla mít také eminentní zájem na rozvoji spolkového života, který vede ke zkvalitnění úrovně života i spokojenosti místních občanů. Základním stavebním kamenem k vzájemné spolupráci je komunikace, kde je nutná účast místních segmentů občanské společnosti a veřejné správy.

U obecních rozpočtů (mimo rozpočet hl. m. Prahy) došlo oproti roku 2014 k nominálnímu zvýšení objemu poskytnutých dotací o 10 %. Výrazný nárůst (o více než 15 %) oproti roku 2014 byl zaznamenán u obecních rozpočtů ve Středočeském kraji, Plzeňském kraji, Kraji Vysočina a Jihomoravském kraji.⁵³

Jednotlivé podílové rozdělení dotací poskytnutých NNO z rozpočtů obcí je následující:

⁵³ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády České republiky ze dne 10. července 2017 č. 504. Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím pro rok 2018* [online]. [cit. 05.03.2018]. URL: <<https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOAAP8FT4RP>>.

5.5 Ekonomická produkce NO a dobrovolnictví

Produkce neziskových institucí v roce 2014 činila 114 mld. Kč, z toho téměř polovinu tvořily veřejné vysoké školy. Poskytnuto bylo přes 54 % produkce bezplatně a dalších 17 % za netržní ceny. Zbylá část produkce se prodala za tržní ceny. Podíl neziskových institucí na HDP vzrostl z 1,45 % (82 mld. Kč) v roce 2005 na 1,74 % (114 mld.) v roce 2014. V neziskových institucích pracovalo v roce 2014 celkem 107 tis. zaměstnanců, z toho 51 tis. ve veřejných vysokých školách. Podíl na celkové zaměstnanosti ČR v roce 2014 byl 2,12 % (1,08 % bez vysokých škol). I když průměrná mzda zaměstnanců v SÚNI vyšla 26 575 Kč, po odečtení vysokých škol byla pod celostátním průměrem (pouze 22 458 Kč). Největší produkci mají neziskové instituce v odvětvích vzdělávání (54 %, jsou zde zahrnuty i vysoké školy) a ostatní činnosti (25 %), kam spadají například profesní, podnikatelské nebo odborové svazy. V kulturní, zábavní a rekreační činnosti je jejich podíl produkce 10 % a ve zdravotnictví a sociální péči 8 %.⁵⁴

Dobrovolníci v České republice každoročně odpracují kolem 45 milionů hodin a odvádějí práci za víc než 5,5 miliardy korun. Vyplyvá to ze statistik a z vládního dokumentu o politice státu vůči neziskovým organizacím. Dobrovolníci v ČR působí ve zdravotnictví, sociálních službách, v kultuře, sportu, při ochraně životního prostředí, vzdělávání či práci s dětmi. Dobrovolníci tvoří převážnou většinu pracovníků neziskového sektoru, a to asi 78 procent. Pro zajímavost v roce 2014 odpracovali dobrovolníci 45,6 milionu hodin. O rok dřív to bylo 43,6 milionu za víc než 5,5 miliardy korun. V roce 2009 statistici evidovali 46,9 milionu odpracovaných hodin, oceněných na 5,73 miliardy korun. „*Dobrovolníci v Česku ročně odvedou práci, která odpovídá 0,15 procentům hrubého domácího produktu*“, uvedla vláda ve svém dokumentu. Výzkumy z posledních let ukazují, že počet dobrovolníků v nejrůznějších oblastech a organizacích dosahuje téměř dvou milionů osob. „*Nezištnou činnost dělají skoro dva miliony Čechů a Češek nad 14 let*“, uvedla vláda ve své politice vůči neziskovým organizacím. Česká republika se tak řadí v dobrovolnictví na osmou příčku EU.⁵⁵

⁵⁴ FOŘTOVÁ, J., *Význam neziskových institucí v ČR roste* [online]. [cit. 06. 03. 2018]. URL: <<http://www.statistikaamy.cz/2017/03/vyznam-neziskovych-instituci-v-cr-roste>>.

⁵⁵ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Čeští dobrovolníci ročně odvádějí práci za více než pět miliard* [online]. [cit. 07. 03. 2018]. URL: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/aktuality/4_statni_politika.pdf>.

5.6 Nadační investiční fond

Nadační investiční fond vznikl rozhodnutím vlády přispět k vytvoření silného a finančně nezávislého nadačního sektoru podporujícího českou organizovanou občanskou společnost. Nadační investiční fond vznikl v roce 1991 na základě zákona ČNR č. 171/1991 Sb. a bylo do něj převedeno 1 % z akcií druhé kuponové privatizace. Vláda a následně Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky schválily usnesení o rozdělení prostředků NIF ve dvou etapách.

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace stanovila pravidla pro rozdělení finančních prostředků, vyhlásila a vyhodnotila výběrové řízení. Fond národního majetku ČR byl pověřen uzavřením smluv, převedením finančních částek a následným prováděním kontroly nakládání s těmito prostředky a plnění smluvních povinností. Cílem bylo použít finanční prostředky na posílení nadačního sektoru a dosažení jeho ekonomické nezávislosti tak, aby se mohl podílet na plnění úkolů a podporovat rozvoj organizované občanské společnosti v ČR.

Peníze byly rozdělovány na základně výběrového řízení a z Nadačního investičního fondu proběhlo ve 2 etapách. Výsledky **I. etapy** byly schváleny Poslaneckou Sněmovnou Parlamentu ČR v červenci 1999. Celkem bylo rozděleno 500 milionů korun 39 nadacím v sedmi programových oblastech. Jedna nadace příspěvek ve výši zhruba 16 milionu korun nepřijala.

Výběrového řízení v NIF I. se mohly zúčastnit ty nadace, které splnily následující kritéria:

- Doložená nejméně dvouletá existence nadace.
- Doložené použití nejméně 500.000 Kč každoročně na obecně prospěšnou činnost v období 1996-1997.
- Předložení výkazu příjmů a výdajů potvrzeného auditorskou zprávou, grantových pravidel, statutu nadace a výpisu z nadačního registru.

Nadace působící celostátně a garantující se musely přihlásit do jedné z 6 oblastí, v níž chtějí výnosy z NIF rozdělovat: sociální a humanitární, zdravotní, kulturní, ochrana lidských práv, ochrana životního prostředí, vzdělávání. Nadace, které nemají celostátní působnost nebo negarantují, avšak rovněž plní důležité společenské potřeby, se mohou přihlásit do sedmé oblasti.

II. etapa rozdělování příspěvků z NIF proběhla v roce 2001 a výsledky výběrového řízení schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v prosinci 2001. Celkem bylo 64 nadacím rozděleno 849,3 milionů korun a podíl na budoucích výnosech z prodeje akcií v portfoliu NIF. Příspěvek z NIF v I. etapě rozdělování získalo celkem 39 nadací v II. etapě 64 nadací. Celkem 73 nadací.

Po zániku fondu národního majetku ČR na konci roku 2005 byly činnosti spojené s NIF převedeny na Ministerstvo financí ČR. Příspěvky z NIF znamenaly pro příjemce výrazné posílení nadačního jmění a přispěly tak k zajišťování dlouhodobé finanční stability českých nadací.⁵⁶

5.7 Daňová problematika NNO

V mé práci jsem již uvedl, že v České republice působí státní a nestátní neziskové organizace. **Státní** zejména příspěvkové organizace tvořící školy, školky, městská či krajská kulturní, sportovní a jiná zařízení. Dále pak rozpočtové organizace územně samosprávných celků, kterými jsou města, obce, dále pak dobrovolné svazky obcí a další regionální sdružení.

Mezi **nestátní** neziskové organizace patří především spolky, obecně prospěšné společnosti, ústavy, nadace, nadační fondy, církevní organizace a náboženské společnosti, odborové svazy, organizace zaměstnavatelů, společenství vlastníků jednotek, politické strany, veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, školské právnické osoby.

Státní a nestátní organizace vedou účetnictví podle jiných prováděcích předpisů, nicméně principy zdanění daní z příjmů jsou stejné. Aby mohla nezisková organizace stanovit svůj režim zdanění, musí nejprve určit, zda je z pohledu daně z příjmů veřejně prospěšným poplatníkem či nikoliv.⁵⁷

Veřejně prospěšný poplatník je definován § 17 a následovně v zákoně č. 586/1992 Sb. *o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*:

⁵⁶ SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. 376 s. ISBN 978-80-7367-681-0.

⁵⁷ 22HLAV. *Zdanění neziskových organizací v České republice* [online]. [cit. 08.03.2018]. URL: <<https://www.22hlav.cz/zdaneni-neziskovych-organizaci-v-ceske-republice-v-roce-2016>>.

"Poplatník, který v souladu se svým zakladatelským právním jednáním, statutem, stanovami, zákonem nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci jako svou hlavní činnost vykonává činnost, která není podnikáním"

Současně zákon stanovuje, že veřejně prospěšným poplatníkem nikdy není:

- Obchodní korporace
- Společenství vlastníků jednotek
- Dobročinná nadace (slouží k podpoře zakladatele nebo osob blízkých zakladateli)
- Profesní komora nebo poplatník založený za účelem ochrany a hájení podnikatelských zájmů svých členů, u nichž nejsou členské příspěvky osvobozené od daně, s výjimkou organizace zaměstnavatelů

Pokud nezisková organizace není veřejně prospěšným poplatníkem, její základní režim zdanění je shodný s obchodními korporacemi, tedy uplatňuje široký základ daně (všechny příjmy vstupují do základu daně) a všechny náklady posuzuje z pohledu daňové uznatelnosti s ohledem na vykázané příjmy. Pokud nezisková organizace je veřejně prospěšným poplatníkem, pak uplatňuje zvláštní režim platný pro veřejně prospěšné poplatníky.

Podle toho, které příjmy jsou předmětem daně, a tedy jsou zahrnuty do základu daně, rozlišujeme poplatníky na:

- Poplatníky s **úzkým základem daně** – spolky, nadace, nadační fondy, církevní organizace a další nevyjmenované níže pokud nejsou poskytovatelem zdravotních služeb.
- Poplatníky se **širokým základem daně** – obecně prospěšné společnosti, ústavy, veřejné výzkumné instituce, veřejné vysoké školy, poskytovatelé zdravotních služeb.

Současně platí, že poskytovatelem zdravotních služeb je každý, kdo je držitelem příslušného oprávnění k poskytování zdravotních služeb.

U **poplatníků se širokým základem daně jsou předmětem daně všechny příjmy** s výjimkou investičních dotací. U **poplatníků s úzkým základem daně nejsou předmětem daně** zejména:

- Příjmy z nepodnikatelských činností, kde vynaložené výdaje na tyto činnosti příjmy převyšují neboli předmětem daně nejsou příjmy ze ztrátové nepodnikatelské činnosti

- Příjmy z dotací, příspěvků či jiných plnění z veřejných rozpočtů

Osvobozeny od daně jsou u veřejně prospěšného poplatníka zejména

- Členské příspěvky podle stanov, statutu apod.
- Výnosy kostelních sbírek a příspěvky členů registrovaných církví
- Výnosy z nadační jistiny (včetně výnosu z prodeje)
- Úrokové příjmy z prostředků veřejné sbírky organizované pro plnění účelů stanovených v §15 odst. 1 a §20 odst. 8 ZDP
- Příjmy z dědictví či odkazu
- Příjmy v podobě majetkového prospěchu do 100.000 Kč u při bezúročné zápůjčce, výpůjčce nebo výprose
- Bezúplatné příjmy do veřejné sbírky nebo z veřejné sbírky
- Bezúplatné příjmy, pokud příjmy jsou nebo budou využity pro účely vymezené v §15 odst. 1 nebo v §20 odst. 7 ZDP (dále jen veřejně prospěšné účely)

„V případě, že příjmy nejsou předmětem daně anebo jsou osvobozené, pak náklady vynaložené na tyto příjmy jsou daňově neuznatelné.

Současně v souladu s §25 odst. 1 i) ZDP platí, že daňově neuznatelné jsou i všechny výdaje (náklady) hrazené z prostředků, jejichž zdrojem byl u poplatníka daně z příjmů právnických osob příjem z darování a bezúplatných služeb od daně osvobozený nebo příjem, který nebyl předmětem daně.

V případě, že organizace využívá osvobození přijatých darů dle §19b ZDP, musí sledovat použití těchto darů a náklady hrazené z těchto darů pak musí považovat za daňově neuznatelné, a to bez ohledu na dobu, kdy budou dary využity (termínový limit pro využití darů není stanoven).

Pokud je určitý příjem předmětem daně a není osvobozený, pak daňovou uznatelnost nákladů vynaložených na získání těchto příjmů je nutné posoudit z pohledu běžných daňových zásad vymezených v §24 a §25 ZDP.

Pro stanovení správného zdanění neziskové organizace je tedy v první řadě třeba určit, zda se jedná o veřejně prospěšného poplatníka. Pokud ano, je důležité, zda jde o poplatníka s úzkým nebo se širokým základem daně. Zejména u poplatníka s úzkým základem daně je třeba pečli-

vě evidovat příjmy (výnosy) a výdaje (náklady) dle jednotlivých druhů činností a také dle jednotlivých druhů zdrojů příjmů kterými jsou dotace, dary, členské příspěvky a další. “⁵⁸

Jedním z témat daňové problematiky je řadu let v České republice i otázka **daňové asignace**. Zjednodušeně se jedná o systémový nástroj, kdy daňoví poplatníci by tak mohli určit, na jaké účely či komu bude část jimi odvedené daně převedena. Tento nástroj má určité pozitivní i negativní otázky, které mohou v rámci fungování státu řešit pouze odborníci v oblasti makroekonomie a daňového finančnictví.

„Především je důležité si uvědomit, že daňové asignace nejsou filantropií, ale daňovou redistribucí s podílem přímého rozhodování daňových poplatníků. Co to prakticky znamená? Zejména to, že finanční prostředky získané z daňových asignací by neziskové organizaci přišly na účet od finančního úřadu a že by se fakticky jednalo o formu dotace ze státního rozpočtu. Neziskovka se nedozví, kteří daňoví poplatníci asignovali v její prospěch, ani kolik jich celkem bylo. Kontrolovat nakládání s assignovanou částkou bude stát prostřednictvím finančního úřadu.“

„Příklad ze Slovenska ukazuje, že neziskové organizace začaly díky asignacím výrazněji komunikovat s veřejností při žádosti o asignační příspěvky. To je pozitivním aspektem, nicméně tamní neziskové organizace začaly masově tyto přispěvatele oslovovat s žádostí „darujte nám 1 %“. Tím bohužel přispěly k zamlžení pojmů a podkopávají své šance získat další finance, tentokrát formou skutečných darů. Může se stát, že až budou slovenští občané příště osloveni s žádostí o dar, tak si řeknou, vždyť já už jsem daroval – v rámci své daňové povinnosti. Ještě horší komunikační strategie byla zaznamenána v Maďarsku. Na webových stránkách věnovaných propagaci daňových asignací byl následující argument: „Asignace jsou novou formou filantropie, kdy dárci může konat dobro a nemusí přitom obětovat žádnou část svého příjmu.“ Těžko si představit horší rozmlžení pojmů a větší podkopání šancí na rozvoj filantropie.“

Pokud by daňové asignace byly prosazeny a Česká republika nepřistoupila ke krácení dotací na činnost neziskových organizací, ani nijak neomezil daňové pobídky pro poskytování darů na veřejně prospěšné činnosti, byl by scénář pro neziskový sektor velmi optimistický. Assignace by přispěly ke zlepšení finanční situace a k dlouhodobému rozvoji filantropie.

⁵⁸ 22HLAV. Zdanění neziskových organizací v České republice. [online]. [cit. 10.03.2018]. URL: <<https://www.22hlav.cz/zdaneni-neziskovych-organizaci-v-ceske-republice-v-roce-2016>>.

V opačném případě, kdyby asignace byly prosazeny a český stát by přistoupil k omezení daňových pobídek pro poskytování darů na veřejně prospěšné činnosti, byl by dopad velmi negativní. Vysvětlení podle autora se skrývá ve ztrátě nezávislosti a větší státní kontrole, tím hrozí ztráta části nezávislosti, jež je dána filantropickými dary.⁵⁹

6. Dobrovolnictví v zahraničí

Dobrovolnické programy a projekty v zahraničí umožňují dobrovolníkům věnovat čas smysluplné práci, ale také získat osobní zkušenost se životem v cizí zemi – dobrovolník se seznámí s jinou kulturou, může navázat přátelství a kontakty s lidmi z celého světa, cestovat a zlepšit si své jazykové dovednosti. Dobrovolník může pracovat téměř kdekoli po světě, kde existuje organizace, která přijme dobrovolníka do svého projektu. Existují programy pořádané Evropskou unií v zemích EU i v ostatních částech světa. Například se jedná o dobrovolnické projekty v USA, Kanadě či Rusku. Tato dobrovolná činnost je často realizována prostřednictvím **Evropské dobrovolné služby** (EDS), které se věnují podrobněji níže. Speciální programy probíhají také v afrických zemích, Indii či Mongolsku. Některé programy mají jednotlivé požadavky na odborné znalosti a zkušenosti. Nejčastější činnost dobrovolníků je v sociální oblasti, v oblasti péče o životní prostředí nebo kultury. Vždy se však jedná o práci pro neziskovou nebo státní organizaci. Dobrovolnický program nebo projekt si lze vyhledat na internetu nebo jej může zajistit agentura nebo organizace, která se na tyto projekty zaměřuje ve spolupráci se zahraniční partnerskou organizací.⁶⁰

Subjekty dobrovolné činnosti v zahraničí představují na jedné straně **vysílající organizaci**, která má na starosti přípravu a podporu dobrovolníků před EDS aktivitami, během nich i po nich. Pomáhá s financováním cestovních nákladů (6 pásem podle online kalkulatoru), organizační i individuální podporou (kapesné), jazykovou podporou, speciálními potřebami pro účast mladých lidí s postižením a mimořádnými náklady. Zároveň pomáhá dobrovolníkovi s výběrem vhodného hostitelského projektu, se zajištěním cesty a pojištěním, případně s vyřízením víz.

⁵⁹ BÁRTA, J. – NADACE VIA. *Daňové asignace – přínos, či riziko?* [online]. [cit. 10.03.2018]. URL: <http://www.neziskovky.cz/clanek/852/projekty_530_533/_nezobrazovane-clanku_knihovna_archivcz/052004-danove-asignace-%E2%80%93-prinos-ci-riziko/>.

⁶⁰ Kolektiv autorů. *Dobrovolnictví v ČR i zahraničí*. 2016. ISBN 978-80-88153-08-5.

Dále se jedná o **přijímací (hostitelskou) organizaci**, která připravuje pro dobrovolníka program činností, zajišťuje pro něj ubytování a stravování a poskytuje mu podporu v průběhu trvání jeho aktivit, zejména co se týče jazykové, osobní a administrativní podpory. Jazyková podpora je dobrovolníkovi poskytnuta buď formou online kurzu, nebo formou klasického jazykového kurzu. Hostitelská organizace by se měla snažit o co největší rozvoj dobrovolníka a jeho kompetencí. Osobní podporu zajišťuje dobrovolníkovi tzv. mentor, který mu pomáhá začlenit se do místní komunity. Zároveň se na něj dobrovolník může obracet s osobními problémy nebo s problémy, které souvisejí s jeho EDS aktivitami.⁶¹

6.1 NNO a dobrovolnictví v Evropě

V rámci evropského prostoru působí již zmíněná **Evropská dobrovolná služba (EDS)**, která je specifickým typem dlouhodobého dobrovolnictví a jednou ze specifických výsečí dobrovolnictví. EDS je upravena na úrovni komunitárního práva (Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1719/2006/EC z 15. listopadu 2006 a Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1288/2013 ze dne 11. prosince 2013. EDS je také součástí evropského programu Erasmus+ a jejím cílem je podpořit u mladých lidí rozvoj klíčových kompetencí (jazykových, sociálních, občanských apod.) prostřednictvím neformálního učení, a to za minimálních finančních nákladů na straně dobrovolníků. Projekty mohou probíhat v zemích EU, v tzv. programových zemích mimo EU (např. Island, Turecko) nebo v tzv. partnerských zemích (např. Gruzie, Srbsko). Projekty pokrývají celou škálu témat z oblastí ekologie, sociální práce, práce s mládeží i prací se seniory. Základem každého EDS projektu je oboustranně dobře fungující partnerství mezi akreditovanou vysílající, hostitelskou organizací a dobrovolníkem. Je důležité, aby schopnosti a dovednosti dobrovolníka odpovídaly požadavkům projektu. Před zahájením EDS pak všichni partneři podepisují smlouvu, která stanoví role, povinnosti a práva všech účastníků. Informační síť, která slouží dobrovolníkům Eurodesk je evropská síť, která působí ve 34 evropských zemích. Umožňuje mladým lidem a pracovníkům s mládeží snadný a rychlý přístup k evropským informacím.⁶²

⁶¹ Kolektiv autorů. *Dobrovolnictví v ČR i zahraničí*. 2016. ISBN 978-80-88153-08-5.

⁶² Kolektiv autorů. *Dobrovolnictví v ČR i zahraničí*. 2016. ISBN 978-80-88153-08-5.

Dobrovolná služba také navazuje na projekt **Místní Agendy 21** (MA21), která se snaží uplatnit principy udržitelného rozvoje na regionální úrovni. Jedná se o program na podporu aktivity obyvatelstva v ekologických i kulturních oblastech. Aktivity jsou určeny poměrně ze široka a jedná na příklad o obnovy památek, udržování kulturních tradic, péče o životní prostředí a v neposlední řadě se jedná o organizaci místních slavností pro veřejnost. Tento programový dokument OSN v rámci udržitelného rozvoje je často bagatelizován nebo naopak absolutizován. Na Agendu 21 navazoval v roce 2000 další projekt pod názvem Deklarace tisíciletí a Rozvojové cíle tisíciletí. Tento projekt však dosáhl také některých dílčích úspěchů a nebyl zcela naplněn. Proto od roku 2015 byl přijat nový projekt pod názvem **Agenda 2030 „Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030“**, která reaguje na globální výzvy a komplexním způsobem se zabývá problematikou vymýcení chudoby, hospodářskými, sociálními a environmentálními aspekty udržitelného rozvoje. Sedmáct cílů udržitelného rozvoje a 169 souvisejících podcílů zahrnuje klíčové oblasti, jako je již zmíněná chudoba, lidská práva, potravinová bezpečnost, zdraví, udržitelná spotřeba a výroba, růst, zaměstnanost, infrastruktura, udržitelná správa přírodních zdrojů, oceány, změna klimatu a rovnost žen a mužů.⁶³

Evropská komise v rámci projektu Agenda 2030 vydala jasné stanovisko, ve kterých opětovně potvrzuje své pevné odhodlání k provedení všech 17 primárních cílů udržitelného rozvoje a stanovila způsoby zapojení členských států, k tomu vymezené prostředky i zdroje. V zásadě, jak jsem již uvedl dříve, je nutný bezpodmínečný přístup všech členských států, stejně tak nasměrování jednotné politiky k této globální výzvě. Ostatně Rada také vyzvala Komisi, aby do poloviny roku 2018 vypracovala vhodnou prováděcí strategii a vytyčila případné problematické otázky a nedostatky v při realizaci jednotné politiky a právních předpisů.

Česká republika oslovila mnohé stakeholdery z různých odvětví občanské společnosti i z řad státního sektoru, ale doposud nebyli tito schopni nějakým způsobem vyprodukovat sjednocující a zastřešující subjekt, který by mohl naplnit společné cíle Agendy 2030. Tento postup produkce má na starosti Rada vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR), ale až na některé dílčí úspěchy je tento projekt Strategického rámce ČR 2030 zatím v přípravě. Celkově tento projekt postrádá vhodné propagační nástroje, osvětu a organizaci spolupráce, kterou Agenda 2030 bezpodmínečně potřebuje.

⁶³ CENIA. *Místní Agenda 21 (MA21)*. [online]. [cit. 04.03.2018]. URL: <<http://www1.cenia.cz/www/ma21>>.

Novinkou v rámci Evropské unie se stala iniciativa pod názvem **Evropský sbor solidarity**, jehož program umožní mladým lidem působit jako dobrovolník nebo pracovat v rámci projektu ve prospěch místních komunit v celé Evropě. Evropský sbor solidarity při své činnosti je povinen ctít zásady, poslání a dále je prosazovat. Všeobecné zásady vhodného chování a jednání zohledňují širokou škálu případných účastníků, organizací a prostředí, v nichž bude činnost evropského sboru solidarity vykonávána. Zároveň by však následující principy měly být přizpůsobeny konkrétním podmínkám jednotlivých činností.

„Účastníci evropského sboru solidarity by se měli řídit těmito principy:

- *Účastník evropského sboru solidarity je ztotožněn s hodnotami solidarity, úcty k lidské důstojnosti a lidským právům a věří ve vytváření spravedlivé, rovnoprávné společnosti, v níž vládne pluralismus, tolerance, spravedlnost, solidarita a rovnoprávnost a která se vyznačuje nepřipustností diskriminace;*
- *Účastník evropského sboru solidarity usiluje o posilování solidarity mezi lidmi, má úctu k jednotlivým kulturám a jejich tradicím a usiluje o vytvoření společenství sdílené odpovědnosti a vzájemné podpory;*
- *Účastník evropského sboru solidarity je odhodlán smysluplným způsobem přispívat k rozvoji společnosti a pracovat v duchu solidarity, spolupráce a vzájemného porozumění;*
- *Účastník evropského sboru solidarity nesmí za žádných okolností vystavit sám sebe či ostatní riziku újmy;*
- *Účastník evropského sboru solidarity musí dodržovat pravidla, organizační strukturu a postupy organizace, v níž působí, a mít při tom na paměti, že tato pravidla jsou nezbytná k zajištění zdraví, bezpečí a důstojnosti osob, které jsou do příslušné činnosti či projektu zapojeni. Účastník evropského sboru solidarity musí rovněž dodržovat právní předpisy země, kde působí;*
- *účastník se do evropského sboru solidarity zapojuje vždy na základě vlastního, dobrovolného rozhodnutí a má možnost svou registraci ve sboru zrušit. Účastník má právo nabídku na umístění v rámci evropského sboru solidarity přijmout či odmítnout, aniž by to mělo vliv na příležitosti, které bude mít v rámci sboru v budoucnu;*
- *účast v evropském sboru solidarity je bezplatná;*
- *po ukončení působení v konkrétním projektu má účastník právo obdržet osvědčení evropského sboru solidarity, který potvrzuje jeho účast na dané činnosti;*

- *jakmile se účastník rozhodne přijmout konkrétní nabídku dobrovolnické činnosti, podepíše s danou organizací tzv. dohodu o solidaritě, v níž budou uvedeny konkrétní podmínky výkonu dané činnosti, a to v souladu s Chartou evropského sboru solidarity. U profesních činností se sepíše účastník s danou organizací pracovní smlouvou.;*
- *Před zahájením činnosti a během ní dostane účastník jasné informace o úkolech, které má vykonávat, a v případě potřeby mu bude poskytnuto náležité školení či jazyková příprava.“*

Aktivity evropského sboru solidarity tvoří dvě vzájemně se doplňující složky. Je to složka **dobrovolnické činnosti a profesní činnosti**.

- Složka **dobrovolnictví** nabízí mladým lidem příležitost pracovat v zahraničí na plný úvazek jako dobrovolník po dobu dvou až dvanácti měsíců. Staví na Evropské dobrovolné služby (součástí programu Erasmus+) a na jiných programech financování EU. Dobrovolníci za práci nedostávají plat. V závislosti na typu programu financování EU ale obdrží zpravidla podporu na cestu do místa výkonu činnosti a zpět, dále ubytování, stravu, zdravotní pojištění a malé kapesné na pokrytí každodenních životních nákladů.
- **Profesní složka** má mladým lidem poskytnout příležitost najít zaměstnání, stáž či učňovskou přípravu v celé řadě odvětví, která se do solidarity zapojují a která hledají vysoce motivované mladé lidi se sociálním cítěním. Profesní složka bude zaváděna postupně prostřednictvím partnerství s veřejnými orgány, nevládními organizacemi i komerčními organizacemi činnými v této oblasti.

Registrace dobrovolníků probíhá skrze interní databázi, ve které pak ověřené komunitní subjekty mohou vyhledávat mezi registrovanými vhodné kandidáty pro své projekty. Evropský sbor solidarity má zájem o široké spektrum organizací. Jedná se například o vládní organizace, orgány místní samosprávy, nevládní organizace a podniky. Velikost zde nehraje roli – od velkých nadnárodních po malé lokálně působící nevládní organizace. Všechny ale musí realizovat projekty souvisejících se solidaritou. Organizace takto budou moci vybrané účastníky vyzvat, aby se do jejich projektů zapojili. S přihlédnutím na druh činnosti bude před zahájením práce dobrovolníku poskytnuta příprava. Při registraci dobrovolník bude požádán o základní osobní informace, uvést druh činností o které má zájem a shrnout své zkušenosti a znalosti, které bude moci při práci pro evropský sbor solidarity uplatnit.

Zejména se jedná o tento druh činností:

- Pomoc při obnově školy nebo komunitního centra, které byly zničeny při zemětřesení
- Poskytování podpory nově příchozím žadatelům o azyl
- Odklizení vegetace z lesů v rámci prevence lesních požárů
- Práce se zdravotně postiženými osobami v komunitním centru.

Sbor nevyžaduje od dobrovolníka, aby s účastnil akcí v rámci okamžité reakce na katastrofy. Takové úkoly jsou svěřovány odborně školeným osobám s příslušnou praxí, aby bylo při takových akcích možné zachovat maximální bezpečnost.

Podmínky pro přijímání dobrovolníků jsou následující:

„Do evropského sboru solidarity se mohou zaregistrovat osoby starší 17 let, nicméně projektu se mohou zúčastnit až po dosažení 18 let. Projektu evropského sboru solidarity se lze účastnit do věku 31 let.

Zároveň musíte být občanem některé ze zemí EU či některé z níže uvedených států, popř. tam mít trvalé bydliště: Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Turecko.

K zapojení se do evropského sboru solidarity stačí obecně splnit výše uvedené. Nicméně je možné, že u některých projektů bude omezen věk účastníků, statut trvalého pobytu nebo občanství, a to v závislosti na druhu projektu a jeho financování.“⁶⁴

Projekty podporované v rámci evropského sboru solidarity trvají od 2 do 12 měsíců. Projekty se zpravidla realizují na území Evropské unie. Po ukončení působení v konkrétním projektu má právo dobrovolník získat certifikát potvrzující jeho účast. Tyto certifikáty pak mohou posloužit jako potvrzení praxe či jako výhoda při žádosti o získání pracovního místa. Kromě těchto výhod je účast v evropském sboru solidarity přínosem i v profesionálním rozvoji jednotlivých činností dobrovolníka. Proto je také možné zvolit si mezi dobrovolnickou složkou či profesní složkou.

⁶⁴ EVROPSKÝ SBOR SOLIDARITY. *Informace a příležitosti pro mladé z celé Evropy* [online]. [cit. 10.03.2018]. URL: <https://europa.eu/youth/SoLidarity_cs>.

6.2 NNO a dobrovolnictví ve vybraných zemích

Z toho, co již víme o českých organizacích neziskového sektoru, nyní bych chtěl navázat i na jiné země, které jsou územně či politicky podobné České republice. Spolkový život ve Švýcarsku byl formálně vytvořen přibližně v 18. století a zažil, i přes doposud nezaručenou svobodu shromažďování první velký rozmach v následujícím století. V 19. století se vedle spolků zaměstnanců, žen i cizinců začaly objevovat první federální organizace, které každoročně pořádaly federální oslavy. Navzdory dnešní hektické době i období sociálních sítí si spolkový život udržuje politický a společenský význam. Podle průzkumu je téměř polovina obyvatelstva ve věku čtrnácti let člena nejméně v jednom spolku. Široký prostor spolkového života je přisuzován ústavou zaručenému právu sdružování a jeho autonomii, která umožňuje členům vytvářet spolky na základě vlastních stanov bez nutnosti oficiálního povolení. Polovina všech spolků je sportovního zaměření a dále se jedná o spolky kulturní, sociální, politické a hospodářské obdobně jako v České republice.

Právní struktura uznávaná švýcarským občanským zákoníkem – Zivilgesetzbuch (ZGB) a je ekvivalentem amerického dobrovolného sdružení. Na rozdíl od České republiky nejsou ve Švýcarsku za neziskové organizace považovány pouze organizace určitých právních forem, ale neziskový sektor je tu vymezen spíše prostřednictvím cílů a činností. Přes tuto volnost však 97 % neziskových organizací ve Švýcarsku jsou buď **spolky** (Verein) nebo **nadace** (Stiftung). Stejně právní subjekty jsou k dispozici také v Německu, Rakousku a dalších zemích.

Ve Švýcarsku koncem roku 2016 byl vytvořen implementační projekt v rámci „Sedmnácti cílů udržitelného rozvoje“, jakožto rozvojového programu OSN pod názvem Agenda 2030. Agenda 2030 reaguje na globální výzvy a komplexním způsobem se zabývá problematikou vymýcení chudoby, hospodářskými, sociálními a environmentálními aspekty udržitelného rozvoje. Sedmnáct cílů udržitelného rozvoje a 169 souvisejících podcílů zahrnuje klíčové oblasti, jako je již zmíněná chudoba, lidská práva, potravinová bezpečnost, zdraví, udržitelná spotřeba a výroba, růst, zaměstnanost, infrastruktura, udržitelná správa přírodních zdrojů, oceány, změna klimatu a rovnost žen a mužů. Švýcarský projekt implementace Agendy 2030 sdružuje různé organizace občanské společnosti, jejichž předmětem činnosti jsou cíle shodné cíli Agendy 2030 na území Švýcarska.

Švýcaři také věnují značné úsilí přechodu na zelenou ekonomiku. Firmy by měly dosáhnout maximální efektivity ve výrobě a využívání zelených zdrojů. V souvislosti s dopadem na spotřebu a výrobu jej ovšem nelze brát jako všelék. Některé technologické inovace paradoxně nemusí nutně vést ke snížení spotřeby, ale i k jejímu zvýšení. Švýcarský report z roku 2016 zmiňuje i jeden konkrétní příklad snižování spotřeby. Ironií je, že se netýká přímo spotřeby švýcarské ekonomiky či jednotlivých občanů bezprostředně, ale jen přeneseně. Jde o snížení spotřeby vody švýcarské firmy Nestlé při produkci kávy, jejíž výroba probíhá ve Vietnamu.⁶⁵

Stejně jako v případě České republiky, nevzniklo rakouské dobrovolnictví na zelené louce během jediné noci, a tudíž i ono má své historické kořeny. Neziskový sektor má v Rakousku dlouhou tradici a historie mnoha dodnes aktivně působících neziskových organizací sahá až do 19. století. Již v roce 1867 byl vydán zákon o registrovaných sdruženích, kterým Rakušané položili základ občanské společnosti. Kromě toho, že vznikaly tyto aktivity převážně ve Vídni, můžeme konstatovat, že šlo převážně o charitu a sdružení spojená s obstaráváním finančních prostředků, což mělo nahradit nedostatky v sociálním systému Rakouska. V těchto sdruženích mají potom základy i rakouské politické strany. Po 2. světové válce se zvýšila spolupráce neziskového sektoru a politických stran jako jsou SPÖ, ÖVP a další, což byl základ pro dnešní silnou roli rakouského neziskového sektoru v politice země (např. různá pracovní hnutí atd.). V poválečných letech také vznikala hromadně další sdružení, což často souviselo s různými „velkými událostmi“ vysoké politiky. Šlo tak např. o pomoc válkou postižené Jugoslávii, uvědomění si problémů s životním prostředím a dalších témat. Skladbu nestátních neziskových organizací v Rakousku tvoří **spolky** (Verein) nebo **nadace** (Stiftung), **družstva** a **obchodní společnosti**.⁶⁶

Rakouský neziskový sektor charakterizuje zejména princip federalismu a silný smysl pro samosprávu. V důsledku toho jsou pak i neziskové organizace členěny na federální, státní a místní úroveň, přičemž neziskové organizace na úrovni federální jsou relativně slabší než ty na úrovni jednotlivých zemí. Dalším projevem samosprávy jsou tzv. profesionální sdružení

⁶⁵ RVUR. *Pokrok v plnění Agendy 2030: Státy srší optimismem, statistiky varují před pomalým tempem* [online]. [cit. 18.03.2018]. URL: <<https://rvur.vlada.cz/clanky/pokrok-v-plneni-agendy-2030-staty-srsi-optimismem-statistiky-varuji-pred-pomalym-tempem>>.

⁶⁶ ANNO JMK. *NNO a dobrovolnictví v ČR a Rakousku* [online]. [cit. 18.03.2018]. URL: <<http://www.anojmk.cz/sites/all/files/projekty/preshranicni-spoluprace/partnerstvi-neziskovych-organizaci/NNO-a-dobrovolnictvi-v-CR-a-Rakousku.pdf>>.

osob, kde se dotyční musejí sdružovat buď povinně (tím jsou myšleny zejména komory, u nás např. advokátní, notářská atd.), či dobrovolně (např. „Federace rakouských obchodních unií“, u nás např. Hospodářská a Agrární komora). Profesionální sdružení, ve kterých se lidé sdružují dobrovolně, patří potom dle Výzkumu do neziskového sektoru, což mi přijde poměrně logické. I u nás totiž dle mého názoru platí, že komory s povinným členstvím toho s neziskovým sektorem mnoho společného nemají, viz např. advokáti. Dalším specifikem je také již zmíněná velká propojenost neziskových organizací s politickými stranami, a to už historicky zakořeněná, v důsledku čehož to mohou mít někdy nové subjekty rakouského neziskového sektoru poměrně těžké. Propojenost můžeme najít ale též s církvemi, zejména s katolickou.

V současné době podle tamního práva neexistuje definice pojmu nestátní neziskové organizace. Právní řád obsahuje pouze výraz „*organizace věnující se nekomerčním, benefičním a náboženským zájmům*“, či pojmy jako „*veřejný prospěch*“ nebo „*třetí sektor*“. Tyto organizace jsou podporovány a značně daňově zvýhodňovány pouze za předpokladu, že jsou nekomerční, prospěšné nebo jsou využívány pro náboženské účely. Nestátní neziskové organizace jsou v Rakousku zastoupené v hojném počtu a různých strukturách. Zejména velké a tradiční neziskové organizace jako je Charita či Červený kříž se skládají z autonomních organizačních jednotek, které působí na zemské úrovni, a několik slabších zastřešujících organizací na spolkové úrovni. Konkrétní počty NNO v Rakousku nejsou kompletní, protože neziskové organizace tvoří velmi heterogenní skupinu a nejsou zaznamenány v jednom registru, ale v různých úředních registrech, které nejsou integrovány. Některé registry navíc nejsou zcela přístupné veřejnosti. Na druhou stranu, vzhledem k jejich zvláštnímu právnímu a ekonomickému postavení, mnoho neziskových organizací nemá potřebu se registrovat.⁶⁷

Přestože se může jevit rakouské dobrovolnictví jako velmi silné, zpráva **Evropského dobrovolnického centra** (EDC) upozorňuje i na určité slabiny. I když mají rakouské dobrovolnické organizace dobrou infrastrukturu, jsou příliš závislé na státních financích. To je sice výhodou pro poměrně velkou stabilitu, nicméně se tak údajně děje v neprospěch občanské společnosti. Neziskové organizace mají díky svým kontaktům větší možnosti financování a politické strany mohou zase využívat tyto organizace k politickým účelům. Vedle neformální spolupráce ve formě lobby však existují i zcela legální formy součinnosti.

⁶⁷ KRAJ VYSOČINA. *Téma neziskový sektor v ČR a v Rakousku* [online]. [cit. 18.03.2018]. URL: <http://extranet.kr-vysocina.cz/download/orr/Priklady_dobre_praxe/tema/tema-nno.html>.

Další důležitou činností je možnost určitých neziskových organizací hodnotit a připomínkovat zákony připravené ministerstvy předtím, než se předloží Radě ministrů. Přestože toto právo má jen několik vybraných neziskových organizací, a to pouze ve věcech se jich týkajících, ve skutečnosti tak činí mnohem více subjektů. Ministerstva tak de facto zasílají návrhy všech svých zákonů neziskovým organizacím (i komorám) a vyzvou je tak k připomínkám. V praxi má každé ministerstvo svůj seznam organizací, kterým daný návrh zašle a neziskové organizace potom mají čas v řádech týdnů až měsíců k tomu, aby se vyjádřily se svými připomínkami a ministerstvům tak poskytly zpětnou vazbu.⁶⁸

Rakušané mají taktéž možnost iniciovat vydání zákonů, a to pomocí tzv. „*petice za referendum – Volksbegehren*“ a tzv. „*občanské iniciativy – Bürgerinitiative*“. Dle Výzkumu musí být petice za referendum podpořena 100 000 obyvateli s aktivním voličským právem a může být pojata jako návrh zákona. Toto referendum potom musí být projednáno parlamentem, nicméně povinně vyhlášeno být nemusí. U občanské iniciativy musí být dána podpora alespoň 500 občanů a musí se týkat federálních záležitostí. Tuto iniciativu poté projedná k tomu určený zvláštní výbor, ale ani zde není povinně stanoveno, aby byl návrh zákona podán.

Základem institucionálního rámce je rakouské **MPSV a Rada**, která je nejdůležitějším dobrovolnickým orgánem na národní úrovni. Tento orgán má 53 členů reprezentujících ministerstva, města, zaměstnanecké a farmářské organizace či třeba organizace zastřešující dobrovolnictví obecně a státy federace. Rada se schází alespoň jednou do roka a její členové jsou voleni na 5 let. Je v podstatě součástí rakouského MPSV a jejím hlavním úkolem je být určitým „*mostem*“ mezi dobrovolnickými organizacemi a spolkovou vládou, činit různé zlepšovací návrhy v této oblasti. Ohledně jejího vzniku, stalo se tak v roce 2003 na základě „*Rakouského výboru pro Mezinárodní rok dobrovolníků 2001*“. Národní zpráva dále hovoří o tzv. regionálních centrech, jejichž starostí je dobrovolnictví na regionální úrovni. Tato centra sdílejí s občanskou společností know-how, dávají rady a obecně Rakušany dobrovolnictvím pro- vázejí.⁶⁹

⁶⁸ EUROPEAN VOLUNTEER CENTRE. *Volunteerism in Austria: Facts and Figures* [online]. [cit. 20.03.2018]. URL: <<http://www.cev.be/data/File/FactsFiguresAustria.pdf>>.

⁶⁹ ANNO JMK. *NNO a dobrovolnictví v ČR a Rakousku* [online]. [cit. 20.03.2018]. URL: <<http://www.annojmk.cz/sites/all/files/projekty/preshranicni-spoluprace/partnerstvi-neziskovych-organizaci/NNO-a-dobrovolnictvi-v-CR-a-Rakousku.pdf>>.

Příjem rakouského neziskového sektoru je složen podobně jako v České republice. Polovinu finančních příjmů tvoří příjem je od státu, 37 % příjmů jsou z vlastní činnosti (členské příspěvky, výnosy z majetku, prodej atd.) a zbytek od filantropů (sponzoři, příspěvky od domácích, obchodních společností atd.). Základem financování jsou tak vládní granty, a to v podobě určitých „paušálních dotací“ či „smlouvy založené na výkonu“. Ohledně „paušálních dotací“, neziskové organizace je dostanou buď obecně (myšleno pravděpodobně na základní činnost a běžný provoz), nebo na konkrétní projekt. O takovou dotaci musí být samozřejmě formálně požádáno a spousta z nich se uděluje např. jen na jeden rok. Z tohoto důvodu je velice obtížné plánovat dlouhodobý vývoj organizace, neboť ta je na veřejných financích značně závislá. V mnoha oblastech jsou však tyto dotace nahrazovány „smlouvami založenými na výkonu“. Principem tak je, že veřejný sektor nevydá peníze neziskové organizaci, dokud není přesně určeno, na co budou prostředky určeny. Tento princip je běžný taktéž v České republice.

Celkově Rakousko má velice dobrý systém nestátního neziskového sektoru, který je velice podobný tomu našemu. Na rozdíl od českých organizací neziskového sektoru lze spatřovat v Rakousku větší angažovanost obyvatel a jiný historický vývoj. Co nás především však spojuje, tak je mnoho aspektů podobných, kterými jsou granty, připomínkování zákonů či daňové a jiné výhody.⁷⁰

6.3 Neziskový sektor mimo Evropu

Ze zahraničních vymezení znaků organizací občanského sektoru, se nejčastěji u nás citují H. K. Anheier a L. M. Salamon. Autoři hovoří o organizacích, které mají institucionální stavbu a charakter, jsou soukromé, tj. jsou institucionálně odděleny od státu, mají neziskový charakter, tj. nevracejí zisk svým vedoucím pracovníkům nebo „majitelům“, jsou samosprávné, tj. zásadně rozhodují o svých vlastních záležitostech, a dobrovolné, tj. členství v nich není vyžadováno zákonem a získávají do určité míry dobrovolnou podporu v podobě dobrovolné práce nebo financí.⁷¹

⁷⁰ ANNO JMK. *NNO a dobrovolnictví v ČR a Rakousku* [online]. [cit. 18.02.2018]. URL: <<http://www.annojmk.cz/sites/all/files/projekty/preshranicni-spoluprace/partnerstvi-neziskovych-organizaci/NNO-a-dobrovolnictvi-v-CR-a-Rakousku.pdf>>.

⁷¹ ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. ISBN 80-239-4057-0.

Z hlediska zahraniční historie občanské společnosti můžeme uvést definici podle Eduarda C. Lindemana, který v roce 1921 definoval komunitní organizaci jako „*část společenské organizace, která představuje vědomé úsilí ze strany komunit demokraticky řídit své záležitosti a zajišťovat neoptimálnější služby veřejnosti od svých odborníků, organizací, agentur a institucí.*“⁷²

Jack Rothman v roce 1979 představil **tři základní modely organizace**, respektive určité strategie organizací.

První metodou strategie je tzv. **Rozvoj lokality** – jedná se o metodu práce s komunitními skupinami. Zde je důležité zaměřit se na proces budování komunity. Vývoj vedoucích pracovníků a vzdělávání účastníků jsou základními prvky tohoto procesu. Jeho cílem je uspokojit potřeby cílové populace ve vymezené oblasti. Např. Rozvoj sousedství nebo i vývoj lokální infrastruktury.

Druhou metodou strategie je tzv. **Sociální plánování** – Jedná se o způsob práce s velkou populací. Důraz je kladen na vyhodnocení potřeb a stávajících služeb v oblasti a plánování možného schématu pro efektivnější poskytování služeb v oblasti sociálních problémů. Je to odpověď na potřeby a postoje komunity. Např. Bydlení, ghettizace měst, dostupnost vzdělání a podobně.

Třetí metodou je pak tzv. **Sociální jednání** – Jedná se o strategii, kterou používají skupiny, komunity nebo dokonce národní organizace, které mají pocit nedostatečné síly a zdrojů k uspokojení svých potřeb. Tyto organizace se pak konfrontují pomocí metody konfliktů se systémem moci. Konfrontace jsou úzce spojeny s nerovností a deprivací. Znevýhodněný segment populace podle této strategie musí být organizován, aby mohl širší masu upozornit na určitý problém nebo vyžadovat nápravná opatření. Příkladem nám může být změna systému některé z částí sociální politiky, které přinášejí rozdíly mezi lidmi různých sociálně-ekonomických podmínek. To v určité míře pak vytváří vhodné podhoubí pro některé typy takových organizací. Dále jsou to změny v sociálních právech, vzdělávací politice, sociální spravedlnosti či politice zaměstnanosti.⁷³

⁷² LINDEMAN, Eduard Christin, *The community*. New York. Association Press 1921.

⁷³ ROTHMAN, J., *Approaches to Community Intervention. Strategies of Community Intervention*. 1995.

V rámci finanční politiky se organizace spoléhají obvykle na peněžní i naturální dary od svých členů, sponzorství od místní samosprávy a obchodních společností. Například kanadské komunitní organizace bez ohledu na velikost se spoléhají na financování z veřejných prostředků v objemu 49 %, vlastní příjem pak tvoří 35 % a ostatní dary tvoří 16 %. V České republice takové rozložení financování je velice obdobné u neziskových organizací. Pojem „non-profit“ (neziskový) je v USA, odkud k nám byl tento pojem přinesen, vázán kulturně historickými souvislostmi k daňovému osvobození. Zisk nedistribuuující soukromé nevládní organizace. Avšak v tomto prostředí jsou jako neziskové chápány též organizace, provozující například osobní železniční dopravu, družstva pro dopravu školních dětí, elektrifikační družstva apod., pokud účel založení a aktivity korespondují s vládními programy (tedy s veřejným zájmem, prosazeným cestou zastupitelské i přímé demokracie). Váha občanského sektoru a přímá demokracie v USA souvisí s faktem, že v době osidlování kontinentu se tu prvotně etablovala občanská společnost, a teprve pak stát. Západoevropské pojetí neziskovosti má poněkud odlišné tradice paternalistického státu (viz jakobínská republika či konstituční osvícenské monarchie).⁷⁴

V posledních letech se také objevuje volání po zpřísnění financování a dohledu nad neziskovým sektorem. Fanoušci takového zákonného zpřísnění si berou za vzor zákon Spojených států Amerických – Foreign Agents Registration Act – FARA. Obdobný zákon č. 121-F3 z roku 2015 funguje také v Ruské federaci.

*„Zákon USA ,O registraci zahraničních zástupců (FARA) a federální zákon č. 121-F3 se navzájem principiálně liší. Zatímco FARA označuje jako ‚zahraniční agenty‘ úzkou skupinu osob, které poskytují lobbistické, poradenské a reklamní služby ‚zahraničnímu zadavateli‘ v jeho zájmu a pod jeho kontrolou, federální zákon č. 121-F3 je zaměřen na společenskou aktivitu všech neziskových organizací, které dostávají finanční prostředky ze zahraničí. Zatímco FARA má zajistit průhlednost rozhodování státních orgánů, co se týče lobbingu ze strany zahraničních vládních a komerčních struktur, federální zákon 121-F3 zasahuje do sféry občanské společnosti.“*⁷⁵

⁷⁴ ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. ISBN 80-239-4057-0.

⁷⁵ KADLEC M. *Jan Schneider a ruské mýty o neziskovkách* [online]. [cit. 10. 01. 2018]. URL: <<http://manipulatori.cz/jan-schneider-ruske-myty-neziskovkach>>.

FARA – zákon o registraci zahraničních zástupců je z roku 1938 a byl zásadně novelizován v roce 1966, kdy bylo zpřísněno důkazní břemeno pro stát. Zákon původně vznikl jako předválečný nástroj proti šířící se nacistické propagandě do USA. Důvodem vzniku toho nástroje byla „protiamerická“ aktivita Ivy Ledbetter Lee a John D. Rockefeller.⁷⁶ Později zákon sloužil jako nástroj obrany před šířícím se komunismem a dnes tento nástroj slouží k odolávání vůči zahraničnímu politickému lobbingu a daňovým únikům. Za porušení zákona je možné uložit peněžité trest do \$10.000 nebo trest odnětí svobody až na 5 let.

7. Stav neziskového sektoru v České republice

Neziskový sektor, jak jsem již uvedl je podle mého názoru velikým prostorem v rámci prostoru občanské společnosti. Existují různé efektivní i méně efektivní hodnotící prvky tohoto stavu. Klíčovým analytickým nástrojem, který je využíván 15 let v 59 zemích světa je Index udržitelného rozvoje občanského sektoru (CSOSI), který měří vývoj občanského sektoru ve střední a východní Evropě a Eurasii (E&E).

Zkoumá celkovou příznivost prostředí pro občanskou společnost se zaměřením na právní prostředí, organizační základnu, finanční zajištění, prosazování zájmů, poskytování služeb, infrastrukturu a veřejný obraz. Každá dimenze je hodnocena sedmistupňovou škálou, kde 1 označuje velmi pokročilou úroveň rozvoje a 7 naopak nízkou úroveň rozvoje. Index hodnocení byl vyvinut v Americké agentuře pro mezinárodní rozvoj (USAID) ve spolupráci s organizacemi v jednotlivých zemích, ve kterých je index sledován. Partnerem USAID v České republice je Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, která organizuje hodnocení podle dané americké metodiky a dále zpracovává a shrnuje výstupy hodnocení do české zprávy.⁷⁷ Nyní budu citoval jednotlivé pasáže z posledního hodnotícího reportu, které dle mého názoru přikládají potřebné informace a nezávislé hodnocení, které bezesporu vede ke komplexnosti mé práce. Toto hodnocení odpovídá v zásadě i mému výzkumu a navazuje na historický vývoj neziskového sektoru a dalších částí občanské společnosti.

⁷⁶ TIME.RACES: *Father & Son* [online].[cit. 10. 01. 2018]. URL: <<http://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,747539,00.html>>.

⁷⁷ ASOCIACE VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÝCH ORGANIZACÍ. *Zprávy o stavu neziskového sektoru v ČR za léta 2002 - 2016* [online].[cit. 10. 12. 2017]. URL: <<https://www.avpo.cz/2015/index-udrzitelneho-rozvoje-obcanskeho-sektoru>>.

Udržitelný rozvoj občanského sektoru v České republice

„Celkové hodnocení udržitelného rozvoje občanského sektoru v České republice se v roce 2016 nijak zásadně nezměnilo, přestože v jednotlivých aspektech ke změnám došlo. Lehké zlepšení bylo zaznamenáno především v oblasti organizační základny, finančního zajištění a prosazování zájmů, zatímco obraz organizací občanské společnosti v očích veřejnosti se zhoršil. Stále více organizací občanské společnosti (dále OOS nebo organizace OS) pracuje se strategickým plánováním a nadále roste počet osob zaměstnaných v tomto sektoru.

Po vyřešení řady problémů s nastavením operačních programů mohly organizace OS konečně začít čerpat prostředky z fondů EU v rámci nového programovacího období (2014 – 2020). Některá ministerstva také začala o OOS uzavírat víceleté smlouvy o spolupráci a financování. OOS se i v uplynulém roce zaměřovaly na řadu aktuálních a kontroverzních témat, k nimž zaujímaly často silné postoje. Celkově posílily svoji advokační činnost, nicméně některé jejich názory, týkající se například imigrační politiky, inkluzivního vzdělávání nebo zahraniční politiky, nenacházely přílišnou podporu veřejnosti. Obraz celého občanského sektoru se tak zhoršil.

Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020 určila několik priorit. Patří mezi ně například rozvoj spolupráce s asociacemi a střešními organizacemi neziskových organizací, intenzivnější spolupráce s Radou vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO), zefektivnění sběru dat a informací o neziskovém sektoru a také rozvoj firemní filantropie. Obecně se v roce 2016 dařilo tyto cíle naplňovat. Pouze malý pokrok byl však zaznamenán v oblasti přípravy zákonů týkajících se občanské společnosti, jako je například Zákon o statutu veřejné prospěšnosti a dlouho očekávaný Zákon o sociálním podnikání. Vláda se navíc rozhodla nepokračovat v přípravě Zákona o dobrovolnictví.

Podle údajů Českého statistického úřadu z prosince 2016 bylo v České republice zaregistrováno celkem 92 878 spolků (nárůst oproti 89 584 v roce 2015) a 26 370 pobočných spolků (26 423 v roce 2015); 2 792 obecně prospěšných společností (2 894 v roce 2015); 686 zapsaných ústavů (388 v roce 2015); 516 nadací (505 v roce 2015); 1 635 nadačních fondů (1 518 v roce 2015) a 4 177 církevních organizací (4 166 v roce 2015).“

Právní prostředí v České republice

„Právní prostředí, v němž OOS v České republice působí, se v roce 2016 zásadním způsobem nezměnilo. I nadále se mohou registrovat a jednoduše provozovat svoji činnost. V souladu s novým občanským zákoníkem, který vstoupil v platnost v lednu 2014, byly OOS nuceny upravit do konce roku 2016 své zakládací dokumenty. Přestože nejsou dostupné žádné statistiky, neoficiální údaje naznačují, že některé organizace tento termín nedodržely. V praxi však z nedodržení termínu neplynou organizacím žádné důsledky, neboť soudy nemají kapacitu se těmto nedostatkům věnovat. Veřejné rejstříky OOS od roku 2014 zpřístupňují veřejnosti důležité informace o OOS, včetně statutárních dokumentů nebo výročních zpráv. Došlo tak ke zvýšení transparentnosti a přesněji lze též odhadnout počty skutečně aktivních OOS. Stejně jako v předchozím roce přetrvávaly i v roce 2016 potíže s interpretací některých ustanovení občanského zákoníku. Jednotlivé soudy rozhodovaly v obdobných záležitostech často rozdílně a chyběla tak právní jistota. V praxi například jednotlivé soudy požadovaly při registraci organizací různé dokumenty. Byla proto zřízena tripartitní pracovní skupina, zahrnující OOS, vládu a zástupce komerční sféry, jejímž úkolem je věnovat se právě této problematice. Nicméně v roce 2016 v tomto směru nebyl zaznamenán žádný znatelnější pokrok.“

Organizační základna v České republice

„Organizační základna organizací OS se oproti předchozímu roku mírně zlepšila. OOS aktivně usilují o lokální podporu svých iniciativ a stále používají strategické plánování jako nástroj k identifikování nových cest k diverzifikaci zdrojů. Stabilní a větší organizace strategicky plánují pravidelně, zatímco menší pracují obvykle s ročními plány. V roce 2016 se více OOS věnovalo strategickému plánování své činnosti, neboť to od nich stále více vyžadují firemní dárci, vláda i EU. Na strategické plánování se pohlíží jako na prostředek k dosažení vyšší udržitelnosti projektů i samotných organizací.“

Finanční zajištění v České republice

„Většina OOS zůstává závislá na jednom hlavním zdroji financování – obvykle veřejných dotacích nebo fondech EU. Podle údajů Českého statistického úřadu obdržely organizace OS v roce 2014 od vládních institucí celkem asi 16,9 miliard Kč (přibližně 842 milionů USD), v porovnání s rokem 2013, kdy se jednalo o částku 16,2 miliard Kč; od individuálních dárců (včetně dobrovolné práce) získaly 10,6 miliard Kč (přibližně 532 milionů USD) oproti roku 2013, kdy to bylo 10 miliard Kč; 5 miliard Kč (okolo 254 miliard USD) pocházelo od firemních dárců (oproti 4,2 miliardám Kč v roce předchozím); a 470 milionů Kč (přibližně 23

milionů USD) pocházelo z mezinárodních zdrojů (v roce 2013 tyto zdroje dosáhly 575 milionů Kč). V polovině roku 2016 začaly být v České republice dostupné prostředky z Evropských fondů pro programovací období 2014-2020. Pro sedmileté období je alokováno celkem 24 miliard €, nicméně nejsou dostupné údaje kolik z těchto peněz půjde do občanského sektoru.“

Prosazování zájmů v České republice

„V advokátní činnosti se OOS v roce 2016 zlepšily. V důsledku Státní politiky vůči NNO na léta 2015–2020 se zvýšila míra spolupráce mezi vládou a střešními organizacemi (sítěmi) OOS. OOS jsou stále zapojeny do poradních orgánů a komisí vlády, včetně poradních orgánů pro lidská práva, neziskové organizace a udržitelný rozvoj. Jsou také zapojeny do programování, implementace a monitoringu fondů EU. Jejich zastoupení je často povinné a vychází ze schválených koncepčních dokumentů. Jednotlivá ministerstva spolupracují s OOS prostřednictvím pracovních skupin, které připravují nové vládní politiky. Například Ministerstvo spravedlnosti pracovalo se sekci neziskových organizací Unie zaměstnavatelských svazů na přípravě zákona o statutu veřejné prospěšnosti, Ministerstvo financí spolupracovalo s Asociací veřejně prospěšných organizací ČR (AVPO ČR) na řadě témat, včetně oblasti účetnictví pro OOS nebo zákonů o dani z příjmu a elektronických rejstřících.“

Poskytování služeb v České republice

„Organizace OS poskytují širokou škálu služeb, včetně služeb v oblasti vzdělávání, sociální, zdravotnické, kulturní, environmentální. OOS často zaplňují závažnou mezeru ve službách, poskytovaných státem. V roce 2016 reagovaly OOS například na potřebu veřejnosti týkající se inkluze zdravotně postižených dětí, příslušníků minorit a dětí se sociálním znevýhodněním do systému vzdělávání. Přetrvává stav z minulých let, kdy především NNO v oblasti sociálních služeb mají nedostatek financí na další rozvoj. Kraje preferují podporu služeb, které poskytují příspěvkové organizace, spíše než služeb nezávislých OOS. V roce 2016 byli dobrovolnickou organizací Hestia školeni dobrovolníci v nové oblasti – pomoci pěstounským rodinám. OOS nabízejí veřejně prospěšné služby (včetně služeb v sociální a zdravotní oblasti a volnočasových aktivit) široké veřejnosti. Využívání internetu a sociálních sítí pro oslovení klientů a příznivců je běžnou praxí. Profesionálně fungující neziskové organizace situaci na trhu monitorují a vyhodnocují kvalitu svých služeb. V roce 2016 byl v reakci na požadavky veřejnosti zaznamenán nárůst služeb pro lidi umírající doma (mobilních hospiců), rozvoj služeb pro sluchově postižené a recyklace. Organizace občanské společnosti mohou podle zákona kalkulovat ceny (s výjimkou registrovaných sociálních služeb) tak, aby zajistily návratnost

svých nákladů. Běžné ale je, že organizace svoje produkty oceňují na základě hodnoty, kterou jsou ochotni platit jejich klienti a uživatelé, ti jsou však často zvyklí podobné služby získávat zdarma, což vede k všeobecnému podhodnocování cen služeb.,

Infrastruktura v České republice

„V ČR existují podpůrné a servisní organizace, které organizacím OS nabízejí vzdělávání a poradenství, sídlí však převážně v Praze. Jedná se například o Nadaci Neziskovky.cz, Nadaci rozvoje občanské společnosti, Asociaci veřejně prospěšných organizací ČR, Asociaci nestátních neziskových organizací ČR. V některých krajích přebírají podpůrnou činnost místní úřady. Nadace a nadační fondy podporují veřejně prospěšné projekty OOS v rámci svých grantových programů. Nadační příspěvky často pokrývají finanční potřeby NNO, které není možné uspokojit z jiných zdrojů (například osobní náklady, náklady na provoz či vzdělávání). Podle nejaktuálnějších údajů Fóra dárců rozdělilo deset největších firemních nadací a nadačních fondů v roce 2015 celkem 783 milionů Kč (31 milionů USD), což je oproti předchozímu roku téměř dvojnásobek (v roce 2014 to bylo 342 milionů Kč.),

Veřejný obraz v České republice

„Obraz OOS v očích veřejnosti se v roce 2016 zhoršil. V některých případech silné názory OOS na citlivá témata jako je imigrační politika či inkluzivní vzdělávání přispěly k negativnímu vnímání sektoru ze strany politiků, vládních úředníků i veřejnosti. Přispívá k tomu i fakt, že média, někteří členové parlamentu a prezident šíří myšlenku, že některé OOS užívají veřejných zdrojů k lobbování za vlastní zájmy spíše než k práci pro veřejné blaho. Stále platí, že média poskytovala pracovníkům neziskových organizací prostor jako expertům na konkrétní problematiku. Pokračuje též trend otevřenosti médií pro prezentace zajímavých projektů organizací OS. V médiích se stále objevují specializované rubriky a pořady zaměřené na občanský sektor, společenskou odpovědnost a dárcovství (např. Dokumentární cyklus Filantrop). V prosinci 2016 vyšel druhý katalog OOS jako příloha Hospodářských novin. Manažerka charitativních projektů České televize byla oceněna za propojování pořadů ČT s charitou.“⁷⁸

⁷⁸ ASOCIACE VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÝCH ORGANIZACÍ. *Index udržitelného rozvoje občanského sektoru v České republice za rok 2016* [online]. [cit. 20. 03. 2018]. URL: <<https://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2017/08/Zpráva-o-stavu-udržitelného-rozvoje-občanského-sektoru-v-ČR-za-rok-2016.pdf>>.

8. Historie spolkového života v Čechách

V roce 1848 již představovala stolní společnost Fastrova hostince „U zlaté husy“ jedno z reprezentativních center pražského liberálního měšťanstva. Až od počátku druhé poloviny 19. století dochází k bohatému rozkvětu spolkové činnosti české společnosti, ale již před rokem 1848 bylo založeno, zejména z iniciativy české zemské šlechty, několik institucí, které se staly východiskem a základem pozdější veřejné aktivity české společnosti.⁷⁹

Bylo to především Vlastenecké museum v Čechách, pozdější Museum Království českého, založené roku 1818, které vydávalo od roku 1827 dva významné časopisy pod redakcí Františka Palackého. Časopis Českého musea postupně získal stálý okruh čtenářů a od samotného vzniku se stal nejvýznamnějším periodikem českého emancipačního hnutí. V rámci této instituce vznikl v roce 1830 Sbor k vědeckému vzdělání řeči a literatury české, jež se zasadil roku 1831 o založení fondu pro vydávání vybraných českých knih s názvem Matice česká. Vlivnou se stala taktéž již zmiňovaná, roku 1833 úředně povolená, Jednota k povzbuzení průmyslu v Čechách, ve které se podařilo českým vlastencům prosadit svůj vliv již v polovině čtyřicátých let 19. století.⁸⁰

Až v roce 1840 se úřady rozhodly uzákonit normu, jež by upravovala spolčování obecně. Toho roku předložila dvorská kancelář návrh zásad, v němž proklamovala svobodné zakládání spolků, pokud ovšem nebyly zakázány zákonem, nebo nevyžadovaly úřední koncesi. Tento návrh však zůstal utajen a nebyl realizován. První definitivní spolkový zákon, který podmiňoval založení jakéhokoli spolku souhlasem státních úřadů, vyšel formou dekretu dvorské kanceláře roku 1843. Prosazení skutečně liberálního spolkového zákona přinesl až spolkový zákon v roce 1867, jenž platil až do roku 1951.⁸¹

V lednu 1846 dochází k založení Měšťanské besedy v Praze, jež se stává významným reprezentativním společenským střediskem českých měšťanských podnikatelů a vzdělanců. Roku 1846, kdy převzal Karel Havlíček redakci Pražských novin a České včely, můžeme také

⁷⁹ URBAN, O. *Češi a občanská společnost*. Praha: Triton, 2003, ISBN 80-7254-387-3.

⁸⁰ KOŘALKA, Jiří. *Češi v habsburské říši a v Evropě 1815-1914: sociálněhistorické souvislosti vytváření novodobého národa a národnostní otázky v českých zemích*. Praha: Argo, 1996. Historické myšlení. ISBN 80-7203-022-1.

⁸¹ LAŠŤOVKA, Marek. *Pražské spolky: soupis pražských spolků na základě úředních evidencí z let 1895-1990*. Praha: Scriptorium, 1998. Documenta Pragensia. ISBN 80-902151-9-X.

označit za symbolický počátek moderní české žurnalistiky. Pražské noviny, jejichž odpovědným redaktorem se Havlíček stal na přímlovu Palackého u tehdejšího vydavatele Medaua, vycházely již od roku 1826 jako polooficiální vládní list. Vláda udělovala na určitou dobu koncesi na jejich vydávání soukromému nakladateli, který byl potom povinen bezplatně zveřejňovat vládní vyhlášky a nařízení, čímž měl pak zajištěno předplatné u státních úřadů a institucí. Redakce však byla na zemských úřadech formálně nezávislá, prakticky však podléhala přísnému cenzorskému a policejnímu dozoru. Redaktor dostával od policie přímé pokyny, co se může zveřejňovat a v jakém duchu se může psát. Ve čtyřicátých letech vycházely Pražské noviny dvakrát týdně (v pondělí a ve čtvrtek) a na čtyřech stranách malého formátu. Oproti západní Evropě dochází v Rakousku k rozvoji tisku a typografie s jistým zpožděním. Rozvoj tisku a „literární veřejnosti“ je v Rakousku jako i jinde v Evropě přirozeně podněcován a doprovázen rozvojem směny zboží a obchodu s cennými papíry, který s sebou přináší naléhavou potřebu permanentní směny informací.⁸²

Rok 1848 byl opravdu v mnohém přelomový. Přináší první ucelený český politický program, první velké a nezávislé české noviny, první svobodná veřejná shromáždění, první moderní ústavu, první volební kampaň a volby i první ideologicko-politické směry. V roce 1848 je také založen první český politický spolek Slovánská lípa, který se rychle šíří a rozrůstá. V roce 1849 má již několik tisíc členů v šedesáti šesti českých a v šesti moravských pobočkách. Krátce nato však dochází k nástupu neo-absolutismu, který přerušuje téměř všechny náběhy k rozvoji demokratického hnutí také ve společnosti v českých zemích. Dochází k znovuzavedení cenzury a perzekuci předních osobností českého politického a kulturního života. Ochabla nejen politická aktivita občanů, ale také společenských život, kultura i umění, vědecké bádání i žurnalistika. Bachovský absolutismus, na jehož zhroucení měla rozhodující vliv především neúspěšná zahraniční politika Rakouska, se udržel devět let a hned po jeho zhroucení zažívá české emancipační hnutí nový rozmach. Vzniká hustá a rozvětvená síť českých národních spolků ve všech oblastech společenského života, a to nejen ve městech, ale i na venkově. Všude jsou zakládány ochotnické divadelní a pěvecké spolky. Skoro každé město alespoň střední velikosti mělo společenské a zábavní spolky na dvou úrovních. Byly to zpravidla Měšťanské besedy pro městskou honoraci a vzdělané vrstvy. Řemeslníci a živnostníci si

⁸² KOŘALKA, Jiří. *Češi v habsburské říši a v Evropě 1815-1914: sociálně historické souvislosti vytváření novodobého národa a národnostní otázky v českých zemích*. Praha: Argo, 1996. Historické myšlení. ISBN 80-7203-022-1.

často pro přílišnou učenost debat a vysoké členské příspěvky zakládaly občanské a občansko-řemeslnické besedy.⁸³

Sokol byl založen roku 1862 podle německého a srbského vzoru jako slovansky orientované a polovojenské lidové hnutí, kterému se brzy podařilo vzbudit české národní sebevědomí i u dosud konzervativních mas.⁸⁴ Již počátkem roku 1871 působilo v Čechách čtyřicet čtyři a na Moravě pět sokolských jednot s celkovým počtem 10 516 členů.

Po roce 1883 nastává další prudký rozmach tohoto spolku. V roce 1888 existovalo již 171 sokolských jednot s necelými dvaceti tisíci členy, v roce 1897 bylo 460 sokolských jednot. Nárok na masový a celonárodně reprezentativní charakter Sokola dokládá také Tyršovo heslo „každý Čech Sokolem“. Ambice zastupovat celonárodní zájmy byla postupně zpochybňována až ke konci století s postupující emancipací a také sociální diferenciací české společnosti, kdy dochází k zakládání „konkurenčních“ dělnických tělocvičných jednot a katolické národní tělocvičné organizace Orel. Vedle Sokola byly jedněmi z nejpoužívanějších vlasteneckých organizací, a to především na venkově, tzv. Obranné jednoty, které byly zakládány v českých zemích od počátku osmdesátých let. Jejich praktickým cílem bylo potvrzování jednoty českého národa. Nejvlivnější obrannou jednotou se stala roku 1880 založená Ústřední matice školská jako protiváha obdobného německého Schulvereinu, jejíž stanovy byly také napsány podle jeho stanov.⁸⁵

Následujícím obdobím nerušeného rozmachu za první republiky bylo tvrdě ukončeno nacistickou okupací v roce 1938. V nacionálně socialistickém zřízení neexistoval prostor k občanské iniciativě, vše bylo řízeno centrálně a vlastním řešením bez možnosti občanské participace. Útlak občanské společnosti pak pokračoval i v éře komunistické totality mezi lety 1948–1989. I přes snahu komunistické garnitury o omezení spolků, přesto vznikaly tzv. „Pololegální spolky,“ ve kterých se sdružovali lidé převážně nesouhlasící s komunistickým režimem. Příkladem takového spolku můžeme označit disent, Chartu 77 i underground.

⁸³ KOŘALKA, Jiří. *Češi v habsburské říši a v Evropě 1815-1914: sociálněhistorické souvislosti vytváření novodobého národa a národnostní otázky v českých zemích*. Praha: Argo, 1996. Historické myšlení. ISBN 80-7203-022-1.

⁸⁴ HILF, Rudolf. *Němci a Češi: susedství ve střední Evropě, jeho význam a proměny: symbióza - katastrofa - nové cesty*. V Praze: Prago Media News, 1996. ISBN 80-902240-1-6.

⁸⁵ KOŘALKA, Jiří. *Češi v habsburské říši a v Evropě 1815-1914: sociálněhistorické souvislosti vytváření novodobého národa a národnostní otázky v českých zemích*. Praha: Argo, 1996. Historické myšlení. ISBN 80-7203-022-1.

Po půlstoletém období vlády dvou totalitárních politických režimů, které občanské společnosti, a tudíž ani neziskovému sektoru soukromé povahy nepřály, se začal tento sektor opět v životě české společnosti velmi důrazně etablovat. O tom, že se mu to daří v kvantitativní i kvalitativní rovině, nemůže být pochyb, podíváme-li se na ukazatele počtu neziskových organizací, počtu zaměstnanců a dobrovolníků, kteří s nimi spolupracují, i na počty uživatelů služeb těchto organizací. Přes ne vždy operativní přístup státních institucí k legislativě upravující status a podmínky fungování neziskových organizací je možné konstatovat, že ač český neziskový sektor samozřejmě ani zdaleka nedosahuje takové hustoty a míry občanské participace jako v některých jiných státech Evropské unie či USA, do povědomí veřejnosti i státního aparátu se již dostal a je s ním počítáno jako s významným společenským fenoménem a partnerem.⁸⁶ Tedy k znovuoživení občanské společnosti nastalo až po sametové revoluci roku 1989, kdy v 90. letech 20. století dostala občanská společnost opět prostor ke svému rozkvětu a do právního řádu byly přijaty články zasazující se o její ochranu: např. zákon č. 248/1995 Sb. *o obecně prospěšných společnostech* a také zákon č. 227/1997 Sb., *o nadacích a nadačních fondech*.⁸⁷

V období po roce 1989 se pak dvě přední osobnosti polistopadového vývoje, Václav Havel a Václav Klaus, střetávali ohledně svého názoru na roli občanské společnosti v nově vzniklé České republice. **Václav Havel** viděl demokracii a občanskou společnost jako „*dvě strany téže mince*“ a v její tvorbě a kultivaci viděl jeden z hlavních cílů české polistopadové politiky. Moderní demokratický stát potřeboval pestrou občanskou společnost, nikoliv jen státní správu, politické strany a soukromé podniky.⁸⁸ Do této společnosti zahrnoval veškeré na státu nezávislé instituce – akademickou obec, spolky, neziskové organizace, církve a odbory, v určitém smyslu i místní samosprávy. Všechny tyto instituce umožňovaly člověku, dle Václava Havla, žít mnohem plnějším a tvořivějším životem, přispívaly ke stabilitě státu a zároveň vytvářely nejlepší obranu proti „*každému pokusu uzurpovat moc*“.⁸⁹

⁸⁶ ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. ISBN 80-239-4057-0.

⁸⁷ SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. 376 s. ISBN 978-80-7367-681-0.

⁸⁸ HAVEL, Václav. *Novoroční projev prezidenta republiky* [online]. [cit. 10. 12. 2017]. URL: <<http://old.hrad.cz/president/Havel/speeches/index.html>>.

⁸⁹ HAVEL, Václav. *Projev u příležitosti 20. výročí sametové revoluce* [online]. [cit. 10. 12. 2017]. URL: <<http://domaci.ihned.cz/c1-39080130-projev-vaclava-havla-u-prilezitosti-20-vyroci-sametove-revoluce>>.

Toto široké spektrum formálních i neformálních uskupení pak tvoří podhoubí ke vzniku zdravého politického systému a umožňuje vyzrálé fungování politických stran, které sbírají impulsy z občanského sektoru a přeměňují je v politické postoje.

Pohled **Václava Klause** je diametrálně odlišný. Staví se k myšlence občanské společnosti nedůvěřivě a vidí v ní mimo jiné prvky korporativismu, ve kterém organizace bez demokratického mandátu zasahují do veřejného dění.⁹⁰ Občanská společnost u Klause ztělesňuje komunitarismus, „*neideologickou doktrínu*“, která se snaží o „*překonání*“ západní demokracie a standardní demokratické politiky. Proto vybízel k ostrážitosti před obhájci „*nepolitické politiky, elitářských přístupů a třetích cest*“.⁹¹

Vymezení pojmu nestátní neziskové organizace v Československu probíhalo od listopadu 1989 společně, proto se v roce 1992 při rozdělení republiky základní vymezení příliš nelišilo. Postupně s přijímáním nových zákonů v obou samostatných republikách, došlo ke vzniku jiných typů právních subjektivit i ke stanovení různých podmínek pro činnost NNO.

V letech 1997 až 2001 se vztah státu k neziskovému sektoru stal intenzivnějším a přesnějším. Nový zákon o nadacích vedl ke konsolidaci nadační sféry, proběhla příprava nových zákonů a zpřesňování dotačních pravidel jednotlivých ministerstev. Byla obnovena činnost Rady vlády pro nestátní neziskové organizace (RNNO) a došlo k rozdělení prvních finančních prostředků z Nadačního investičního fondu.

V České republice se na definování subjektů třetího sektoru aktivně podílely NNO prostřednictvím národních konferencí. Co tyto rozdílné právní subjektivity spojovalo, byly právě jejich podmínky k činnosti. Na rozdíl od množství rozpočtových a příspěvkových organizací, které měly jasně definovanou vazbu na veřejný rozpočet, NNO vždy zápasily s nejistotou dlouhodobého financování a musely neustále obhajovat svoje právo na existenci. Proto také v současné době jsou NNO manažersky daleko lépe připraveny na projektový a vícezdrojový způsob financování než jiné neziskové organizace.⁹²

⁹⁰ KLAUS, Václav. *Směřuje Česká republika ke korporativismu?* [online]. [cit. 10. 12. 2017]. URL:<<http://www.klaus.cz/clanky/807>>.

⁹¹ KLAUS, Václav. *Poznámky k „analýzám“ transformace* [online]. [cit. 10. 12. 2017]. URL:<<http://www.klaus.cz/clanky/558>>.

⁹² ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. ISBN 80-239-4057-0.

V období po roce 2002 došlo ke dvěma velkým změnám. Za prvé byly v rámci reformy veřejné správy vytvořeny kraje, které začaly zásadním způsobem ovlivňovat situaci NNO v regionu. Za druhé přineslo členství v EU výzvu v podobě možnosti navazovat partnerství a využívat fondy EU v rámci aktivit neziskových organizací. Členství České republiky v EU může do budoucna výrazně posílit význam a vliv mnoha nestátních neziskových subjektů a lépe tak pomoci všem, kteří jsou na jejich aktivitách závislí.

V roce 2006 do neziskového sektoru zahrnujeme občanská sdružení, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, církevní právnické osoby, organizace se zahraničním prvkem a sdružení právnických osob. Do neziskového sektoru byly započítány i organizace, které jsou zřízeny veřejnou správou. Na konci roku 2006 působilo v ČR 94 368 neziskových organizací (včetně státních neziskových organizací). Nejčastější formou jsou občanská sdružení, kterých bylo 58 347.⁹³ Česká legislativa v té době doposud nevyjasnila pojem „nezisková organizace“, což činí problémy jak při interpretaci obecných zákonů, které regulují i činnost neziskových organizací (NNO), tak při interpretaci zákonů specifických (např. zákon o DPH). Přesto lze říci, že legislativní rámec pro činnost NNO je v ČR v zásadě vymezen. Fungování (založení, provoz, likvidace) všech právních neziskových typů, které na území ČR působí, je ošetřeno speciálními zákony – zákon o nadacích a nadačních fondech, o obecně prospěšných společnostech, o sdružování občanů a zákon o církvích a náboženských společnostech. Zákon o dobrovolnické službě je využíván všemi těmito právními formami. Tyto zákony různě detailně a konkrétně nastavují práva a povinnosti jednotlivých právních typů.

Na konci roku 2010 v ČR celkem 111 241 neziskových organizací, největší podíl na tomto množství měla občanská sdružení, kterých bylo evidováno 72 111. Rok 2010 byl v ČR rokem velkých politických změn. Legislativní rámec pro činnost NNO je v ČR v zásadě vymezen. Fungování (založení, provoz, likvidace) všech právních neziskových typů, které na území ČR působí, je ošetřeno speciálními zákony – zákon o nadacích a nadačních fondech, o obecně prospěšných společnostech, o sdružování občanů a zákon o církvích a náboženských společnostech. Zákon o dobrovolnické službě je využíván všemi těmito právními formami. Tyto zákony různě detailně a konkrétně nastavují práva a povinnosti jednotlivých právních typů. Česká legislativa stále nevyjasnila pojem „nezisková organizace“, což činí problémy při interpretaci obecných zákonů, které regulují i činnost nestátních neziskových organizací

⁹³ NADACE NEZISKOVKY.CZ. *Fakta o stavu neziskového sektoru* [online].[cit. 10. 12. 2017]. URL: <http://www.neziskovky.cz/clanky/511_663/fakta_zpravy_o_stavu_neziskoveho_sektoru>.

(NNO). V roce 2010 byla také schválena novela zákona o nadacích a nadačních fondech a novela zákona o obecně prospěšných společnostech. Dále vláda ČR schválila věcný záměr zákona o statusu veřejné prospěšnosti s tím, že do roku 2012 má být zpracované paragrafové znění. Na konci roku 2010 proběhlo veřejné připomínkování nového občanského zákoníku, který mělo mít zásadní vliv na fungování neziskového sektoru.⁹⁴

V letech 2012 až 2013 občanský sektor pokračoval v trendu profesionalizace a koncentrace na fundraising. Organizace občanské společnosti prokázaly svou připravenost během červnových záplav, když rychle zorganizovaly veřejné sbírky a poskytly pomoc postiženým oblastem. Politická nestabilita byla zdrojem výrazné nejistoty v občanském sektoru. Nejvíce se týkala příprav nového občanského zákoníku, jehož účinnost byla stanovena na 1. ledna 2014. Téměř do posledních měsíců roku 2013 se mluvilo o případném odložení účinnosti nového občanského zákoníku, nakonec se však tyto prognózy nenaplnily. Poté se obecně očekávalo, že v rámci doprovodné legislativy bude schválen i nový zákon o statusu veřejné prospěšnosti, avšak Senát jej zamítl. Diskuse v průběhu zákona však rozdělila občanskou společnost na organizace fungující na členském principu (občanská sdružení) a organizace podporující nebo poskytující primárně veřejně prospěšné služby (obecně prospěšné společnosti, právnické osoby církve, nadační fondy). Potvrdilo se, že občanský sektor je natolik rozmanitý, že jej nelze vnímat jednotně (jak by si přála státní správa), protože v něm existují skupiny s odlišnými zájmy. Podle údajů Rady vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO) z ledna 2012 je v České republice registrováno 100 728 občanských sdružení a jejich organizačních jednotek, 1 969 obecně prospěšných společností, 435 nadací, 1 195 nadačních fondů a 4 277 církevních právnických osob.

V roce 2016 již bylo podle údajů Českého statistického úřadu v České republice zaregistrováno celkem 92 878 spolků (nárůst oproti 89 584 v roce 2015) a 26 370 pobočných spolků (26 423 v roce 2015); 2 792 obecně prospěšných společností (2 894 v roce 2015); 686 zapsaných ústavů (388 v roce 2015); 516 nadací (505 v roce 2015); 1 635 nadačních fondů (1 518 v roce 2015) a 4 177 církevních organizací (4 166 v roce 2015).⁹⁵

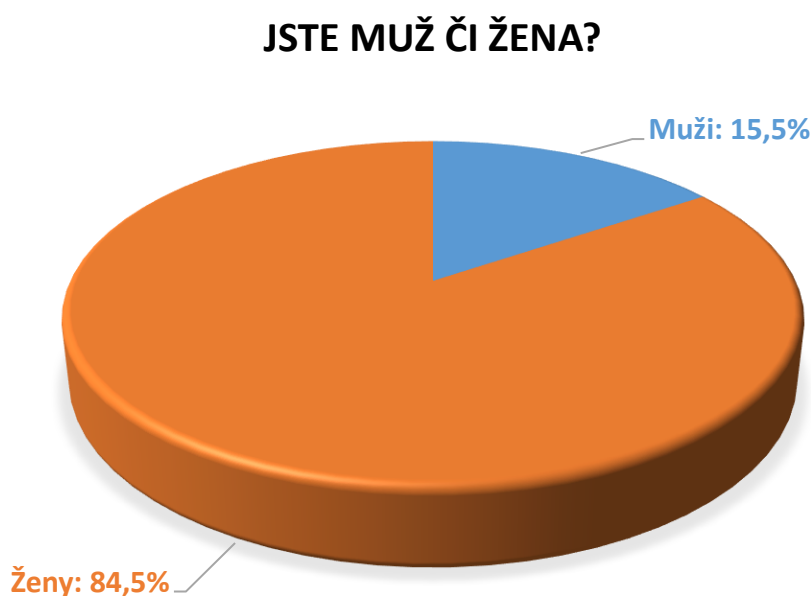
⁹⁴ NADACE NEZISKOVKY.CZ. *Fakta o stavu neziskového sektoru* [online].[cit. 10. 12. 2017]. URL: <http://www.neziskovky.cz/clanky/511_663/fakta_zpravy_o_stavu_neziskoveho_sektoru>.

⁹⁵ NADACE NEZISKOVKY.CZ. *Fakta o stavu neziskového sektoru* [online].[cit. 10. 12. 2017]. URL: <http://www.neziskovky.cz/clanky/511_663/fakta_zpravy_o_stavu_neziskoveho_sektoru>.

9. Dotazník

Dotazník byl vytvořen jako doplněk k dokončení mého výzkumu o dobrovolnictví a neziskovému sektoru. Chci zmapovat jeho současný stav, složení a problematiku. Jako vzorek jsem oslovil blíže nespecifikovaný okruh adresátů v Karlovarském kraji, kteří se podíleli na dobrovolnických pracích. V průzkumu používám také další dosažené výsledky, které jsem nasbíral v rámci mé jiné diplomové práce z oblasti občanské společnosti a neziskového sektoru a tyto dosažené výsledky zapadají do koncepce této práce a výzkumu. Tyto výsledky pak komplexně utváří celkový pohled na občanskou společnost, neziskový sektor a dobrovolnictví. Otázky jsou zkombinovány v uzavřených otázkách a bylo osloveno 180 respondentů. Sběr dat probíhal v období říjnu 2017 až lednu 2018 a dosažené výsledky budu prezentovat v celkovém hodnocení.

Okruhu respondentů jsem pokládal otázku, zda se jedná o muže či ženu. Podle dlouhodobých průzkumů vedoucí úlohu hrají ženy. Není zcela jasně proč, nicméně i můj průzkum toto potvrzuje. Důvodem může být větší empatie k nepříznivému osudu, cit pro práci v sociální oblasti, potřeba pomáhat nebo i pocit nenaplnění z běžného výkonu zaměstnání. Nicméně je z dalších výsledků zřejmé, že prim výzkumu hraje sociální oblast, která je doménou především žen, už z důvodu druhu práce. S tímto souvisí i mužská část oslovených, která pomáhá více při odstraňování škod a fyzicky náročnějších projektech workcampů.

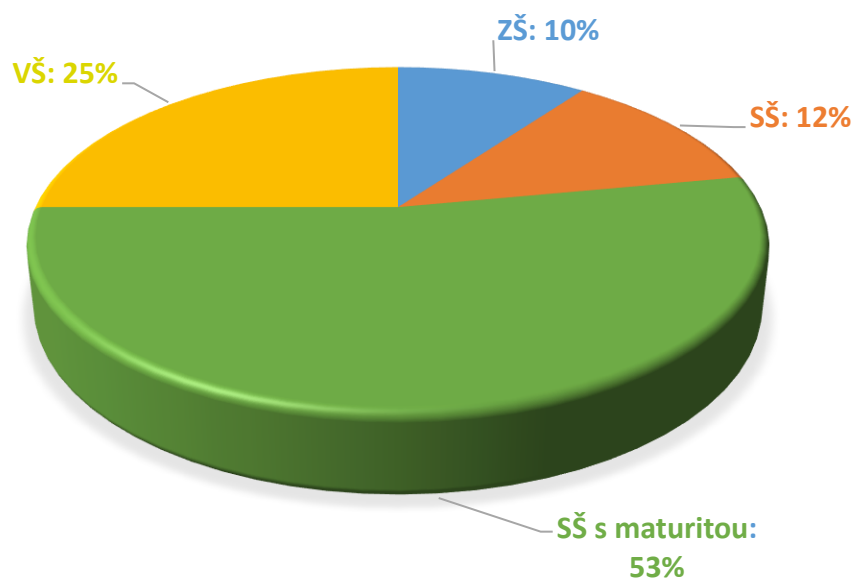

Pro posouzení výsledků dotazníku jsem chtěl zjistit přibližnou věkovou strukturu dobrovolníků a závěr je zcela zřejmý. Dobrovolnickou činnost vykonávají převážně lidé ve věku 20-50 let.

Vzdělání dobrovolníků není podstatnou informací, nicméně se opět zde promítá skutečnost z jiných průzkumů, že lidé s dosaženým vyšším vzděláním se dobrovolnictví a neziskovému sektoru jako takovému věnují mnohem častěji. Dosažené výsledky tomu jednoznačně nasvědčují.

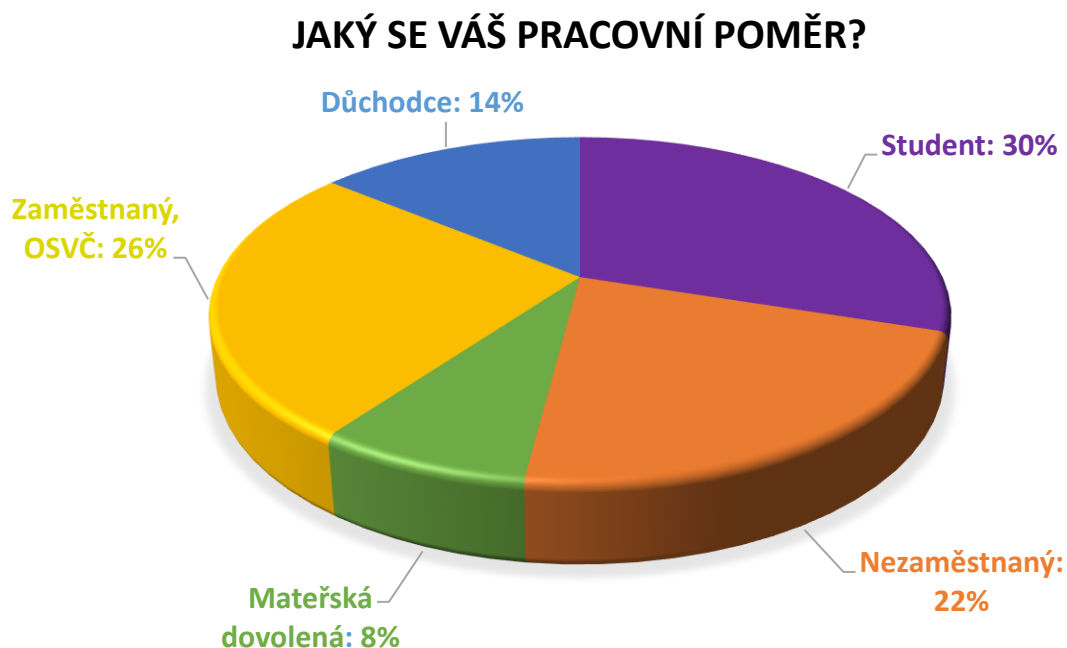
JAKÉ JE VAŠE VZDĚLÁNÍ? (VYJMA STUDENTŮ)

Zajímavým výsledkem dotazníku je složení dobrovolníků podle pracovního poměru, kde vedoucí úlohu hrají studenti. Dále pak zaměstnanci, kteří mimo své pracovní povinnosti ještě odvádějí určitý druh dobrovolnictví nebo jsou zaměstnaní přímo v neziskových organizacích a nad rámec tohoto zaměstnání ještě pomáhají.

Překvapením pak je zde skupina nezaměstnaných, kteří tvořili téměř čtvrtinu složení. Důvodem jejich účasti na dobrovolnictví bude zřejmě naplněním jejich volného času mimo aktivní vyhledávání zaměstnání. Možným důvodem jejich účasti může být i určitý způsob života či životní filozofie, kde jednotliví aktéři nechtějí být součástí systému a rádi si svůj čas využívají individuálně. Individuálně vyplňují svůj volný čas i mnozí důchodci, kteří v průzkumu mají svou nezastupitelnou úlohu. Může to být kontakt s jinými seniory či osoby postiženými, kteří žijí v podstatě na okraji společnosti nebo v osamění.

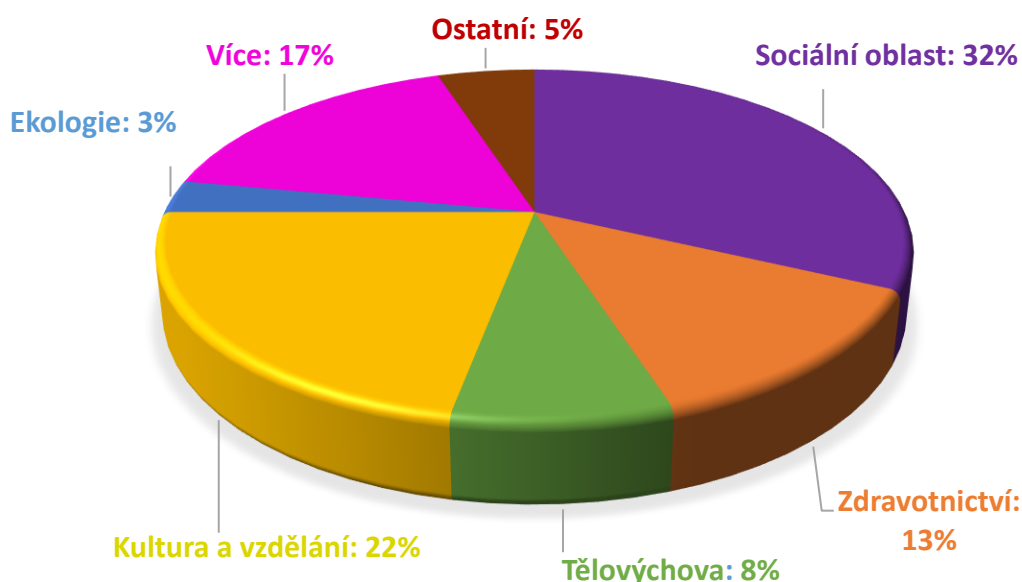
Na pomyslném posledním místě pak mají zastoupení matky na mateřské dovolené. Důvodem může být také naplnění volného času a může to být také možnost většího kontaktu s lidmi v rámci komunity i výpomoc druhým. Příkladem může být výpomoc mnohým rodičům s dětmi, kteří se nacházejí ve velice složité životní situaci a nemohou se věnovat plně péči o své dítě.

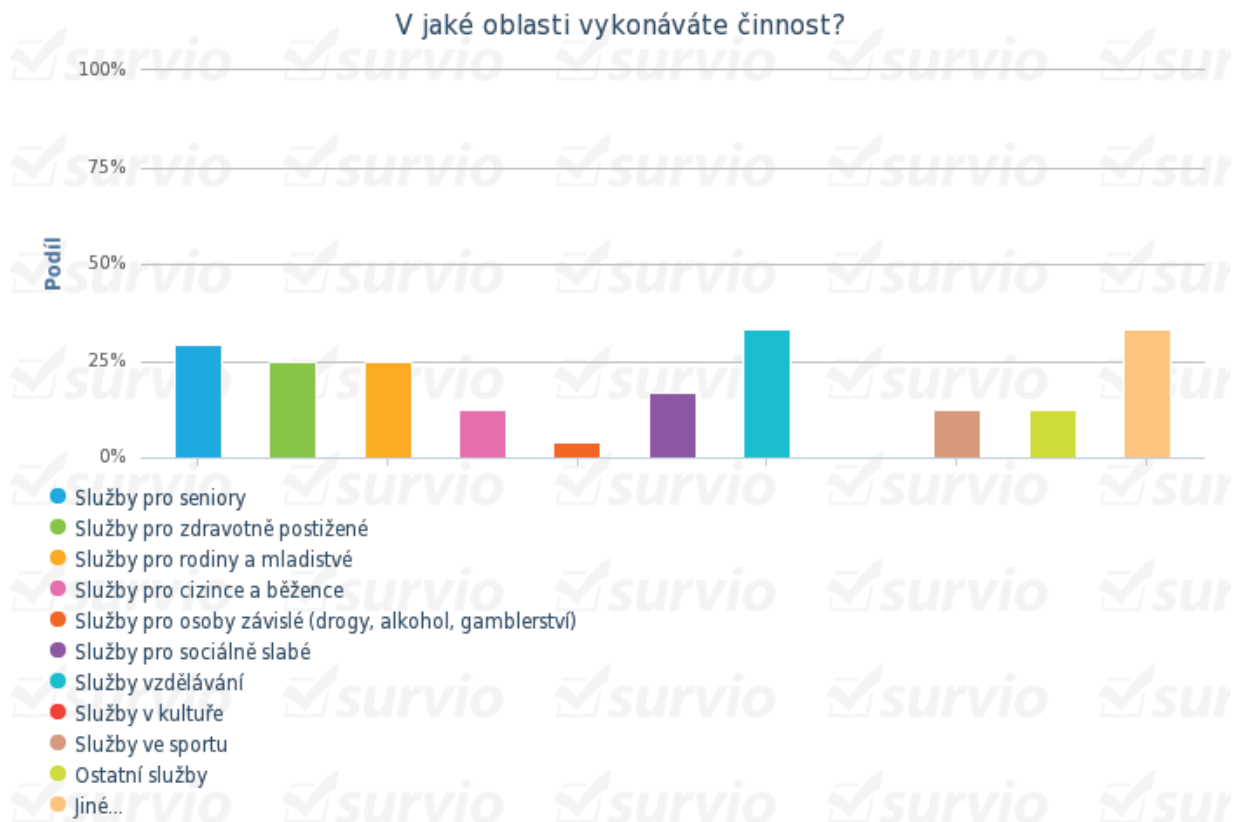

Pro vyšší přehled a rozboru dobrovolnictví jsem se dále ptal, v jakém oboru působnosti vykonávají dobrovolníci svou činnost. V rámci neziskového sektoru působí mnoho dobrovolníků v oblasti sociální, kulturní a vzdělávací. Zpravidla také vykonávají dobrovolníci práci ve více oborech a nespecifikují svou činnost na jedinou oblast. Nicméně ve srovnání s rozložením oblastí působnosti dobrovolníků a dále neziskového sektoru lze jednoznačně vidět, že dobrovolníci nekopírují zcela rozložení neziskového sektoru. Tabulka s rozložením neziskových organizací je uvedena níže.

V některém neziskovém oboru je proto zastoupení dobrovolníků vyšší a někde nižší. Určitý druh činností v neziskovém sektoru je také podmíněn vyšší odbornou způsobilostí a je specifický pouze pro určitou část dobrovolníků. Vyšší nároky na dobrovolníky jsou v rámci formálních kampaní v nemocničních zařízeních, kde jsou vyžadovány určité kvality dobrovolníka. Nižší nároky jsou naopak na dobrovolníky v oblasti různorodých pracovních workcampů či v péči o seniory v neformální rovině.

V JAKÉ OBLASTI DOBROVOLNICTVÍ PŮSOBÍTE?

Poslední otázkou v mém průzkumu zjišťuji oblast problematiky, kterou dobrovolníci nejvíce pociťují. Zajímalo mě, co brání dobrovolníkům k větší angažovanosti a zda dobrovolníci mohou bezproblémově svou činnost vykonávat.

9.1 Závěr průzkumu a dotazníku

V mém průzkumu jsem se zaměřil převážně na zmapování dobrovolnictví v rámci Karlovarského kraje. Zjistil jsem, že se mnoho nevychyluje od ostatních krajů v České republice. Dobrovolníci představují významnou část činnosti neziskových organizací a tím efektivně dosahují stanovených cílů bez nutnosti velkých finančních výdajů. Jejich práce v regionech přispívá významnou měrou k jeho rozvoji, obslužnosti služeb a k doplnění volných kapacit u stálých zaměstnanců. Jsem toho názoru, že by regiony měly více dbát na organizaci občanské společnosti v různých dobrovolných spolcích, které by vytvářely páteří systém dobrovolnictví v regionu. Možné řešení a postup k dalšímu pozitivnímu vývoji vidím ve vytvoření regionálního centrálního registru dobrovolníků podle vzoru Evropského sbor solidarity. Evropský sbor solidarity má vytvořený projektový internetový portál, ve kterém se registrují jednotlivé projekty i jednotliví dobrovolníci. Systém pak tyto subjekty dobrovolnictví vzájemně spojuje a následně vyřizuje již programový koordinátor.

V současné době je český internetový systém dobrovolnictví velice roztržštěn a podle mého názoru neexistuje žádný vhodný oficiální regionální registr, který by sloužil k usnadnění přístupu dobrovolníků k projektům. Pokud by existoval regionální či centrální registr, věřím že práce dobrovolníků bude více využívána a efektivně rozdělována mnohem více než v současnosti. Jak vyplývá z výsledků ankety, mnozí dobrovolníci nemají téměř žádný přístup k pozicím, o které mají výslovně zájem a stejně tak nemají lehkou úlohu organizace při vyhledávání dobrovolníků. Mnohdy jsou představy dobrovolníků o skutečné činnosti poněkud romantické, proto je zde nutné dbát na kvalitu jednotlivých koordinátorů a organizací, které své dobrovolníky dokáží jednoznačně připravit na pozici a náplň činnosti dobrovolníka.

Nesystémové prostředí je jedním z problémů, které trápí neziskový sektor a tím i formální druh dobrovolnictví. Systematizace a organizace neziskového sektoru je velice důležitým aspektem, který dokáže efektivně sjednotit určité postupy i metody jejich práce. Jednotná legislativa a oceňování práce všech dobrovolníků včetně akreditovaných i neakreditovaných organizací by měla příznivý vliv na jejich chod. Často se měnící podmínky pak mohou vytvářet i vážné finanční komplikace organizací a dobrovolníků, kteří se spoléhají na dotační pomoc ze strany státu či samosprávných územních celků. Nutno poznamenat, že systemizace neznamená pouze zásah ze strany státu, ale představuje především snahu o dobrou spolupráci.

10. Závěr práce

Na závěr mé práce bych rád zhodnotil svou práci, kde jsem se pokusil popsat dobrovolnictví nejen v rámci našich regionů, ale i komplexně popsat fenomén dobrovolnictví včetně přidružených témat jako je neziskový sektor a občanská společnost, která tvoří základní kámen dobrovolnictví v demokratické, svobodné a moderní společnosti. Dobrovolnictví je bezpochyby velice rozsáhlým tématem v teoretické i praktické rovině a bude nadále předmětem zkoumání. Věřím, že má práce bude využita ke studiu a mé dosažené poznatky pomohou k dalšímu vývoji dobrovolnictví. Proto jsem volil téma v širší rovině a do značné míry se jej pokusil i specifikovat velice podrobně a srozumitelně. Definici dobrovolnictví ve formální i neformální podobě, její subjekty i základní znaky včetně komunikačních modelů představují určitý základ vědění, bez kterého nelze zcela pochopit jakým způsobem a proč dobrovolnictví je jedním z aspektů moderní společnosti. Důležitost dobrovolnictví je vyzdvihnuta v mé práci i rozbořením financování, které ve srovnání ke komerčním službám je téměř minimální a mnohem adresnější.

Cílem mé práce při popisu dobrovolnictví bylo jej také legislativně vymezit a pokusit se odhadnout určitý vývoj, kterým se bude ubírat. V tomto bodě si myslím, že jsem svého cíle dosáhl a přidal některé další legislativní záměry, které se z mého úhlu pohledu zdají být v rámci tématu věcné a důležité. Je zřejmé, že dokud nebude existovat vyvážený a komplexní zákon o dobrovolnické službě, který by zahrnoval veškeré dobrovolníky včetně těch pohybujících se v rámci neakreditovaného projektu nebude dobrovolnictví i neziskový sektor rovnocenným partnerem, ale pouze jakýmsi doplňkem ke službám poskytovaných příspěvkovými organizacemi. Návrhy zákonů také počítají s jistou profesionalizací neziskového sektoru jako celku, která bude zvyšovat nejen kvalitu, ale také náročnost činností na pracovníky v organizaci a nadměrnou administrativu. Nicméně tato profesionalizace bude také pravděpodobně čím dál více prohlubovat finanční závislost na státu a budou se vytrácet charakteristické znaky typické pro nestátní neziskový sektor. Jsou jimi samosprávnost, soukromost a nezávislost na státu. K uchování samostatnosti je velice důležité, aby nestátní neziskový sektor měl vícezdrojové financování a nebyl odkázán pouze na příjem od státu. Myslím si, že cílem dalšího vývoje neziskového sektoru bude vytváření určité formy sociálního podnikání s podporou státu, EU i klientů. Služby v pečovatelsví již také existují a zdárně fungují. Zákonu o sociálním podnikání jsem věnoval jednou z podkapitol v legislativní části mé práce.

Důležitou součástí mé práce je také srovnání fungování neziskového sektoru a dobrovolnictví v České republice se zeměmi Evropské unie i mimo Evropskou unii. V rámci srovnání podmínek ve velikosti naší země jsem pak srovnával Českou republiku s Rakouskem a Švýcarskem. V mé práci jsem představil také projekty Evropské dobrovolnické služby (EDS) a Evropského sboru solidarity (ESS).

V práci často zmiňuji důležitost nestátního neziskového sektoru a má to své opodstatnění, neboť v dnešní situaci je zcela zřejmé, že by stát srovnatelné služby, které zajišťují neziskové organizace a dobrovolníci nezvládl zajišťovat sám a už vůbec ne v dodržení rozpočtových kritérií pro jednotlivé činnosti. Z reálných podkladů je ostatně zřejmé, že by veřejná správa bez činnosti některých neziskových organizací nebyla schopna sama zajišťovat dostatečnou pomoc a podporu v sociální oblasti. Nevyhnul jsem se ani do značné míry kritiky na adresu nestátního neziskového sektoru. Jako problematickou část činnosti některých organizací spatřuji v přílišné politické angažovanosti a myslím si, že neziskový sektor by měl být zcela oddělen od politických aktivit, které dle mého názoru jsou již velice daleko za oddělenou hranicí v rámci třetího sektoru. Politický aktivismus by dle mého názoru neměl být spojován s dalšími aktivitami v oblasti vzdělávání, sociální oblasti nebo sportu. Nejen, že takové aktivity vedou k přílišné politizaci neziskového sektoru, ale také se tím ztrácí ona nezávislost na státu. Vedle ztráty autonomie způsobují přílišné politické aktivity také vzrůstající nedůvěra veřejnosti k neziskovému sektoru a tím je celý sektor do značné míry poškozován. Ostatně tento závěr také koresponduje s výsledky mezinárodních hodnocení neziskového sektoru. K vážnosti celé situace také přispívají celosvětové problémy způsobované působností a zahraničním financováním některých subjektů neziskového sektoru za účelem cizího politického lobbingu.

Celou mou práci zakončuji citací jednotlivých pasáží z mezinárodního hodnocení indexu udržitelného rozvoje občanského sektoru (CSOSI), který měří vývoj občanského sektoru ve střední a východní Evropě a Eurasii (E&E) a dále pak přehlednou historií spolkového života na našem území, která dotváří teoretickou komplexnost celé mé práce. Jako praktickou část jsem zvolil dotazník, kde jsem oslovil vzorek dobrovolníků z Karlovarského kraje v počtu 180 respondentů a výstup z dotazníkového šetření je pak zpracován v samostatné kapitole závěru průzkumu a dotazníku.

10.1 Cizojazyčné resumé

In meiner Arbeit habe ich versucht, die freiwillige Tätigkeit nicht nur im Rahmen unserer Regionen, sondern auch dieses Phänomen samt zusammenhängenden Themen wie Sektor ohne Gewinnzweck oder bürgerliche Gesellschaft vollständig zu beschreiben. Die freiwillige Tätigkeit stellt zweifellos ein umfangreiches Thema in der theoretischen und praktischen Ebene und einen Forschungsgegenstand dar. Ich glaube, meine Arbeit wird zu den Studienzwecken ausgenutzt werden und meine erzielten Erkenntnisse werden zur weiteren Entwicklung der freiwilligen Tätigkeit helfen. Die Definition der freiwilligen Tätigkeit in der formalen und unformalen Form, ihre Subjekte und Grundzeichen samt Kommunikationsmustern stellen eine bestimmte Grundlage des Wissens, ohne das die freiwillige Tätigkeit als Aspekt einer modernen Gesellschaft nicht zu verstehen ist, dar. Mit der Wichtigkeit der freiwilligen Tätigkeit beschäftige ich mich in meiner Arbeit durch die Finanzierungsanalyse.

Ein der Ziele meiner Arbeit wurde eine legislative Beschränkung und Einschätzung der Entwicklung der freiwilligen Tätigkeit. Meiner Meinung nach habe ich dieses Ziel erreicht, ausserdem habe ich weitere sachliche und wichtige legislative Vorsätze eingefügt. Es ist ersichtlich, solange ein angepasstes und vollständiges sämtliche Freiwilligen samt den in einem nicht akkreditierten Projekt wirkenden Freiwilligen umfassendes Gesetz über die freiwillige Tätigkeit nicht vorliegt, stellen die freiwillige Tätigkeit und Sektor ohne Gewinnzweck keine gleichwertigen Partner dar.

Schlüsselwörter:

Die freiwillige Tätigkeit, Bürgerliche Gesellschaft, Gesetzgebung, gemeinnützig Sektor

10.2 Seznam použitých pramenů literatury

Knižní publikace:

- FRIČ, Pavol; VÁVRA, Martin. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha. Agnes, Hestia. 2012.
- HILF, Rudolf. *Němci a Češi: susedství ve střední Evropě, jeho význam a proměny: symbióza - katastrofa - nové cesty*. V Praze: Prago Media News, 1996. ISBN 80-902240-1-6.
- JEŽEK, J. *Gabriel ve škole. Projekt na podporu dobrovolnictví mladých lidí*. Praha: Agnes. 2001.
- Kolektiv autorů. *Dobrovolnictví v ČR i zahraničí*. 2016. ISBN 978-80-88153-08-5.
- KOŘALKA, Jiří. *Češi v habsburské říši a v Evropě 1815-1914: sociálněhistorické souvislosti vytváření novodobého národa a národnostní otázky v českých zemích*. Praha: Argo, 1996. Historické myšlení. ISBN 80-7203-022-1.
- LAŠŤOVKA, Marek. *Pražské spolky: soupis pražských spolků na základě úředních evidencí z let 1895-1990*. Praha: Scriptorium, 1998. Documenta Pragensia. ISBN 80-902151-9-X.
- LINDEMAN, Eduard Christin, *The community*. New York. Association Press 1921.
- ROTHMAN, J., *Approaches to Community Intervention. Strategies of Community Intervention*. 1995.
- SALAMON, L.M., ANHEIER, H.K.: *Defining the Nonprofit Sector: A Cross National Analysis*. Manchester Universty Press, 1997.
- SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. 376 s. ISBN 978-80-7367-681-0.
- STACHOVÁ, Jana. *Občanská společnost v regionech České republiky*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. Edice Sociologické disertace. ISBN 8073301423.
- ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. ISBN 80-239-4057-0.
- URBAN, O. *Češi a občanská společnost*. Praha: Triton, 2003, ISBN 80-7254-387-3.

Právní předpisy:

- Federální zákon č. 121-F3, *o změnách určitých zákonných aktů týkajících se úpravy činnosti neziskových organizací, které plní funkci zahraničního agenta*.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1288/2013.
- Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1719/2006/EC.
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů č. KOM (2011) 682.
- Usnesení vlády č. 108/2013, *o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013–2017*.

- Usnesení vlády č. 223/1998, *o radě vlády pro nestátní neziskové organizace.*
- Usnesení vlády č. 428/2005, *o dalších majetkových změnách a konečných dislokacích u vybraného majetku České republiky.*
- Usnesení vlády č. 611/2007, *o Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013.*
- Usnesení vlády č. 657/2014, *o změně Zásad vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy.*
- Vyhláška č. 505/2006 Sb., *Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách*
- Zákon č. 108/2006 Sb., *o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 126/1992 Sb., *o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 133/1985 Sb., *o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 198/2002 Sb., *o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 218/2000 Sb., *o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 227/1997 Sb., *o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 248/1995 Sb., *o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 253/2008 Sb., *o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 3/2002 Sb., *o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 367/2016 Sb., *kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 367/2017 Sb., *kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 43/1992 Sb., *o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 586/1992 Sb., *o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 83/1990 Sb., *o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 86/2014 Sb., *zákon, kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů*
- Zákon č. 89/2012 Sb., *Občanský zákoník.*
- Zákon ČNR č. 171/1991 Sb., *o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodu majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku České republiky.*

Internetové odkazy:

- 22HLAV. *Zdanění neziskových organizací v České republice* [online]. [cit. 08.03.2018]. URL: <<https://www.22hlav.cz/zdaneni-neziskovych-organizaci-v-ceske-republice-v-roce-2016>>.
- ANNO JMK. *NNO a dobrovolnictví v ČR a Rakousku* [online]. [cit. 18.03.2018]. URL: <<http://www.annojmk.cz/sites/all/files/projekty/preshranicni-spoluprace/partnerstvi-neziskovych-organizaci/NNO-a-dobrovolnictvi-v-CR-a-Rakousku.pdf>>.
- ASOCIACE VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÝCH ORGANIZACÍ. *Index udržitelného rozvoje občanského sektoru v České republice za rok 2016* [online]. [cit. 20. 03. 2018]. URL: <<https://www.avpo.cz/wp-content/uploads/2017/08/Zpráva-o-stavu-udržitelného-rozvoje-občanského-sektoru-v-ČR-za-rok-2016.pdf>>.
- ASOCIACE VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÝCH ORGANIZACÍ. *Zprávy o stavu neziskového sektoru v ČR za léta 2002 - 2016* [online]. [cit. 10. 12. 2017]. URL: <<https://www.avpo.cz/2015/index-udržitelného-rozvoje-občanského-sektoru>>.
- BÁRTA, J. – NADACE VIA. *Daňové asignace – přínos, či riziko?* [online]. [cit. 10.03.2018]. URL: <http://www.neziskovky.cz/clanek/852/projekty_530_533/_nezobrazovane-clanku_knihovna_archivcz/052004-danove-asignace-%E2%80%93-přínos-ci-riziko/>.
- CENIA. *Místní Agenda 21 (MA21)*. [online]. [cit. 04.03.2018]. URL: <<http://www1.cenia.cz/www/ma21>>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Satelitní účet neziskových organizací 2017*. [online]. [cit. 15.01.2018]. URL: <https://apl.czso.cz/nufile/SUNI%202005_2015%20popis%20171031.pdf>.
- DOBROVOLÍK.CZ. *Jak je na tom české dobrovolnictví?* [online]. [cit. 12. 01. 2017]. URL: <<http://www.smocr.cz/data/fileBank/a0a5aed0-d4d5-46fe-97a0-7f7cb761e5fb.pdf>>.
- DOBROVOLÍK.CZ. *Seznam organizací* [online]. [cit. 25. 01. 2017]. URL: <<https://www.dobrovolnik.cz/organizace>>.
- EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE. *The Social Economy in the European Union*. [online]. [cit. 15.02.2018]. URL: <<http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-790-en-c.pdf>>.
- EUROPEAN VOLUNTEER CENTRE. *Volunteerism in Austria: Facts and Figures* [online]. [cit. 20.03.2018]. URL: <<http://www.cev.be/data/File/FactsFiguresAustria.pdf>>.
- EVROPSKÝ SBOR SOLIDARITY. *Informace a příležitosti pro mladé z celé Evropy* [online]. [cit. 10.03.2018]. URL: <https://europa.eu/youth/SoLidarity_cs>.
- FOŘTOVÁ, J., *Význam neziskových institucí v ČR roste* [online]. [cit. 06. 03. 2018]. URL: <<http://www.statistikaamy.cz/2017/03/vyznam-neziskovych-instituci-v-cr-roste>>.
- FRIČ, Pavol. *Dílčí studie pro Koncepti politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020 na téma: Občanská společnost a definice NNO, vývoj, stav a trendy*. [online]. [cit. 05.02.2018]. URL: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_fric_pro_web.pdf>.

- GENERÁLNÍ FINANČNÍ ŘEDITELSTVÍ. *Seznam uložených sestav* [online]. [cit. 12. 01. 2017]. URL: <<http://cedr.mfcr.cz/cedr3internetv419/OlapReports2000/ReportsListPage.aspx>>.
- HAVEL, Václav. *Novoroční projev prezidenta republiky* [online]. [cit. 10. 12. 2017]. URL: <<http://old.hrad.cz/president/Havel/speeches/index.html>>.
- HAVEL, Václav. *Projev u příležitosti 20. výročí sametové revoluce* [online]. [cit. 10. 12. 2017]. URL: <<http://domaci.ihned.cz/c1-39080130-projev-vaclava-havla-u-prilezitosti-20-vyroci-sametove-revoluce>>.
- HERÁK, Robert. *Věcný záměr zákona o sociálním podnikání*. [online]. [cit. 26.02.2018]. URL: <www.komora-socialnich-podniku.cz/wp-content/.../Sociální-podnikání_podklad.docx>.
- KADLEC M. *Jan Schneider a ruské mýty o neziskovkách* [online]. [cit. 10. 01. 2018]. URL: <<http://manipulatori.cz/jan-schneider-ruske-myty-neziskovkach>>.
- KLAUS, Václav. *Poznámky k „analýzám“ transformace* [online]. [cit. 10. 12. 2017]. URL: <<http://www.klaus.cz/clanky/558>>.
- KLAUS, Václav. *Směřuje Česká republika ke korporativismu?* [online]. [cit. 10. 12. 2017]. URL: <<http://www.klaus.cz/clanky/807>>.
- KOMISE EU. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů COM/2013/083 final* [online]. [cit. 18.02.2018]. URL: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0083&from=CS>>.
- KRAJ VYSOČINA. *Téma neziskový sektor v ČR a v Rakousku* [online]. [cit. 18.03.2018]. URL: <http://extranet.kr-vysocina.cz/download/orr/Priklady_dobre_praxe/tema/tema-nno.html>.
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Financování nestátních neziskových organizací* [online]. [cit. 26.02.2018]. URL: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>>.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Národní soustava povolání* [online]. [cit. 16.01.2018]. URL: <<http://katalog.nsp.cz/p/koordinator-dobrovolniku/102767.html>>.
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Akreditace* [online]. [cit. 18.01.2018]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-akreditace.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>.
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Informace ke změně zákona o hmotné nouzi a dobrovolnické službě*. [online]. [cit. 10.02.2018]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-ke-zmene-zakona-o-hmotne-nouzi-a-dobrovolnicke-sluzbe.aspx>>.
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Informace o novele zákona o dobrovolnické službě*. [online]. [cit. 05.02.2018]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-novele-zakona-o-dobrovolnicke-sluzbe.aspx>>.
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Věcný záměr zákona o dobrovolnictví - připomínky*. [online]. [cit. 17.02.2018]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/vecny-zamer-zakona-o-dobrovolnictvi-pripominky.aspx>>.
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Věcný záměr zákona o dobrovolnictví*. [online]. [cit. 07.02.2018]. URL: <<http://www.mvcr.cz/soubor/vecny-zamer-26-11-2014-pdf.aspx>>.

- MUSILOVÁ, Klára. *Jakou cenu má dobrovolník?* [online]. [cit. 10.01.2018]. URL: <http://www.neziskovky.cz/clanek/1165/511_559_565/fakta_legislativa-a-ucetnictvi_navody-legislativa/jakou-cenu-ma-dobrovolnik>.
- NADACE NEZISKOVKY.CZ. *Fakta o stavu neziskového sektoru* [online]. [cit. 10. 12. 2017]. URL: <http://www.neziskovky.cz/clanky/511_663/fakta_zpravy_o_stavu_neziskoveho_sektoru>.
- PECHKOVÁ, Šárka. *Kam se poděl zákon o dobrovolnictví?* [online]. [cit. 10.02.2018]. URL: <<https://www.dobrovolnik.cz/dobrovolnicke-glosy-komentare/kam-se-podel-zakon-o-dobrovolnictvi>>.
- PROUZOVÁ, Zuzana. *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů v roce 2015* [online]. [cit. 05.03.2018]. URL: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/rozbor_2015_material_pro_web.pdf>.
- PROUZOVÁ, Zuzana. *Studie pro Koncepci politiky vlády vůči NNO do roku 2020*. [online]. [cit. 05.02.2018]. URL: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_prouzova_data_a_fakta_o_neziskovem_sektoru_1.pdf>.
- RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE. *Výroční zpráva 2016* [online]. [cit. 22.2.2018]. URL: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/vyrocní_zprava_2016_pro_web.pdf>.
- RVNNO. *Typologie NNO v ČR podle Státní politiky vůči NNO v letech 2015 – 2020* [online]. [cit. 10.02.2018]. URL: <https://www.neziskovky.cz/clanky/511_692/fakta_typy-neziskovych-organizaci>.
- RVUR. *Pokrok v plnění Agendy 2030: Státy srší optimismem, statistiky varují před pomalým tempem* [online]. [cit. 18.03.2018]. URL: <<https://rvur.vlada.cz/clanky/pokrok-v-plneni-agendy-2030-staty-srsi-optimismem-statistiky-varuji-pred-pomalym-tempem>>.
- SOCIÁLNÍ REVUE, *Věčný záměr zákona o sociálních pracovnících*. [online]. [cit. 20.02.2018]. URL: <<http://socialnirevue.cz/item/vecny-zamer-zakona-o-socialnich-pracovnicich>>.
- SOCIÁLNÍ REVUE, *Věčný záměr zákona o sociálních pracovnících*. [online]. [cit. 20.02.2018]. URL: <http://socialnirevue.cz/wp-content/uploads/2016/01/VZ_zakona_o_soc.pracovnicich.doc>.
- TIME.RACES: *Father & Son* [online]. [cit. 10. 01. 2018]. URL: <<http://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,747539,00.html>>.
- TOŠNER, J – HESTIA z.ú. *Vyjádření HESTIA k Věčnému záměru zákona o dobrovolnictví*. [online]. [cit. 01.03.2018]. URL: <<http://hest.cz/cdn/public/vyjadreni-hestia-vecny-zamer-zakona-o-dobrovolnictvi.pdf>>.
- ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Právo: Záměr zákona o sociálním podnikání schválen* [online]. [cit. 15.02.2018]. URL: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jan_chvojka/z-medii/pravo-zamer-zakona-o-socialnim-podnikani-schvalen-156338>.

- ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Věcný záměr zákona o sociálním podnikání*. [online]. [cit. 25.02.2018]. URL: <<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=korna8rj6wuj>>.
- VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Čeští dobrovolníci ročně odvádějí práci za více než pět miliard* [online]. [cit. 07. 03. 2018]. URL: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/aktuality/4_statni_politika.pdf>.
- VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády České republiky ze dne 10. července 2017 č. 504. Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím pro rok 2018* [online]. [cit. 05.03.2018]. URL: <<https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOAAP8FT4RP>>.
- VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády České republiky ze dne 10. června 1992 č. 428 jako Rada pro nadace* [online]. [cit. 22.02.2018]. URL: <<https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767>>.

10.3 Přílohy

Obrázková příloha č. I

„Pestoffův trojúhelník“. Zdroj: ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, c2005. ISBN 80-239-4057-0.